

**POHJOIS-HÄMEEN SAIRAANHOITAJAT RY:N
PSYKIATRISTEN SAIRAANHOITAJIEN JAOSTON
TOIMINNAN KUVAUS
VUOSILTA 1959-2009**

Marketta Ahola
Katja Harju

Opinnäytetyö
Lokakuu 2010
Hoitotyön koulutusohjelma
Hoitotyön suuntautumisvaihtoehto
Tampereen ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Hoitotyön koulutusohjelma
Hoitotyön suuntautumisvaihtoehto

AHOLA, MARKETTA & HARJU, KATJA:

Pohjois-Hämeen sairaanhoitajat ry:n psykiatrinen sairaanhoitajien jaoston toiminnan kuvaus vuosilta 1959–2009

Opinnäytetyö 54 s., liitteet 30 s.
Lokakuu 2010

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata Suomen sairaanhoitajaliiton Pohjois-Hämeen sairaanhoitajat ry:n psykiatrinen sairaanhoitajien jaoston toimintaa vuosina 1959–2009. Tavoitteena oli tuottaa tietoa psykiatrinen sairaanhoitajien jaoston historiasta ja saattaa se paremmin hyödynnettävään muotoon. Tutkittua tietoa psykiatrinen sairaanhoitajien historiasta on vähän. Ymmärrys oman alan kehityksestä tukee psykiatrinen sairaanhoitajien ammatti-identiteettiä ja kohottaa psykiatrisen hoitotyön arvostusta.

Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Pohjois-Hämeen sairaanhoitajat ry:n psykiatrinen sairaanhoitajien jaoston kanssa. Opinnäytetyön menetelmänä käytettiin kvalitatiivista sisällönanalyysia. Aineistona olivat Pohjois-Hämeen sairaanhoitajat ry:n psykiatrinen sairaanhoitajien jaoston pöytäkirjat, vuosikertomukset, toimintakertomukset, historiikit ja muistiot vuosilta 1959–2009 sekä kahden yhdistyksen toiminnassa aktiivisesti mukana olleen henkilön asiantuntijahaastattelut. Haastatteluista saatua tietoa käytettiin kirjallisen aineiston tueksi ja tekstin elävöittämiseksi.

Opinnäytetyön tulokset osoittivat, että psykiatrinen sairaanhoitajien jaoston toiminta on ollut monipuolista ja ajankohtaista. Toiminta sisälsi muun muassa jaostoiltoja, seminaareja, opintomatkoja sekä kotimaassa että ulkomailla ja virkistystilaisuuksia. Jaostoillat olivat useimmiten opintotilaisuuksia, joissa asiantuntija-alustuksen jälkeen yhdessä keskusteltiin illan teemasta. Keskeisistä näissä tilaisuuksissa oli hoitotyön, ei lääketieteen, näkökulma toisin kuin menneinä vuosikymmeninä yleensä.

Tulosten perusteella voidaan sanoa, että Pohjois-Hämeen sairaanhoitajat ry:n psykiatrinen sairaanhoitajien jaosto on tarjonnut psykiatrisille sairaanhoitajille erinomaisen väylän kehittää ammattitaitoaan ja luoda yhteyksiä muualla työskenteleviin psykiatrisiin sairaanhoitajiin sekä avartaa näkökulmia hoitotyöstä. Psykiatrinen sairaanhoitajien jaosto on tukenut sairaanhoitajien työssä jaksamista järjestämällä yhteisiä virkistystilaisuuksia. Jaosto on tarjonnut myös psykiatrisille sairaanhoitajille mahdollisuuksia kansainvälistymiseen ja uusien kehittyneiden toimintatapojen omaksumiseen järjestämällä mahdollisuuksia ulkomaisiin opintomatkoihin.

Avainsanat: psykiatrisen hoito, sairaanhoitajat, järjestötoiminta, historia

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Nursing and Health Care

AHOLA, MARKETTA & HARJU, KATJA:

Operations of Psychiatric Nurses' Division belonging to Pohjois-Hämeen sairaanhoitajat Nurses Association. Description of activities during the years 1959-2009

Bachelor's thesis 54 pages, appendices 30 pages
October 2010

The purpose of this thesis was to describe the activities of a local division of psychiatric nurses during the years 1959-2009. The aim was to provide information about the history of the local psychiatric nursing division, and to transform the obtained information into a more accessible form. The existing data on the history of psychiatric nursing in Finland is limited, but important in understanding the present. Understanding the development of the profession supports the professional identity of psychiatric nurses and enhances the evaluation of psychiatric nursing.

The method employed in this thesis was qualitative. The material included minutes, memoranda, annual reports and reports of the activities during the years 1959-2009. The material also included two expert interviews. The content of the interviews was used as support material and to enliven the text. The data were analyzed by contents analysis.

According to the results the activities of the local division have been versatile and current. The activities included for example division gatherings, seminars and study visits both in Finland and abroad. In the division gatherings there were usually lectures given by professionals, followed by discussions from the perspective of Nursing. The focus of these events has been on Nursing, not Medicine, as has been the case during the recent decades.

The results show that the local division of psychiatric nurses has provided nurses with excellent ways to develop their professional skills, make contacts with colleagues and expand their views about psychiatric nursing. Furthermore, the local division of psychiatric nurses has promoted the nurses' wellbeing at work by organizing refreshment events. The division has also offered psychiatric nurses opportunities to become more international and learn more developed working methods by organizing opportunities to participate in study visits abroad.

Keywords: psychiatric nursing, nursing organizations, history

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 TARKOITUS, TEHTÄVÄT JA TAVOITE	7
3 TEOREETTINEN LÄHTÖKOHTA	8
3.1 Psykiatrisen hoitotyön historia 1950-luvulta lähtien	8
3.1.1 1950-luku	8
3.1.2 1960-luku	11
3.1.3 1970-luku	12
3.1.4 1980-luku	12
3.1.5 1990-luku	13
3.1.6 2000-luku	14
3.2 Sairaanhoitajien järjestötoiminta.....	15
4 MENETELMÄLLISET LÄHTÖKOHDAT	18
4.1 Kvalitatiivinen menetelmä.....	18
4.2 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi.....	19
4.3 Toteutus.....	19
5 TULOKSET	21
5.1 Tampereen seudun psykiatristen sairaanhoitajien kerhon perustaminen vuonna 1959 ja toiminnan alkuvaiheet.....	21
5.2 Tampereen seudun psykiatristen sairaanhoitajien kerhon varhaista toimintaa 1960-luvulla.....	23
5.3 Kerhosta jaostoksi 1970-luvulla	26
5.4 Tehyn perustamisen vaikutus jaoston toimintaan 1980-luvulla	29
5.5 1990-luvun laman vaikutus jaoston toimintaan	34
5.6 2000-luku, kansainvälistymisen aikaa	39
6. JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	45
6.1 Johtopäätökset.....	45
6.2 Luotettavuus.....	49
6.3 Eettiset kysymykset.....	50
6.4 Jatkotutkimustehtävät	52
LÄHTEET	53
LIITTEET	55

1 JOHDANTO

Psykiatrisen hoidon historiasta Suomessa löytyy sairaanhoitajien ja hoitotyön näkökulmasta melko niukasti kirjallisuutta. Historiallisten tutkimuksien ja teosten, kuten sairaalahistoriikkien, näkökulma on usein lääketieteellinen. Kuitenkin ymmärrys juuri oman alan kehityksestä tukee ammatti-identiteettiä ja lisää alan arvostusta. (Niemi 2001, 1; Jyrkinen 1996, 1.) Myös sairaanhoitajien järjestötoiminnan tavoitteena on kohottaa hoitotyön arvostusta ja vakiinnuttaa sairaanhoitajien ammatti yhteiskunnassa (Laaksonen 2010).

1950-luvulta tähän päivään ulottuvalla ajanjaksolla psykiatrinen hoito on kokenut merkittäviä rakenteellisia, lainsäädännöllisiä ja asenneilmapiirin muutoksia. 1950-luvulle tultaessa psykiatriin sairauksiin liittyi usein pelkoa ja häpeää, mikä vaikeutti hoitoon hakeutumista. Potilaat eristettiin, parantavien hoitojen puuttuessa, yhteiskunnasta laitoksiin usein eliniäksi. 1952 mielisairaslaki kuitenkin ensi kertaa velvoitti kuntia järjestämään myös avohoidon ja markkinoille 1950-luvulla tulleet uudet tehokkaat lääkkeet antoivat potilaille mahdollisuuden myös sairaalan ulkopuoliseen elämään. 1960-luvulla yhteiskunnassa elettiin murrosvaihetta, johon liittyi auktoriteettivastaisuus. Maailmalta Suomeenkin levinnyt antipsykiatriliike kritisoi ja kyseenalaisti voimakkaasti psykiatrista hoitoa. 1970-luvulla laitospaikkojen määrä saavutti huippunsa ja oli väestön määrään nähden maailman ennätystasolla. Muutoksen tarve oli ilmeinen ja 1978 voimaan astunut lakiuudistus määritteli ensisijaiseksi hoitotavaksi avohoidon. 1980-luku oli hallitun rakennemuutoksen aikaa laitoshoidosta kohti avohoidon keskeisyyttä. 1990-luvun talouslama kiihdytti tätä laitoshoidon alasajoa, mutta resursseja ei kyettykään vastaavasti siirtämään avopuolelle. Näin palvelujen saatavuus alkoi kärsiä. Asenteet alkoivat kuitenkin muuttua, häpeän hälveneminen alkoi tehdä hoitoon hakeutumisesta helpompaa. (Hyvönen 2008, 65, 106, 233, 237, 241.)

2000-luvulla on alettu kiinnittää enemmän huomiota näyttöön perustuvaan hoitoon ja laadittu käypähoitosuosituksia. Hoitotyössä perhekeskeisyys ja potilaan itsenäiseen selviytymiseen tähtääminen ovat keskeisiä tavoitteita. (Lönngqvist 2007.) Avopalvelujen osuutta mielenterveysongelmien hoidossa edelleen kas-

vatetaan esimerkiksi lisäämällä päivystyspalveluja ja matalankynnyksen hoitopaikkoja. Näin luodaan edellytykset sille, että laitospaikkojen tarve vähenee. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2009, 28,30.)

Tämä opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Suomen sairaanhoitajaliiton Pohjois-Hämeen Sairaanhoitajat ry:n psykiatristen sairaanhoitajien jaoston kanssa, joka täytti vuonna 2009 50 vuotta. Tällöin jaostossa syntyi ajatus saada 50-vuotinen historia yksiin kansiin, jotta olisi helpompi löytää tietoa siitä, mitä vuosien aikana on tapahtunut ja käyttää tietoa esimerkiksi uusien jäsenten perehdytykseen.

Pohjois-Hämeen Sairaanhoitajat ry on yksi vanhimmista Sairaanhoitajaliiton alueyhdistyksistä. Pohjois-Hämeen alueyhdistyksellä on kaksi jaostoa; psykiatristen sairaanhoitajien jaosto ja seniorijaosto. (Eloranta 2005b, 4-7.)

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa tietoa psykiatrisen hoitotyön historiasta kuvaamalla Pohjois-Hämeen Sairaanhoitajat ry:n psykiatristen sairaanhoitajien jaoston toimintaa vuosina 1959–2009. Opinnäytetyön tehtäviä olivat selvittää, mikä on Pohjois-Hämeen Sairaanhoitajat ry:n psykiatristen sairaanhoitajien jaosto, sekä mitä ja millaista toimintaa on ollut vuosina 1959–2009. Opinnäytetyö toteutettiin käyttäen menetelmänä laadullista sisällönanalyysiä. Aineistona olivat Pohjois-Hämeen Sairaanhoitajat ry:n psykiatristen sairaanhoitajien jaoston vuosien varrelta keräämät dokumentit; pöytäkirjat, toimintakertomukset ja muistiot vuosilta 1959–2009 sekä yhdistyksen toiminnassa aktiivisesti mukana olleiden henkilöiden asiantuntijahaastattelut.

Mielenkiintomme aiheeseen syntyi vaihtoehtojen ammattiopintojen valinnan myötä, joka sytytti kiinnostuksen perehtyä oman alan historiaan. Psykiatrisen hoidon kehityksen tunteminen on oman ammatti-identiteetin kehittymisen kannalta tärkeää, koska se auttaa näkemään itsensä sairaanhoitajana osana laajempaa kokonaisuutta ja historian jatkumoa.

2 TARKOITUS, TEHTÄVÄT JA TAVOITE

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata Pohjois-Hämeen alueyhdistyksen psykiatristen sairaanhoitajien jaoston toimintaa vuosina 1959–2009. Opinnäytetyön tehtävät olivat:

- 1) Mikä on Pohjois-Hämeen Sairaanhoitajat ry:n psykiatristen sairaanhoitajien jaosto?
- 2) Mitä ja millaista toiminta on ollut 1959–2009?

Tavoitteena oli tuottaa tietoa Pohjois-Hämeen Sairaanhoitajat ry:n psykiatristen sairaanhoitajien jaoston historiasta ja saattaa tieto paremmin hyödynnettävissä olevaan muotoon, jotta sitä voitaisiin käyttää esimerkiksi uusien jäsenten perehdyttämisessä.

3 TEOREETTINEN LÄHTÖKOHTA

Keskeisiä käsitteitä opinnäytetyössämme olivat psykiatrisen hoitotyön historia Suomessa vuosikymmenittäin 1950-luvulta lähtien ja sairaanhoitajien järjestötoiminta.

3.1 Psykiatrisen hoitotyön historia 1950-luvulta lähtien

Psykiatrisen hoidon historiasta Suomessa löytyy hoitotyön näkökulmasta melko niukasti kirjallisuutta. Historiallisten tutkimusten näkökulma on usein lääketieteen ja sen tarjoamien hoitomuotojen tarkastelussa. Kuitenkin tieto oman alan kehityksestä tukee ammatti-identiteettiä ja lisää alan arvostusta. (Niemi 2001, 1; Jyrkinen 1996, 1.)

3.1.1 1950-luku

Ennakkoluulot ja pelot mielisairaita kohtaan olivat yhä 1950-luvulla voimakkaita. Psykiatrisen hoidon tehtäväksi koettiin lähinnä yhteiskunnan suojaaminen ja siistiminen eristämällä, usein eliniäksi, siihen sopeutumattomat yksilöt. Syrjäisiin paikkoihin rakennetut psykiatriset sairaalat olivat pikemminkin potilaiden varastointitiloja kuin terapeuttisia hoitolaitoksia, sillä käytettävissä ei ollut juurikaan toimivia hoitokeinoja potilaiden parantamiseksi. Potilaiden hoitoon hakeutumisen kynnystä nosti myös mielisairauteen liittyvä häpeä ja leimautumisen pelko. (Hyvönen 2008, 65, 220, 223.)

1950-luvulle tultaessa psykiatrinen hoito järjestettiin joko valtion ylläpitämissä lääninmielisairaaloissa, kuntaliittojen piirimielisairaaloissa tai kunnan puolesta kunnalliskotien (entisten vaivaistalojen) mielisairasosastoilla. Mielisairaspaikoista oli kuitenkin huutava pula ja avohoitoa toteutettiin aluksi olosuhteiden pakosta. Potilaat sijoitettiin tavallisesti perhehoitoon maatiloille, joissa he voimiensa mukaan osallistuivat talon töihin. (Hyvönen 2008, 101, 103; Niemi 2001, 18, 22; Salokangas 2004, 48.)

Vanhana hoitomuotona oli käytössä työhoito (myös työterapia), joksi kutsuttiin esimerkiksi erilaisia käsitöitä ja potilaiden osallistumista päivittäisiin keittiöaskareisiin sekä maa- ja puutarhatöihin. Perusajatuksena oli etsiä potilaasta sitä, mikä oli tervettä. Potilaalle annettiin mahdollisuus hyödyntää jäljellä olevia kykyjään ja lisäksi työhoidon ajateltiin kehittävän itsehillintää ja keskittymiskykyä. Työn ajateltiin tarjoavan sillan harhoista takaisin terveiden maailmaan. (Jyrkinen 1996, 30.)

Mielensairauksien ajateltiin olevan perinnöllisiä aivojen rappeutumissairauksia, joiden leviämisen ehkäisemiseksi yhteiskunnassa Suomen laki salli aina vuoteen 1970 asti parantumattomasti sairaiden mielenvikaisten ja kehitysvammaisten pakkosterilisaation. Tämän eugeniikasta eli rotuhygienia-ajattelusta kumpuavan operaation toimeenpano ei ollut harvinaista 1950-luvun Suomessa. (Lindberg 1995, 2978.)

Koska mielisairauden ajateltiin 1950-luvulla olevan biologista alkuperää, myös hoidot olivat sen mukaisia (Niemi 2001, 14). Insuliinihoito eli syvän hypoglykeemisen kooman aiheuttaminen potilaille oli vakiintunut ja suhteellisen tehokkaana pidetty menetelmä psykoottisten potilaiden hoidossa (Elomaa 1995, 1443). Vaarallisuutensa ja pitkien, useiden viikkojen kestoisten hoitosarjojen vuoksi, menetelmä sitoi paljon hoitohenkilökuntaa. Horrostila kesti kerrallaan noin 30 minuuttia, jonka aikana hoitaja valvoi potilaan vieressä muistiinpanoja tehden. (Jyrkinen 1996, 45.)

Sähköshokkeja annettiin monesti insuliinikooman aikana yhtä aikaa toistensa tehostamiseksi. Sähköhoidon toteuttamiseen sellaisenaan ei tarvittu yhtä paljon hoitajia, koska se oli turvallisempi ja nopeampi toimenpide. Tosin anestesia-menetelmät olivat vielä puutteellisia. Niinpä monet potilaat pelkäsivät hoitoa ja halusivat hoitajan valvomaan jatkuvasti vierellään. (Vataja 1995b, 1794; Jyrkinen 1996, 46.)

Aivokirurgisista hoitomenetelmistä lobotomia leikkaus oli otettu myös Suomessa suurin odotuksin käyttöön. Levottomien ja aggressiivisten skitsofreniapotilaiden toivottiin rauhoittuvan, kun otsalohkojen yhteys tunnetiloja säätelevään limbiiseen järjestelmään katkaistaisiin. Toimenpiteen seurauksena oli usein tunne-

elämän latistuminen ja persoonallisuuden muutoksia. Menetelmän epäeettisyyttä lisäsi myös se, että potilaan suostumusta ei vaadittu. (Vataja 1995a, 1328.)

Ensimmäisten tehokkaiden psyykelääkkeiden kehittäminen mullisti psykiatrasta hoitoa. 1950-luvun alkupuoliskolla Suomessakin otettiin käyttöön klooripromat-sini psykoosipotilaiden hoidossa. Vaikka tämä ei varsinaisesti parantanut skitsofreniapotilaita, se helpotti heidän oireitaan ja mahdollisti monille paluun sairaalan ulkopuoliseen elämään. Lisäksi elämä sairaalaosastoilla rauhoittui ja potilaille riskialttiit hoitomenetelmät, kuten insuliinihoidot ja lobotomia leikkaukset, alkoivat käydä vähitellen tarpeettomiksi. Myös manian hoidossa käytetty litium ja ensimmäinen merkittävä masennuslääke imipramiini kehitettiin 1950-luvulla maailmalla, josta ne myöhemmin siirtyivät myös Suomeen. (Hyvönen 2008, 65, 198.)

Vuosikymmenen lopulla ruvettiin Suomessakin vähitellen omaksumaan psykodynaamista ajattelua stressaavien olosuhteiden ja lapsuuden tapahtumien merkityksestä psyykkisten sairauksien syntyyn. Vaikka perinnöllisyysopista ei täysin luovuttukaan, pohja terapeuttiselle ajattelulle oli luotu. (Niemi 2001, 20.)

Vuoden 1952 mielisairaslaki oli hallinnollisesti käänteentekevä, sillä se siirsi vastuun mielisairaanhoidon järjestämisestä kunnille (Mielisairaslaki 187/1952). Suomi jaettiin 18 mielisairaanhoidopiiriin. Jokaisessa piirissä oli yksi keskussairaala, joka vastasi akuuttihoidosta eli oli niin sanottu A-mielisairaala ja yksi tai useampia B-mielisairaaloita, jotka vastasivat rauhallisten kroonikoiden hoidosta. Pieniä B-sairaaloita rakennettiin runsaasti ja laitoshoitopaikkojen määrä kasvoi. Mielisairaalat olivat näin erillään somaattisista yleissairaaloista sekä hallinnollisesti että sijainniltaan. (Hyvönen 2008, 105, 106, 226.)

Uuden lain myötä tuli ensimmäistä kertaa velvoitus järjestää avohoitoa (Mielisairaslaki 187/1952). Jokaisessa mielisairaanhoidopiirissä tuli olla avohoidosta vastaava huoltotoimisto, jonka tehtäviin kuului pitää psykiatrisen poliklinikan vastaanottoa, luetteloia sielullisesti sairaista ja valvoa mielisairaalalaitosten toimintaa. Huoltotoimistossa työskenteli huoltohoitaja lääkärin alaisuudessa. Huoltohoitajan tuli olla mielisairauksiin erikoistunut sairaanhoitaja, jolla oli myös terveydenhoitajan tai huoltotyöntekijän lisäkoulutus. Huoltohoitajan töihin kuuluivat

muun muassa kotikäynnit, potilaiden käytännön asioiden järjestely, yhteydenpito omaisiin ja toimistotyöt. (Niemi 2001, 30, 34, 35.)

3.1.2 1960-luku

Laitoshoitopaikkojen määrän lisääntyttyä 1960-luvulla, mielisairaaloissa oli psykiatristen potilaiden ohella hoidettavana myös dementiaa sairastavia vanhuksia, alkoholisteja, neurologisia potilaita ja tuhansia kehitysvammaisia. Neurologia ja psykiatria alkoivat eriytyä toisistaan vasta tällä vuosikymmenellä ja mielisairaaloihin perustettiin erillisiä neurologisia osastoja. (Hyvönen 2008, 107, 108.)

1960-luku oli yhteiskunnallisen murroksen aikaa. Perinteisiä yhteiskuntamalleja ja auktoriteetteja vastaan kapinoitiin. Myös psykiatrian kritisointi lisääntyi, esimerkiksi feministit pitivät sitä patriarkaalisena ja vasemmistolaiset porvarillisena järjestelmänä. Syntyi niin kutsuttu antipsykiatrialiike, joka kyseenalaisti mielisairauksien lääketieteellisyyden. Antipsykiatrisen ajattelun mukaan kyseessä oli pikemminkin sosiaalinen ja poliittinen myytti. Joidenkin käsitysten mukaan yhteiskunta määritteli toisinajattelijat ja lahjakkaat yksilöt mielisairauksiksi. (Hyvönen 2008, 67.)

Hyvösen (2008, 70) mukaan myös aivojen sähköhoito kuohutti tunteita ja sai osakseen voimakasta vastustusta. ECT-hoidon uskottiin vaurioittavan aivoja ja sen väitettiin olevan kurinpitokeino, jolla ei olisi mitään hoidollista tehoa tai tarkoitusta (Hyvönen 2008, 70.)

Psykiatria alkoi jakautua biologisiin, psykoterapeuttisiin ja sosiologisiin suuntauksiin. Helsingissä aloitettiin psykoanalyysikoulutus vuonna 1965 ja muutkin terapiamuodot kuten ryhmä-, perhe- ja yhteisöterapiat saivat osakseen kiinnostusta. Myös mielenterveystoimistojen verkoston kehittyminen kiihtyi vuosikymmenen loppupuolella. (Hyvönen 2008, 108, 109, 112.)

3.1.3 1970-luku

1970-luvulla psykiatria sai vaikutteita sosiologiasta. Mielenterveyttä alettiin lähestyä kokonaisvaltaisemmin. Nyt ihminen nähtiin biologisena, psykologisena ja sosiaalisena kokonaisuutena. Yksilön ja ympäristön välisen vuorovaikutuksen merkitys alkoi korostua. Mielenterveyspalvelut haluttiin tuoda lähemmäksi ihmistä. (Hyvönen 2008, 112, 113.)

Hoito oli kuitenkin vielä 1970-luvulla hyvin laitoseskeistä. Psykiatristen laitoshoitopaikkojen määrä saavuttikin huippunsa 1970-luvun alkupuolella ja oli väestömäärään nähden maailman korkein. Laitosvaltaisuus herätti yleistä keskustelua ja muutoksen tarve tiedostettiin voimakkaasti. (Hyvönen 2008, 108, 114.)

Ensimmäinen kansanterveyslaki annettiin Suomessa vuonna 1972. Se painotti ehkäisevän mielenterveystyön tärkeyttä. (Hyvönen 2004, 18). Vuonna 1978 astui voimaan mielisairaslain uudistus, joka määritteli avohuollon esisijaiseksi hoidoksi. Kunnalliskotien mielisairaalaosastot lakkautettiin. (Mielonen 2000, 40). Huoltotoimistoista tuli nyt mielenterveystoimistoja. Päiväsairaaloimintaa alkoi niiden yhteydessä. Kuntoutus, suojatyö ja asuntolatoiminta tulivat valtionavun piiriin. A- ja B- sairaalaluokittelusta luovuttiin ja potilaiden oikeusturva pakkohoitolanteissa parani. (Hyvönen 2008, 113.)

Vuonna 1970 perustettiin Tampereelle Sopimusvuori ry, joka osoittautui uranuurtajaksi porrasteisen sosiaalipsykiatrisen kuntoutuksen kentällä. Tarjoamalla asuntopalveluja, suojatyömahdollisuuksia ja yhteisöllistä kuntoutusta Tampereella yhdistys paikkasi aukkoa, joka oli uuden lain myötä jäänyt sairaalan ja avohuollon väliin. (Ojanen 1995, 25; Hyvönen 2008, 114.)

3.1.4 1980-luku

1980-luvulla hallittu rakennemuutos jatkui Suomessa. Sairaalasijoja purettiin ja avohoitoa tehostettiin. Henkilöstöä siirtyi sairaalatyöstä avohoidon kentälle. (Hyvönen 2008, 19, 217). Päivätoimintakeskuksia syntyi monin paikoin. Sopeutumisvalmennustoiminta alkoi ja valtakunnallinen perheterapeuttikoulutus käyn-

nistyi. (Mielonen 2000, 40). Myös uuden tyyppiset SSRI-masennuslääkkeet otettiin ensikertaa käyttöön Suomessa (Hyvönen 2008, 194).

Merkittäviä valtakunnallisia mielenterveyshankkeita käynnistyi. Skitsofrenia-projekti toteutettiin vuosina 1981–1987 skitsofrenian avohoidon ja kuntoutuksen kehittämiseksi (Mielonen 2000, 40). Toinen suuri ohjelma oli 1986 alkanut itsemurhien ehkäisemisprojekti, jonka tavoitteena oli saada itsemurhien määrän laskemaan 20 % kymmenessä vuodessa (Hyvönen 2008, 117).

3.1.5 1990-luku

Vuonna 1991 astui voimaan uusi mielenterveyslaki ja mielenterveysasetus, jotka Hyvösen (2008, 130) mukaan edelleen korostivat avohoidon ensisijaisuutta sekä oma-aloitteisen hoitoon hakeutumisen ja itsenäisen selviytymisen tukemista. Uutta laissa oli myös velvoitus työnohjauksen järjestämisestä mielenterveys-työntekijöille. Sairaalaosastoilla alaikäisiä ei enää saanut hoitaa yhdessä aikuisten kanssa (Mielonen 2000, 43; Salokangas 2004, 51). Myös tiukemmat säädökset tahdosta riippumattomasta hoidosta, paransivat potilaiden oikeusturvaa edelleen (Hyvönen 2008, 130; Mielenterveyslaki 1116/1990; Mielenterveysasetus 1247/1990).

Samana vuonna 1991 erikoissairaanhoidolain myötä psykiatrinen erikoissairaanhoito liitettiin ensimmäistä kertaa osaksi muuta sairaanhoitojärjestelmää. Näin erilliset mielisairaanhoitopiirit lakkautettiin ja psykiatrisista potilaista tuli tasavertaisia muiden potilasryhmien kanssa. (Mielonen 2000, 43; Hyvönen 2008, 131; Salokangas 2004, 50.)

1990-luvun alussa Suomi vajosi syvään talouslamakauteen. Säästösyistä laitoshoidon alasajo kiihtyi eikä avohoitoon enää pystytty panostamaan vastaavassa määrin. Näin mielenterveyspalvelujen saatavuus ja laatu alkoivat kärsiä. (Hyvönen 2008, 237, 241.)

Samanaikaisesti mielenterveyshäiriöistä tuli kansanterveydellisesti ja - taloudellisesti yhä merkittävämpi asia. Yli kolmannes työkyvyttömyyseläkkeistä oli myönnetty mielenterveyssyistä. Masennuslääkkeiden käyttö viisinkertaistui. Po-

sitiivinen ilmiö oli kuitenkin tiedon ja keskustelun lisääntyminen mielenterveyshäiriöistä. Jotkut julkisuuden henkilöt kertoivat avoimesti masennuksestaan tiedotusvälineissä. Myös paniikkihäiriö ja burn out tulivat median kautta tutuiksi. Näin ihmisten alkoi olla helpompaa hakeutua hoitoon, koska etenkin masennusta ei enää koettu yhtä häpeällisenä sairautena kuin aiemmin. (Hyvönen 2008, 232, 233.)

Julkisten ja yksityisten mielenterveyspalvelujen välillä toimivan kolmannen sektorin merkitys alkoi lisääntyä. Kirkko osallistui mielenterveystoimintaan muun muassa tarjoamalla perheneuvontaa, A-klinikkasäätiö tuotti päihdehuollon palveluja sekä erilaisten potilas- ja omaisjärjestötoiminnan merkitys kasvoi. Kolmannen sektorin rahoitusta tuki erityisesti Raha-automaattiyhdistys. (Hyvönen 2008, 145.)

3.1.6 2000-luku

Psykiatrisia perus- ja avohoitopalveluita on edelleen tehostettu 2000-luvulla muun muassa päivystyspalveluja ja matalankynnyksen hoitopaikkoja lisäämällä. Terveyskeskusten yhteyteen on perustettu depressiohoitajan vastaanottoja. Näin on luotu edellytyksiä laitospaikkojen vähentämiseen. 2000-luvulla pyritään myös yhdistämään psykiatrian ja päihdehuollon avohoitopalveluita ja siirtämään psykiatrista sairaalahoitoa pääsääntöisesti yleissairaaloiden yhteyteen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2009, 28,30.)

2000-luvulla psykiatrista hoitoa on eriytetty paitsi avo- ja laitoshoitoon, perusterveydenhuoltoon ja erikoissairaanhoidon myös potilaiden iän mukaisesti lasten-, nuoriso-, aikuis- ja vanhuspsykiatrian yksiköihin. Psykiatrisessa avohoidossa työskennellään useimmiten tiimeissä. Tavallisimmin tiimiin kuuluu psykiatri, psykologi, kaksi psykiatrista sairaanhoitajaa ja sosiaalityöntekijä. (Salokangas 2000, 51.) Resurssipulan vuoksi työuupumus on yleistä psykiatrisen avohuollon työntekijöiden keskuudessa (Korkeila, Töyry, Kumpulainen, Toivola, Räsänen, & Kalimo 2003, 89).

2000-luvulla on näyttöön perustuvan hoitotyön merkitys kasvanut ja on laadittu käypähoito-suosituksia edistämään tehokasta ja laadukasta hoitoa. Myös hoito-henkilökunta on osaavaa, koska ammattitaito- ja pätevyysvaatimukset ovat kasvaneet ja henkilökunnan koulutukseen on panostettu. Potilaiden itsenäistä selviytymiskykyä ja omaisten huomioimista on yhä korostettu. (Lönngqvist 2007.)

3.2 Sairaanhoitajien järjestötoiminta

Sairaanhoitajakoulutus aloitettiin Suomessa vuonna 1889 ja kymmenisen vuotta sen jälkeen Suomalaiset sairaanhoitajat aloittivat järjestötoiminnan. Sjuksköterskeföreningen i Finland (SSF) perustettiin vuonna 1897. Yhdistys toimi pääasiassa ruotsin kielellä ja sen toiminta oli keskittynyt Helsinkiin. Yhdistyksen nimi vaihdettiin suomenkielisiksi vuonna 1922, jolloin nimi SSF käännettiin Suomen sairaanhoitajatyhdistykseksi (SSY). Suomenkieliset sairaanhoitajat halusivat kuitenkin edelleen suomen kielen paremmin edustetuksi yhdistyksen toiminnassa ja kaipasivat aluetoimintaa. Neuvottelujen jälkeen SSY kieltäytyi ehdotuksista ja seurauksena tästä yli 300 suomenkielistä sairaanhoitajaa erosi SSY:stä. He perustivat Suomen Sairaanhoitajatarliiton (SSL) vuonna 1925. (Eloranta 2005a, 6-9.)

Järjestötoiminta on muokannut sairaanhoitajan ammattia, se on kehittänyt sairaanhoitajakoulutusta ja nostanut ammatin arvostusta. Sairaanhoitajaliiton jakaantuminen alueyhdistyksiksi ja niiden alle tarpeiden mukaan syntyneet jaostot ovat lisänneet yhteenkuuluvuuden tunnetta. Koko sairaanhoitajaliiton olemassaolon ajan järjestön tarkoituksena on ollut yhteisyyden ja ammattitaidon vaaliminen, yhteisten etujen ajaminen ja valvominen sekä maan terveydenhuollon ja sairaanhoidon opetuksen kehittäminen. (Eloranta 2005b, 4-7.)

Sairaanhoitajaliitto pääsi Kansainvälisen sairaanhoitajatarliiton (ICN) jäseneksi vuonna 1929, jolloin Suomen Sairaanhoitajatarliitto ja Suomen Sairaanhoitajatyhdistys perustivat Kansallisliiton. Vuonna 1965 SSY:stä tuli SSL:n jäsenjärjestö ja yhteiseksi nimeksi tuli Suomen Sairaanhoitajaliitto. (Eloranta 2005b, 59–60.)

Tampereen paikallisyhdistys perustettiin vuonna 1925 toisena paikallisyhdistyksenä Suomessa. Vuonna 1945 vaihtui sekä Tampereen paikallisyhdistyksen nimi Pohjois-Hämeen piiriyhdistykseksi että Suomensairaanhoitajatarliitto Suomen sairaanhoitajainliitoksi. (Eloranta 2005b, 12, 28.)

Sairaanhoitajaliitto perusti yhdessä Venny Snellmanin kanssa sairaanhoitajien koulutusjärjestön 1944. Säätiön tarkoituksena on tukea ja edistää terveydenhuoltoalan koulutusta myöntämällä apurahoja ja julkaisemalla oppi- ja ammattikirjallisuutta. Säätiö on julkaissut kirjoja alan opiskelijoille ja ammattilaisille sekä itsenäisesti, että yhteistyössä WSOY:n kanssa. (Tallberg 1994, 9-11.)

Nykyisin Suomen Sairaanhoitajaliitto julkaisee kolmea terveydenhuoltoalan lehteä: Premissi, Sairaanhoitaja ja Tutkiva hoitotyö. Nämä lehdet edistävät ammatillista osaamista. Tutkiva hoitotyö vahvistaa hoitotieteen asemaa ja Premissi tukee terveys- ja sosiaalialan johtamista (Laaksonen 2010). Myös Tehy julkaisee omaa lehteä 16 kertaa vuodessa (Laitinen-Pesola 2006).

Tehy eli terveydenhuoltoalan ammattiyhdistys perustettiin vuonna 1980 ja se kokosi yhteen kuusi terveydenhuoltoalan järjestöä, muun muassa Sairaanhoitajaliiton. Sairaanhoitajaliitto oli jäsenmäärältään suurin liittyjä. Jäsenten edunvalvonta siirtyi yksittäisiltä järjestöiltä Tehylle. Tehy hiljensi hieman jäsenten toimintaa Sairaanhoitajaliiton alueyhdistyksissä, mutta mahdollisuus kuulua molempiin järjestöihin takasi sen, että alueyhdistysten asema säilyi. (Eloranta 2005b, 47–53; Laitinen-Pesola 2006.)

Järjestötoiminta on antanut sairaanhoitajille mahdollisuuden tavata toisiaan ja vaihtaa ajatuksia hoitotyöstä. Se on auttanut vakiinnuttamaan sairaanhoitajan ammatin asemaa yhteiskunnassa ja tekee jatkuvasti työtä sairaanhoitajien työn arvostuksen lisäämiseksi. Lisäksi järjestöt tarjoavat monipuolisesti koulutuksia ammattitaidon ajan tasalla pitämiseksi. (Laaksonen 2010.)

Pohjois-Hämeen piiriyhdistyksessä syntyi vuonna 1959 Psykiatrinen kerho. Myöhemmin nimi muuttui psykiatriseksi jaostoksi. Yhdistys järjesti erilaisia koulutuksia, joissa oli alustajina sairaanhoitajia tai lääkäreitä, painottuen kuitenkin sairaanhoitajien vetämiin koulutuksiin, joka oli harvinaista tuolloin. Samoin mer-

kittävää oli, ettei juuri muunlaista psykiatrisen hoitotyön lisäkoulutusta ollut tarjolla ennen yhdistyksen perustamista. Kerho mainitaan toiminnassaan aktiivisena jo alkuvuosinaan ja toiminta on säilynyt tähän päivään saakka. (Eloranta 2005b, 43.)

4 MENETELMÄLLISET LÄHTÖKOHDAT

4.1 Kvalitatiivinen menetelmä

Kvalitatiivista eli laadullista menetelmää käytettäessä edetään yksityiskohdista yleiseen. Kvalitatiivista menetelmää käytettäessä pyritään ennemmin löytämään uusia näkökulmia kuin todistamaan joku väittämä oikeaksi. Lähtökohtaa tarkastellaan monipuolisesti. Menetelmä ottaa huomioon, että tapaukset ovat monimuotoisia ja ainutlaatuisia eikä niitä voi irrottaa kontekstistaan ja yleistää. (Hirsjärvi 2009, 25–26; Hirsjärvi 2000, 155.)

Metodeina aineiston hankinnassa käytetään usein esimerkiksi haastatteluita ja osallistuvaa havainnointia. Näillä pyritään toteuttamaan laadullisen tutkimuksen periaatetta todellisen elämän kuvaamisesta. Aineistoa kerätään luonnollisessa ympäristössä. Tiedon keruun metodina pyritään käyttämään keskustelua ja tulkintaa siitä. (Hirsjärvi 2000, 153–155.)

Kvalitatiivisen menetelmän luonteesta johtuen prosessi ei etene suoraviivaisesti kuten kvantitatiivisessa menetelmässä vaan vaiheet voivat mennä osin lomitain ja vuorotella. Tutkimuksen eteneminen on joustavaa ja suunnitelmaa voidaan muokata tarpeen tullen. (Krause & Kiikkala 1996, 63–65.)

Laadullinen tutkimus eroaa myös siinä mielessä määrällisestä, että se valitsee kohdejoukkonsa tarkoituksenmukaisesti, ei satunnaisesti. Kohdejoukko valitaan lähtökohtaa silmällä pitäen. Tutkimusta tehdessä tutkijan täytyy pyrkiä erottamaan omat subjektiiviset näkemyksensä asiasta, koska ne vaikuttavat helposti lopputulokseen. Laadullinen menetelmä ei silti pääse samaan objektiivisuuteen kuin määrällinen. (Hirsjärvi 2000, 153–155.)

4.2 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Tämä opinnäytetyön aineisto analysoitiin sisällönanalyysimenetelmällä. Sisällönanalyysin tekeminen voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen: pelkistämiseen, ryhmittelyyn ja abstrahointiin eli teoreettisten käsitteiden luomiseen. Ensimmäisessä vaiheessa tuotettu teksti pyritään tiivistämään tai pilkkomaan. Sen jälkeen pelkistetty teksti ryhmitellään eli samaan kokonaisuuteen liittyvät asiat yhdistellään luokiksi, jotka nimetään. Luokitteluun voidaan käyttää esimerkiksi joi-tain tutkittavan ilmiön piirrettä tai ominaisuutta. Kolmannessa vaiheessa luokkia yhdistellään, niin että niille saadaan jokin teoreettinen käsite yläotsikoksi. Laadulliselle tutkimukselle tyypillisesti vaiheet voivat kulkea eri tahdissa, koska aineisto tulisi analysoida pian sen jälkeen, kun se on tuotettu. (Tuomi 2009, 108–113.)

Analyysimenetelmä pyrkii tuottamaan syvällistä tietoa tulkitusta aineistosta. Siinä teksti pelkistetään, ryhmitellään uudestaan ja ryhmistä pyritään muodostamaan uusia kokonaisuuksia. Tämän tarkoituksena on saada teksti helpommin tulkittavaan muotoon ja sen jälkeen saada siitä uusia oivalluksia. (Tuomi 2009, 107–108.)

4.3 Toteutus

Työelämätahomme oli Pohjois-Hämeen Sairaanhoidajat ry:n psykiatristen sairaanhoidajien jaosto. Aineistona olivat yhdistykseltä saadut kansiot, jotka sisälsivät dokumentteja yhdistyksen toiminnasta, esimerkiksi toimintasuunnitelmia ja –kertomuksia, kokouspöytäkirjoja ja muistioita. Niiden lisäksi aineistona oli matkakertomuksia tehdyistä opintomatkista. Laadimme matkakertomuksista lyhennelmät tämän opinnäytetyön liitteiksi (LIITTEET 3-6).

Teimme myös kaksi asiantuntijahaastattelua. Valinta haastateltavista henkilöistä tehtiin yhteistyössä jaoston toimikunnan kanssa. Haastattelut kestivät nauhoitettuna kumpikin hieman yli tunnin. Haastattelut täydensivät ja elävöittivät dokumenteista saatua tietoa. Käytimme aineistona myös Pirkko Valmarin haastattelusta tehtyjä muistiinpanoja, jotka löytyivät yhdistykseltä saamistamme kansioista.

Kansioista löytyi myös aineistoa, jonka rajasimme pois analyysistä. Näin teimme esimerkiksi silloin, kun käsinkirjoitetuista muistiinpanoista oli vaikea saada selvää. Myös piiriyhdistyksen ja Sairaanhoidajaliiton dokumentteja löytyi kansioista, mutta nekin rajasimme pois tästä opinnäytetyöstä. Jaoston raha-asiat jätimme myös analyysin ulkopuolelle.

Aineiston analyysi tehtiin sovelletusti sisällönanalyysin avulla. Aluksi kansioita tutkiessamme kategorioimme tapahtumia esimerkiksi jaostoiltojen, kokouksien, seminaarien, opintomatkojen ja saunailtojen alle. Haastattelut analysoitiin purkamalla ne kirjalliseen muotoon ja luokittelemalla saatu tieto. Lopulta kuitenkin päädyimme keräämään tapahtumat kronologiseksi kokonaisuudeksi (LIITE 2). Sen jälkeen tapahtumia on tuloksissa luokiteltu opinto- ja virkistystapahtumiin.

5 TULOKSET

Tulosten esitystavaksi on valittu pääasiassa kronologinen esitystapa, jolloin jaoston toimintaa kuvataan vuosikymmenittäin. Monet jaoston yleisten toimintatapojen kuvauksista soveltuvat kuitenkin myös paljon laajemmalle aikavälille aina näihin päiviin asti. Tulososiossa käytetyt viitteet löytyvät aineistolistasta (LIITE 1). Liitteessä 2 kuvaamme jaoston toimintaa yksityiskohtaisesti vuosina 1959-2009.

5.1 Tampereen seudun psykiatristen sairaanhoitajien kerhon perustaminen vuonna 1959 ja toiminnan alkuvaiheet

Tampereen sairaanhoitajaoppilaitos aloitti toimintansa 1957. Kaksi vuotta myöhemmin vuonna 1959 kolme tuon oppilaitoksen henkilöstön jäsentä, rehtori Ulla Pasanen sekä sairaanhoidonopettajat Pirkko Salonen (myöhemmin Valmari) ja Irma Vuorikoski perustivat Tampereen seudun psykiatristen sairaanhoitajien kerhon. (Valmari 1999.)

Erityisesti Pirkko Valmari oli kantava voima psykiatristen sairaanhoitajien kerhon perustamisessa (Pukuri 2010). Hän oli ennen psykiatrisen sairaanhoidonopettajan uraansa työskennellyt muun muassa Tukholman edistyksellisissä Långbron ja Beckonbergin sairaaloissa (Valmari 1999). Pirkko Valmari oli Suomen psykiatrisen sairaanhoidossa vankka vaikuttaja, jonka johtoajatuksena oli jo varhain psykiatrisen sairaanhoidon sekä erityisesti omahoitajuuden kehittäminen. Valmari oli myös yksi vuonna 1970 perustetun, mielenterveyskuntoutuksen saralla uraa uurtavan, Sopimusvuori ry:n perustajista sekä sen pitkäaikainen johtokunnan jäsen ja toiminnan kehittäjä. (Sorri 2010.)

Toiminnassa olivat myös voimakkaina vaikuttajina Pirkanmaan sairaalan (nykyisin Kaivannon sairaala) ylihoitaja Maire Virevesi, Pitkäniemen sairaalan ylihoitaja Irma Niinivaara ja Kirsti Pöytäniemi Pitkäniemen sairaalasta. Kirsti Pöytäniemi toimi Pitkäniemen mielisairaanhoitajakoulun johtajana. Myöhemmin, psykiat-

risten erikoissairaanhoitajien koulutuksen alettua, hän siirtyi psykiatristen sairaanhoitajien opettajaksi. (Valmari 1999; Pukuri 2010.)

Psykiatristen sairaanhoitajien kerhon perustaminen lähti tarpeesta lisätä psykiatrista tietoutta aikana, jolloin työpaikkakoulutusta eikä työnohjausta ollut saatavilla (Valmari 1999). Tarkoituksena oli luoda säännöllisesti kokoontuva opintokerho, jonka kerhoilloissa käsiteltäisiin teemoittain psykiatrisen sairaanhoidon eri piirteitä, etenkin uusinta tietoa ja menetelmiä. Tarkoitus oli myös lisätä psykiatristen sairaanhoitajien välistä vuorovaikutusta, ajatusten vaihtoa, toisilta oppimista ja viihtyvyyttä. (Pukuri 2010.) Pirkko Valmarin (1999) sanoi: ”Vuorovaikutus, keskustelu ja mielipiteen ilmaisu on välttämätöntä, jotta koettaisiin osallistumisen tuomaa tyydytystä ja omakohtaisesti kiinnostuttaisiin toiminnan kehittämisestä. Tarvitaan siis pienryhmätoimintaa.”

Aluksi kerho kokoontui 6-8 kertaa vuodessa, myöhemmin kuukausittain. Kerhoiltojen ajankohdat suunniteltiin niin, että ne eivät menneet päällekkäin Pohjois-Hämeen piiriyhdistyksen kuukausikokousten kanssa, koska monet kävivät molemmissa jäsenilloissa. (Valmari 1999.) Kokoontumiset pidettiin yleensä Pirkko Valmarin johdolla Pitkänien, Keijärven, Pirkanmaan ja Hatanpään psykiatrisissa sairaaloissa (Pukuri 2010; Valmari 1999). Osanottajina kerhoilloissa oli noin 20–30 psykiatrista sairaanhoitajaa (Valmari 1999).

Kerhon, joka myöhemmin nimettiin jaostoksi, järjestämässä opintotilaisuuksissa oli useimmiten asiantuntijan pitämä alustus, jonka jälkeen puhujalle sai esittää kysymyksiä ja keskustella yhdessä muun muassa miten kyseistä asiaa voitaisiin soveltaa käytäntöön. Esiin voitiin ottaa potilasesimerkkitapauksia ja saada niihin uusia näkökulmia ja suhtautumistapoja. Keskustelu oli usein vilkasta ja aktiivista. Mitä läheisemmäksi asia koettiin, sitä enemmän keskustelua se herätti. (Sorri 2010.) Poikkeuksellista oli se, että koulutukset olivat useimmiten hoitajavetoisia ja painopiste oli hoitotyön eikä lääketieteen näkökulmassa, kuten ajalle muutoin oli tyypillistä (Pukuri 2010).

Toimikauden ohjelma oli koostettu osallistujien ehdottamista aiheista, oli muun muassa kirjareferaatteja, asiantuntijaluentoja ja kaksipäiväisiä seminaareja, joihin osallistui kuulijoita myös oman ammattikunnan ulkopuolelta, esimerkiksi

mielisairaanhoidajia. Keväisin järjestettiin opintomatkoja, joissa vierailtiin muun muassa Tammisaaren ja Harjamen psykiatriin sairaaloihin. Oman alueen kohteisiin tutustuttiin kerhoilloissa. (Valmari 1999; Sorri 2010.)

Kerhoilloista ja muusta toiminnasta tiedottaminen tapahtui pääasiassa yhdysjäsenten kautta. Alueen psykiatrisissa sairaaloissa ja muissa isoimmissa alan työpaikoissa oli yhdysjäsen, joka kannusti työpaikkansa psykiatrisia sairaanhoidajia tulemaan mukaan toimintaan ja informoi heitä tulevasta kerhotapahtumista. Sairaanhoitaja lehdessä, myöhemmin myös Tehy lehdessä, julkaistiin ilmoituksia kerhon tapahtumista. (Sorri 2010.)

Alkuvuosina kerholla oli toimihenkilöinä vain sihteeri, myöhemmin valittiin myös rahastonhoitaja. Toiminta rahoitettiin teatterilippuja myymällä. Myös sairaanhoidajaliitolta saatiin taloudellista tukea esimerkiksi seminaarien kustannuksiin. (Valmari 1999.) Toiminnan kustannukset pysyivät kuitenkin pieninä, koska kerhoiltojen kokoontumispaikat olivat ilmaisia ja useimmat puhujat eivät ottaneet palkkiota. Kerhon jäseneksi hyväksyttiin Pohjois-Hämeen psykiatriset sairaanhoidajat, jotka kuuluivat Suomen sairaanhoidajaliittoon. Erillistä jäsenrekisteriä ei pidetty, eikä jäsenmaksuja ollut. (Sorri 2010; Säännöt 1999.)

5.2 Tampereen seudun psykiatristen sairaanhoidajien kerhon varhaista toimintaa 1960-luvulla

Vuosien 1959 - 1964 väliseltä ajalta kaikki jaoston dokumentit ovat valitettavasti kadonneet ja loppuvuosikymmeneltäkin on vain joitakin dokumentteja säilynyt. Ensimmäisen dokumentoidun opintomatkan ulkomaille Psykiatristen sairaanhoidajien kerho järjesti vuonna 1965 ja se suuntautui Ruotsiin. Ulkomaan matkojen jälkeen matkalla olleet osallistuivat matkakoosteen tekemiseen. Näitä matkakertomuksia käytettiin myöhemmin materiaaleina kerhoilloissa. (Valmari 1999; Matkakertomus 1965; LIITE 3.)

20–27 syyskuuta 1965 järjestettiin opintomatka Ruotsiin. Vierailukohteina olivat muun muassa Långbron ja Linköpingin psykiatriset sairaalat. Kerhon perustajista Pirkko Valmari oli aiemmin työskennellyt juuri Långbrossa (Valmari 1999). Långbron sairaalan päiväosaston toiminta pohjautui työryhmä- ja ryhmätyös-

kentelyn periaatteisiin. Potilaat oli jaettu ryhmiin, joita kutakin ohjasi mielisairaanhoitaja. Ryhmälle laadittiin viikoittain lukujärjestys, joka määritteli työpaikat ja sen kuka huolehtii siivouksesta ja taloustöistä. Työskentelyn vaatimustasoa vaikeutettiin potilaan suorituskapasiteetin lisääntymisen mukaan. Långbron sairaalan kuntouttamisosastolla toiminnan periaatteena pidettiin ohjenuoraa viedä potilaat ”ulos elämään”. Työterapia muodosti ison osan terapeuttisesta työskentelystä. Toisena osana pidettiin harjoittelua itsenäiseen elämään sairaalan ulkopuolella eli matkoja 3-4 hengen ryhmissä teatteriin, museoihin tai esimerkiksi hotelliin toisella paikkakunnalle. Osastolla toimivat myös muun muassa keskustelu-, laulu- ja eri taideryhmät. (Matkakertomus 1965; LIITE 3.)

Toisessa tutustumiskohteessa, Linköpingin psykiatrisella klinikalla, päivähoito- toimilla pyrittiin yksilölliseen hoitoon ja yritettiin kaikin tavoin kehittää potilaan omatoimisuutta ja vastuuta. Kotoisaa ja vapaata ilmapiiriä pidettiin tärkeänä kuitenkin myös yhdessä työskentelyn oppimista. Vaikeammin sairaille potilaille oli järjestetty osastolla yksityishoitaja. Sairaalan kuntoutuskoti oli tarkoitettu potilaille, jotka eivät tarvinneet päivittäistä kontaktia lääkäriin, mutta olivat laitoshoidon tarpeessa. Se sijaitsi maaseutuympäristössä. Ohjelma oli melko samankaltainen kuin klinikan osastoilla. Osa potilaista kävi töissä kaupungilla ja kaikille pyrittiin järjestämään jonkinlaiset työpaikat. Kuntoutuskodin eduksi katsottiin laitostumisen vähentyminen sekä hoitoympäristön terapeuttisuus. (Matkakertomus 1965; LIITE 3.)

20.–29.9.1966 järjestettiin opintomatka Norjaan ja Tanskaan. Norjassa vierailtiin maan suurimmassa psykiatrisessa Dikemarkin sairaalassa Oslossa. Sairaalas- sa käytettiin hoitomenetelminä muun muassa erilaisia ryhmiä, myös potilaiden itse ohjaamia ryhmiä ja työterapiaa pitkäaikaipotilaille. Potilaat valmistsivat esimerkiksi puuesineitä ja sidetarvikkeita sairaalan yhteydessä olevalla tehdas- osastolla. He saivat työstään pientä palkkaa. Sairaalan klinikkaosastolla taas hoidettiin 16–25-vuotiaita naispotilaita, jotka sairastivat akuuttia psykoosia. Siel- lä hoitoperiaatteina olivat terapeuttinen ilmapiiri, yksilön oikeuksien kunnioitta- minen ja vuorovaikutustilanteiden luominen. Tavoitteena oli laitostumisen eh- käiseminen. (Matkakertomus 1966; LIITE 4.)

Tanskassa tutustuttiin Kööpenhaminan yliopistollisen sairaalan yhteydessä olevaan Ringshospitalin psykiatriseen klinikkaan, joka oli tarkoitettu akuuttipotilaille. Klinikalla annettiin LSD- ja sähköhoitoa. Potilailla oli myös mahdollisuus päästä psykoanalyttiseen hoitoon. (Matkakertomus 1966; LIITE 4.)

Toinen tutustumiskohde oli Tanskan valtion mielisairaala Glostrup, jossa käytettiin lääkehoidon ohella sähkö- ja insuliinihoitoa sekä työ- ja askarteluterapiaa. Kolmantena kohteena oli Pohjolan vanhin ja suurin 2000-paikkainen psykiatrisen sairaala Sct. Hans Hospital Kööpenhaminassa. Myös siellä käytettiin työterapiaa, jossa potilas siirtyi vähitellen vaativampiin työvaiheisiin. Tehdastyön ohella sairaalassa voitiin opetella muun muassa konekirjoitusta ja ruuanlaittotaitoa. Sairaalan yhteyteen kuului myös kuntoutuskoteja. Ryhmä vieraili Det Lille Hem nimisessä kodissa, johon otettiin vain yli 10 vuotta sairaalassa olleita naispotilaita. (Matkakertomus 1966; LIITE 4.)

Vuonna 1966 kerholla oli kaksi suurempaa kokoontumista, joihin osallistui 20–40 psykiatrista sairaanhoitajaa. Ylilääkäri Jaurola piti ensimmäisessä kokouksessa esityksen B-sairaalan potilaiden kuntouttamisesta. Toisessa kerhoillassa johtaja Liisa Halikka, maisteri Arja Jussila ja lääkäri Tarmo Kivimäki kertoivat kehitysvammaisten hoidosta. Samalla vietettiin pikkujoulua. (Toimintakertomus 1966–1967.)

Vuoden 1967 kerhoilloissa muun muassa sairastuvatuksen kuntoutussihteeri perehdytti kerholaisia kuntoutusasioissa sekä maisteri Kauko Vuorinen ja Annikki Hynninen kertoivat uudesta amerikkalaisesta oppimismenetelmään perustuvasta ryhmäterapiasta. Seminaari pidettiin aiheesta ”Psykiatrisesta sairaalasta kuntoutettujen potilaiden jatkohuolto Pohjois-Hämeen alueella”. Kevään opintomatka tehtiin Kellokosken Ohkolan sairaalaan ja Helsingissä tutustuttiin Haagan kuntouttamislaitoksen työmuotoihin. (Toimintakertomus 1966–1967.)

Vuonna 1968 pidettiin kaksipäiväinen seminaari Pirkanmaan sairaanhoitopäivätoimikunnan kokouksessa. Seminaarin aiheina olivat: ”Potilaan auttaminen uskonnollisissa kysymyksissä” ja ”Rytmiikan käyttö hoitomenetelmänä psykiatrisella osastolla”. Kerhoilloissa kuultiin professori Marshall McLuhanin teorioista ja tehtiin tutustumisvierailu Keijärven psykiatriseen sairaalaan. (Toimintakertomus 1967–1968.)

Vuoden 1969 kerhoilloissa käytiin läpi ”Jälkipuintia psykiatrisen alan opintopäiviltä Helsingistä”. Seminaarin aiheita olivat hoitosuhde työväliseen, satuvoimistelu, potilaiden omaisten ryhmät ja pienryhmätyöskentely. Vuotuinen opintomatka tehtiin Järvenpään sosiaalisairaalaan ja Pitäjämäen työklinalle. (Toimintakertomus 1969.)

5.3 Kerhosta jaostoksi 1970-luvulla

Suomen sairaanhoitajaliiton psykiatrinen valtakunnallinen jaosto perustettiin 9.5.1970, edellisen vuoden sairaanhoitajapäivillä tehdyn perustamispäätöksen mukaisesti. Tampereen seudun psykiatristen sairaanhoitajien kerho teki yhteistyötä valtakunnallisen jaoston kanssa. Psykiatrinen kerho teki muun muassa aloitteita valtakunnalliselle jaostolle. Valtakunnallisen jaoston perustamisen myötä myös Tampereen seudun psykiatristen sairaanhoitajien kerhon nimi muutettiin Psykiatristen sairaanhoitajien erikoisalan jaostoksi 1970-luvun alkupuolella. (Valmari 1999; Historiikki 2003.)

Vuosien 1970–1976 väliseltä ajalta on säilynyt vain joitakin toiminnan suunnitelmia koskevia dokumentteja ja Englannin opintomatkakertomus. Tampereen seudun psykiatristen sairaanhoitajien kerho järjesti yhdeksänpäiväisen opintomatkan Englantiin 27.3.–5.4.1970. Matka järjestettiin yhteistyössä Englannin sairaanhoitajajärjestön kanssa. (Matkakertomus 1970; LIITE 5.)

Ensimmäinen tutustumiskohde oli Clayburyn sairaala, jossa kaikki osastot olivat sekaosastoja. Miesten ja naisten hoitaminen samalla osastolla oli siihen aikaan harvinaista. Sairaalan toimintaa kehitettiin yhteisölliseen suuntaan vastakohtana Englannin sairaaloissa siihen asti valinneelle jäykälle auktoriteetille. Hoitomuotoina olivat muun muassa keskusteluryhmät, hoitoneuvottelut ja työterapia. (Matkakertomus 1970; LIITE 5.)

Toinen vierailukohde oli Marlburgin päiväsairaala, joka on länsimaiden vanhin päiväsairaala vuodelta 1948. Siellä käytettiin hoitomuotona sosiodraamaa, erilaisten terapioiden ja ryhmien ohella. Lääkkeinä käytettiin vitamiineja, mutta

myös jonkin verran psyykellääkkeitä kuten pitkävaikutteisia injektioita skitsofreniaan. (Matkakertomus 1970; LIITE 5.)

Kolmas kohde oli Englannin vanhimpiin lukeutuva St. Bernandin sairaala, jossa tarjolla oli teollisuusterapian ohella taide-, musiikki- ja liikuntaterapiaa. Neljäs kohde Maudsleyn sairaala oli Englannin ensimmäinen opetussairaala. Viides käynti suuntautui Bethel Rojalin sairaalaan, joka oli perustettu jo vuonna 1257 luostarin yhteyteen. Tänne oli keskitetty lasten, nuorten ja vanhusten psykiatriset osastot tavallisten osastojen lisäksi. Sairaalassa järjestettiin myös päivittäin toimintaterapiaa muun muassa konekirjotusta, kotitaloutta, pukuompelua sekä puu- ja metallitöitä noin kahdelle sadalle potilaalle. Opintomatkalla käytiin myös Queen Maryn lasten sairaalassa ja tutustuttiin Englannin sairaanhoitajaliittoon. (Matkakertomus 1970; LIITE 5.)

Ensimmäinen maininta jaoston toimikunnasta löytyy dokumenteista vuodelta 1977. Toimikuntaan kuuluvat puheenjohtaja, sihteerin ja rahastonhoitajan lisäksi kolmesta neljään varsinaista jäsentä ja kaksi varajäsentä. Toimikunta valittiin vuosikokouksessa äänestämällä kahden vuoden mittaiselle toimikaudelle. Toimikuntaan pyrittiin valitsemaan edustajia kaikista isoimmista jaoston alueella toimivista sairaaloista ja avohoitopaikoista. Puheenjohtajan tehtäviin kuului muun muassa toimintasuunnitelman noudattaminen, toimikunnan koolle kutsuminen, yhteydenpito piiriyhdistykseen ja varojen anominen Tyyne Ylösen rahastosta. (Sorri 2010; Toimintakertomus 1977–1978.)

Vuonna 1977 jaoston hallituksen (myöhemmin toimikunnan) kokouksessa keskustelua herätti Suomen sairaanhoitajaliiton Pohjois-Hämeen piiriyhdistykselle laadittu Tyyne Ylösen testamentti. Tyyne Ylönen oli pankkivirkailija, joka määräsi vuonna 1975 tehdyn testamenttinsa kohdassa 10 seuraavasti:

Kaikki muu omaisuuteni olkoonpa se minkä nimistä tai minkä laatuista tahansa on tuleva täydellä omistusoikeudella Suomen Sairaanhoitajaliitto R.Y:lle kuolleen kasvattisisareni Liisa Haapasen toivomuksella, että se käytetään psykiatrisen sairaanhoitajaliiton Pohjois-Hämeen piiriyhdistys r.y:n psykiatrisen ja eläkeläisjaoston työn tukemiseen (Eloranta 2005, 66, 69).

Testamentin varat rahastoitui ja rahaston vuotuinen tuotto jaettiin siten, että psykiatriset sairaanhoitajat saivat 2/3 ja eläkeläisten jaosto 1/3 (Eloranta 2005, 66, 69). Rahastosta voivat apurahoja anoa, jaoston ohella, myös siihen kuuluvat yksittäiset sairaanhoitajat (Sorri 2010).

Vuonna 1977 psykiatristen sairaanhoitajien erikoisalan jaosto hankki varoja myös järjestämällä kirpputorimyyjäiset ja myymällä lippuja teatterinäytöksiin. Jaostoilloissa Sopimusvuori ry:n päivähoitokodilla keskusteltiin uuden opintomatkan järjestämisestä Englantiin. Opintokäynneillä tutustuttiin Kansanterveyslaitoksen toimintaan ja vierailtiin vanhainkoti Koivupirtissä. (Toimintakertomus 1977–1978.)

Vuonna 1978 järjestettiin jälleen opintomatka Englantiin. Matkalla 13 jaoston jäsentä tutustuivat Lontoossa kahteen psykiatriseen sairaalaan, vajaamielislaitokseen ja päiväsairaalaan sekä sairaanhoitajaliittoon. (Toimintakertomus 1977–1978.)

Samana vuonna järjestettiin seminaari aiheesta ”Yhteistyö ja yhteisvastuu”. Puhujana oli etiikan dosentti Martti Lindqvist. Opintokäyntejä tehtiin Tampereen keskussairaalan psykiatrian yksikköön, Tampereen mielenterveysasemalle ja Keijärven sairaalassa tutustuttiin uuteen terapiahalliin. Loppuvuoden jaostoilloissa oli hiljaista, luovuusterapian käytännön harjoituksiin osallistui 8 henkilöä ja kevätkauden ohjelmaa suunnitteli vain 6 jaostolaista. (Toimintakertomus 1977–1978; Toimintakertomus 1978–1979.)

Vuonna 1979 jaosto järjesti seminaarin Kangasalan Ilkossa teemasta ”Toimiva hoitotiimi”. Seminaariin otti osaa 33 kuulijaa. Kevään opintomatka suuntautui Turkuun, Kupittaaan sairaalaan, TYKS:n psykiatrian klinikkaan ja Vankimielisairaalaan. Matkalle osallistui 26 psykiatrista sairaanhoitajaa. Jaostoilloissa tutustuttiin muun muassa Tampereen ammatilliseen kurssikeskuksen toimintaan ja Kirkon perheasiain neuvottelukeskukseen, jossa pastori Lasse Klemola kertoi perheterapiasta. Huhtikuussa katsottiin jaoston ostama Tampereen Teatterin pikkunäyttämön esitys ”Talo puiden siimeksessä”. Vuosikokouksessa jaoston

toimikaudeksi sovittiin kalenterivuosi. Tähän asti toimintakausi oli ollut syyskuulta toukokuulle. (Toimintakertomus 1978–1979.)

5.4 Tehyn perustamisen vaikutus jaoston toimintaan 1980-luvulla

Psykiatrisen hoitotyön 1980-luvulla alkanut rakennemuutos laitoshoidosta avohoitoon vaikutti jaoston toimintaan ylihoitaja Tarja Pukurin (2010) mukaan niin, että jaosto teki opintokäyntejä kehittyneempiin avohoidon kohteisiin. Jaostossa oli myös sairaanhoitajia sekä sairaaloista että avohoitoyksiköistä, mikä lisäsi keskinäistä yhteisymmärrystä. (Pukuri 2010.)

Vuoden 1980 toiminta alkoi kaksipäiväisellä seminaarilla ”Transferenssi ja vastatransferenssi-ilmiöitä hoitoyhteisössä”. Kangasalan Ilkossa seminaariin osallistui 44 henkilöä. Maaliskuussa käytiin katsomassa jaoston ostama Tampereen Teatterin pikkunäyttämön Ballerina-esitys. Kevään jaostoilloissa suunniteltiin Tukholman matkaa Sopimusvuori ry:n päivähoitokodilla Rautatienkadulla. Osanottajien määrä vaihteli 12 ja 15 välillä. Vuoden 1980 toukokuulta löytyy myös ensimmäinen maininta myöhemmin perinteeksi tulleesta jaoston saunaillasta, joka tällöin pidettiin Keijärven rantasaunalla. (Toimintakertomus 1979–1980.)

Lokakuussa jaosto teki opintomatkan Tukholmaan Ruotsiin, jonne lähti 12 hengen ryhmä. Matkalla tutustuttiin suomalaisten siirtolaisten mielenterveyspalvelujen järjestämiseen Huddingen sairaalassa ja paikalliseen sairaanhoitajaliittoon. Ryhmälle kerrottiin myös vastaavasta jaostotoiminnasta ja psykiatristen potilaiden avohoidon järjestelyistä. (Toimintakertomus 1979–1980.)

Vuoden 1981 seminaari ”Terapeuttinen yhteisö” veti Kaupungin hotellin vihreään kabinettiin 50 kuulijaa. Jaoston seminaarit olivat hyvin suosittuja ja niihin tuli osanottajia kauempaakin Suomesta (Sorri 2010). Kevään opintoretki tehtiin Veikkolan parantolaan Kirkkonurmelle ja Jorvin sairaalan psykiatriselle osastolle. Matkalle osallistui 20 sairaanhoitajaa. (Toimintakertomus 1979–1980.)

Jaostoilloissa keskusteltiin kevätkaudella työyhteisön ihmissuhteista ja Tehyn jäsenyydestä. Syksyn jaostoilloissa käytiin puolestaan läpi työnohjaukseen liittyviä seikkoja käytännön tilanteiden pohjalta sairaanhoidonopettajan Kirsti Pöytäniemen johdolla. Kirsti Pöytäniemi oli suosittu ja kunnioitettu luennoitsija jaostoilloissa, sillä hän oli toiminut useimpien paikallisten psykiatristen sairaanhoitajien kouluttajana. Aiheena työnohjaus tuli ajankohtaiseksi, kun Pitkäniemessä alettiin järjestää työnohjauskoulutusta. Työnohjaus herätti runsaasti keskustelua puolesta ja vastaan niin työpaikoilla kuin jaostossakin. Keskusteluissa pohdittiin tarvitseeko ammattilainen työnohjausta, eikö ammattitaitoisen hoitajan tulisi itse kyetä ratkaisemaan ongelmatilanteet. Myös keskustelujen työyhteisön kanssa katsottiin riittävän. (Sorri 2010.)

Jaoston dokumenteissa mainitaan vuonna 1981 ensimmäisen kerran Tehy eli Terveystieteiden ja lääkärin yhteinen edunvalvontajärjestö, joka perustettiin 7.1.1980 allekirjoitetulla sopimuksella. Sairaanhoitajaliitto paikallisyhdistyksineen kuului nyt moniammatillisen Tehyn alaisuuteen. (Eloranta 2005a, 63.)

Vuoden 1982 keväällä 28.–27.4. jaosto järjesti psykiatristen sairaanhoitajien valtakunnalliset opintopäivät Hotelli Rosendahlissa Tampereella. Opintopäivien aiheena oli ”Psykiatristen sairaanhoitajien työnkuvasta ja identiteetistä” ja niille osallistui 340 kuulijaa. Vuoden 1982 seminaari pidettiin syksyllä Suomalaisella Klubilla suurryhmädynamiikasta. Myös opinto- ja virkistysmatka järjestettiin tänä vuonna syksyllä. Tutustumiskohteena oli Oulun yliopistollisen keskussairaalan psykiatrian poliklinikka. (Toimintakertomus 1982.)

Jaostoillat pidettiin edelleen Sopimusvuori ry:n päivähoitokodilla kuukauden kolmantena torstaina, jokavuotiseksi muodostunutta saunailtaa lukuun ottamatta, joka pidettiin vuonna 1982 Pirkanmaan sairaalan rantasaunalla. Iltojen aiheita olivat muun muassa henkinen työsuojelu, psykiatrisen potilaan hoitosuhde, skitsofreenisen potilaan kieli ja Tehyn toiminta. Jaostoiltoihin osallistujien määrä vaihteli 12 ja 22 välillä. (Vuosikokouksen pöytäkirja 1982.)

Toimikunnan kokouksessa 15.9.1982 käsiteltiin aihetta, miten Tehyn toiminta vaikuttaa jaoston toimintaan ja tehtiin ehdotus mielenterveystyössä toimivien jaoston perustamiseksi. Myös vuosikokouksessa 9.12.1982 piiriyhdistyksen pu-

heenjohtaja Irja Tulonen selosti Tehyn perustamisen vaikutusta jaoston toimintaan. Vuosikokouksessa valittiin myös alkavalle kaksivuotiskaudelle seuraavat toimihenkilöt: puheenjohtaja Liisa Mäenalusta, sihteeri Elsa Sorri, rahastonhoitaja Marita Sillman, Lea Oksa, Aila Mikkola, Seija Jokinen, Marja-Terttu Hellsten ja Marjatta Penninkilampi. (Vuosikokouksen pöytäkirja 1982.)

Vuoden 1983 tammi- ja helmikuun jaostoilloissa suunniteltiin Tehyn jaoston perustamista. 10.3.1983 pidettiin kokous jaoston perustamiseksi (Kokousmuistio 1983). Tässä kokouksessa, jossa oli läsnä 10 henkilöä, laadittiin anomus Tehyn Pohjois-Hämeen piiriyhdistyksen hallitukselle mielenterveysyhdistyksen perustamiseksi ”yhdistämään ammattiosastojen jäsenet ja kehittämään heidän ammattitietojaan ja – taitojaan ja edistämään alueellista mielenterveystyötä” (Kokousmuistio 1983). Näin jaosto virallisen perustamisen myötä sai laillisen aseman ja sen vaikutusvalta kasvoi (Pukuri 2010). Uudelleen perustamisen myötä Psykiatristen sairaanhoitajien erikoisalan jaoston nimi vaihtui nyt Tehyn Mielenterveysalan jaostoksi (Historiikki 2003). Jaoston dokumenteissa nimi esiintyy myös muodoissa Tehyn Pohjois-Hämeen mielenterveysalan jaosto ja Tehyn Pohjois-Hämeen piiriyhdistyksen jaosto.

27.–28.9.1983 Jaosto teki opinto- ja virkistysmatkan Leningradiin Neuvostoliittoon. Matka järjestettiin Suomi-Neuvostoliitto ystävyysseuran kautta, jonka välityksellä anottiin tutustumiskohteet. Oppaana toimi inkerinsuomalainen, joka kertoi paikallisesta elämästä ja sen rajoituksista. (Sorri 2010.)

Leningradissa käytiin vierailulla Bechterevi instituutissa. Bechterevi mikstuura on vanha, perinteinen, venäläinen muun muassa yrttejä sisältävä lääke. Se on lievästi rauhoittava lääke, jota annettiin sairaaloissa ahdistuneille tai levottomille potilaille. Varsinaisten kohteiden lisäksi käytiin myös ihailemassa Eremitaasin aarteita ja ostoksilla valuuttakaupoissa. (Sorri 2010.)

Vuonna 1984 pidettiin psykiatrisen sairaanhoidon opettajan Kirsti Pöytäniemen johdolla seminaari kuoleman kohtaamisesta. Seminaariin osallistui 9 henkilöä. Kevään opintomatkalle Sastamalan sairaalaan ja Vammalan mielenterveystoimistoon osallistui 20 hengen ryhmä. Jaostoilloissa käsiteltyjä teemoja olivat: lapsuusiän psyykkisistä ongelmista aikuisiän sairastamisessa, psykosomaattikas-

ta, myytit ja sadut. Huhtikuun ohjelmassa oli teatteriesitys Riivaajat. Osallistujien määrät vaihtelivat 12 ja 22 välillä. (Toimintakertomus 1984.)

Vuoden 1985 seminaari pidettiin logoterapiasta 18 osallistujan voimin. Toukokuinen opinto- ja virkistysmatka suuntautui Ahvenmaalle. 30 retkeläistä vieraili Maarianhaminan mielenterveystoimistossa ja Grelsbyn sairaalassa. Jaostoiltojen aiheita olivat unet, seksuaalisuus hoitotyössä ja eläytymisharjoitukset hoitosuhteen ymmärtämiseksi. Lisäksi lokakuussa oli jaoston ostama teatteriesitys Moreeni. (Toimintakertomus 1985–1986.) Vuosikokous 7.3.1985 valitsi toimikuntaan seuraavat jäsenet: puheenjohtaja Elsa Sorri, varapuheenjohtaja Cecilia Innanen, sihteeri Lea Oksa, rahastonhoitaja Marita Sillman, Aila Mikkola, Heikki Murtonen, Marja-Terttu Hellsten, ja Ulla Toivanen (Vuosikokouksen pöytäkirja 1984).

Vuoden 1986 ensimmäiseen jaostoiltaan kokoontui 23 psykiatrista sairaanhoitajaa keskustelemaan Anja Salmen johdolla loppuun palamisesta. Helmikuussa Cecilia Innasen puhui aiheesta ”Magna Mater” ja maaliskuun jaostoillassa Marjatta Penninkilampi käsitteli aihetta ”Seksuaalisuus hoitotyössä”. Toukokuussa jaosto järjesti virkistysmatkan Frantsilan yrttitilalle Hämeenkyröön. (Toimintakertomus 1985–1986.)

Syksyllä jaostoillat keskittyivät skitsofrenia teeman käsittelyyn. Syyskuussa sairaanhoidon opettaja Kirsti Pöytäniemi puhui skitsofrenian terapiasta ja loka- ja marraskuussa järjestettiin kahden illan mittainen seminaari ”Skitsofreniapotilaan psykoterapiasta sairaalassa”, jota johti lääketieteen lisensiaatti Anneli Sorri. Seminaari keräsi 40 osanottajaa. (Toimintakertomus 1986–1987.)

Vuoden 1987 tammikuussa jatkettiin samalla teemalla. Erikoissairaanhoitajat Ulla Toivainen ja Marja-Liisa Repka puhuivat skitsofreniaa sairastavan potilaan perheen hoitamisesta. Helmikuussa erikoissairaanhoitaja Kaarina Leinonen käsitteli terveen nuoren kehitystä ja maaliskuun vuosikokouksen yhteydessä osastonhoitaja Eero Valkama työtovereineen johtivat keskustelua pitkäaikaissairaiden kuntoutuksesta. 26.3.1987 valittiin jaoston uusi toimikunta seuraavalle kaudelle. Tähän kuuluivat puheenjohtaja Ulla Toivanen, varapuheenjohtaja Cecilia Innanen, sihteeri Maj Gret Ala-Rantala, rahastonhoitaja Anja Smolander, Lea

Oksa, Elsa Sorri, Kirsti Vuolle ja Heikki Murtonen. (Toimintakertomus 1986–1987; Vuosikokouksen pöytäkirja 1987.)

22.–26.4.1987 järjestettiin opintomatka Osloon Norjaan. Opintoretkelle osallistui 30 psykiatrasta sairaanhoitajaa. Tutustumiskohteena oli muun muassa Gaustadin psykiatrinen sairaala. Norjan korkean intiniteettisuojan tähden esiteltiin vain tyhjää osastoa. Ryhmälle kerrottiin, että maassa vallitsevan sairaalapulaispuolan vuoksi sairaanhoitajan tehtäviin voi kuulua myös osastojen puhtaanapito. (Sorri 2010; Toimintakertomus 1986–1987.)

Loppuvuoden jaostoilloissa sairaanhoidon opettaja Kirsti Pöytäniemi puhui elekielestä, sairaalateologi Esa Fabrin uskonnollisesta kielestä ja erikoissairaanhoitaja Riitta Heinonen yksinäisyydestä. Osallistujia illoissa oli 15–33. Joulukuussa virkistäydettiin teatterin esityksen parissa. (Toimintakertomus 1987–1988.)

Vuonna 1988 kevään teemana olivat luovat terapiat. Tammikuun taideterapia-aiheiseen johdatti 19 osallistujaa taideterapeutti Tuula Tuomisto. Helmikuussa järjestettiin Ilkon kurssikeskuksessa seminaari ”Tyhjästä on paha nyhjäistä – mistä voimavarat hoitotyöhön?”. Vetäjänä toimi liikuntaterapeutti Maila Seppä. Maaliskuun vuosikokouksen yhteydessä pidettiin seminaarin purkutilaisuus erikoissairaanhoitaja Kaarina Leivosen johdolla. Huhtikuuisessa jaostoillassa musiikkiterapeutti Risto Vuorensola kertoi musiikkiterapiasta. Toukokuinen kevätretki osoittautui suosituksi. Frantsilan yritttilalle Hämeenkyröön matkasi 36 hengen ryhmä. Päivä sisälsi virkistäytymisen ohella luennon shiatsusta. (Toimintakertomus 1987–1988.)

Syksyn jaostoilloissa käsiteltiin terapioita. Askarteluohjaaja Liisa Lindfors piti alustuksen sosiaalisista kerhoista ja toiminnallisista ryhmistä, filosofian maisteri Liisa Martikainen Pohjois-Hämeen mielenterveyskeskuksesta kertoi ryhmäterapiasta ja Cecilia Innanen uniterapioista. Kauden päätti satubaletti Tuhkimo teatteri Frenckelissä. (Toimintakertomus 1988–1989.)

Vuosi 1989 aloitettiin keskustelulla valtakunnallisista opintopäivistä ja uudesta opintomatkastasta. 9.-10.2.1989 pidettiin Psykiatrinen sairaanhoitajien valtakun-

nalliset opintopäivät hotelli Ilveksessä. Opintopäivien teemana oli ”Kateus – este vai voimavara työyhteisössä”. Osallistujia oli yhteensä 340. Maaliskuun vuosikokouksessa jaettiin palautetta opintopäiviltä ja valittiin seuraavan kaksivuotiskauden toimikuntaan seuraavat henkilöt: puheenjohtaja Ulla-Maija Toivonen, varapuheenjohtaja Kirsti Vuolle, sihteeri Maj-Gret Ala-Rantala, rahastonhoitaja Leila Niemi, Kirsimarja Mattinen, Arja Katajisto, Tiina Hyvärinen ja Sirkku Juntunen (Vuosikokouksen pöytäkirja 1989). (Toimintakertomus 1988–1989.)

Kevään viimeisessä jaostoillassa piti kirjailija-lääkäri Helinä Siikala alustuksen aiheesta ”Omakohvaisia kokemuksia luovuudesta kirjoittaminen kautta”. Syksyn jaostoiltojen teemaksi valittiin ”Itsehoito – itsensä ilmaiseminen”. Syyskuussa Voitto Harju puhui Tai Chistä ja lokakuussa erikoissairaanhoidon Anna-Liisa Aho kertoi rentoutumisterapiasta. Tämän toiminnan ohella matkatoimikunta koontui järjestelemään tulevaa Belgian matkaa. (Toimintakertomus 1988–1989.)

5.5 1990-luvun laman vaikutus jaoston toimintaan

Yhdeksänkymmentäluvun alussa jaoston toiminta oli melko vilkasta, mutta vuosikymmenen loppupuolella se hiljeni. Todennäköisesti lama osaltaan selitti toiminnan vaisuutta. Uusia, vastavalmistuneita sairaanhoitajia jäi työttömiksi. Potilaita siirtyi sairaaloista avohoitoon ja työpaikat olivat jatkuvassa myllerryksessä. Sairaalaan jäävät potilaat vastaavasti olivat entistä huonokuntoisempia. Psykiatriset sairaanhoitajat eivät enää jaksaneet samassa määrin panostaa vapaa-ajallaan järjestötoimintaan. (Pukuri 2010.)

Jaostoiltojen aiheina oli paljon psykiatristen sairaanhoitajien ammatilliseen kasvuun liittyviä asioita, mutta myös paljon muuta, muun muassa moniammatillisia aiheita erilaisista terapioista. Pääasiassa jaostoiltoja järjestettiin vaihtelevalla jäsenmäärällä koko 1990-luvun ajan. Joka vuosi järjestettiin erilaisia virkistysiltoja sekä sääntömääräinen vuosikokous, jossa joka toinen vuosi valittiin uusi toimikunta. (Toimintakertomukset 1990–1999.)

Vuosikymmenen alkuvuosina teemoina olivat erilaiset terapiat. Vuonna 1990 jaostoilloissa käsiteltiin vyöhyketerapiaa, polariterapiaa ja Kajava-terapiaa. Aiheita alustivat niihin perehtyneet henkilöt. Uudistunut sairaanhoitajakoulutus

puhututti useammassa jaostoillassa. Alustamassa kävi sairaanhoidon opettaja Pirjo Linnainmaa ja toisella kerralla asiaa käsiteltäessä mukana oli myös opiskelijoita. Jaoston jäsenet tekivät myös opintomatkan Brysseliin 13–20.9.1990 ja matkaa käytiin läpi myöhemmässä jaostoillassa. (Toimintakertomus 1990–1991.)

1991 psykiatrisen sairaanhoitajan paikka terveydenhuollon maailmassa puhuttiin. Vuoden alussa jaostoiltojen aiheina olivatkin: ”Psykiatrisen sairaanhoitaja sairaanhoitopiirissä” ja ”Psykiatrisen sairaanhoitajan yhteistyösuhde perusterveydenhuoltoon ja erikoissairaanhoidon”. Pirjo Linnainmaa kävi jälleen puhumassa uudenmuotoisen koulutuksen saaneista sairaanhoitajista. Uusi toimikunta valittiin vuosikokouksessa ja siihen kuuluivat: puheenjohtaja Kirsimarja Mattinen, sihteeri Eija Kortelainen, rahastonhoitaja Päivi Koskinen, Varpu Rahikka, Sirkku Juntunen, Arja Inha, Leila Niemi.

Loppuvuodesta 1991 jaostoiltojen aiheina olivat kriisit ja niihin liittyvät asiat. Aiheita kävivät alustamassa osastonhoitaja Ulla Jutila ja mielisairaanhoitaja Pasi Ojaniemi sekä ylilääkäri Pentti Sorri. Aiheina olivat ”Kriisihoidosta sekä osaston että poliklinikan näkökulmasta” ja ”Kriisi ja perhe”. Samana vuonna pidettiin myös saunailta ja käytiin tutustumassa Hatanpään puistosairaalan uusiin tiloihin. Rahaa toiminnalle kerättiin teatteri-illalla, jonka tulot talletettiin jaoston matkailulle. (Toimintakertomus 1990–1991; Toimintakertomus 1991–1992.)

1992-vuoden alussa jaostoiltojen aiheina olivat ”Ikäkausikriisit”, ”Läheisriippuvuus” ja ”Naisnäkökulma riippuvuuteen”. Syksyllä teemana olivat syömishäiriöt. Anoreksiasta ja bulimiasta puhuttiin kahdella eri kerralla. Samana vuonna tehtiin opintomatka kotimaassa, joka suuntautui Kuopioon KYS:in ja Julkulan sairaalaan. Matkalla oli 21 osallistujaa. (Toimintakertomus 1991–1992; Toimintakertomus 1992–1993.)

1993 vuosi alkoi anorexia nervosa-potilaan hoitosuhteen tapauselostuksella, jonka esitti erikoissairaanhoitaja Kaarina Leinonen. Muina aiheina tänä vuonna olivat: ”Myönteisten ajatusten ilta”, jonka ohjasi Hannele Schielke, Kirsti Pöytäniemi luennoi aiheesta ”Ajatuksen voima” sekä ”Mandala- ja unityöskentely” ohjaajana Cecilia Innanen. Jaosto tutustui myös taideterapiaan taideterapeutti

Anneli Laineen johdolla. Käytiin myös tarinateatterissa, jossa jaostolle esiteltiin tarinateatterin terapeuttisia mahdollisuuksia. Jaosto luovutti Kirsti Pöytäniemelle ikonin kiitoksena hänen tärkeästä työstään. Vuoteen mahtui myös retki taiteilija Virpi Kinnusen kotiateljeehen Kangasalle, jossa taiteilija kertoi muun muassa värien voimasta. Uusi toimikunta valittiin vuosikokouksessa 16.3.1993: puheenjohtaja Kirsimarja Mattinen, varapuheenjohtaja Varpu Rahikka, sihteeri Eija Kortelainen, rahastonhoitaja Päivi Koskinen, Armi Heikkinen ja Eeva-Liisa Löytämäki (Vuosikokouksen pöytäkirja 1993, Toimintakertomus 1993.)

Vuosi 1994 alkoi tammikuussa keskustelulla erityistoimikunnan mietinnöstä uudistuneesta sairaanhoitajakoulutuksesta. Jaostoilloissa olivat aiheina arvot hoitotyössä sekä hoitajan ja potilaan välitön kohtaaminen. Kansainvälisiä vieraita jaosto sai toukokuussa, kun Suomessa vierailivat osastonhoitajat Kim Wrigley ja Liz Hybell hoitotyöjohtoisesta psykiatrisesta sairaalasta Manchesterista. Seuraavassa jaostoillassa aihe jatkui, nyt sairaanhoidonopettaja Riitta Heikkinen kertoi opintomatkastaan Manchesteriin. Ylihoitaja Tarja Pukuri taas kertoi loka-kuussa kuulumiset hoitotieteen symposiumista Virosta, Norjasta ja Riikasta. Joulukuussa virkistäydyttiin Lapinniemen kylpylässä. (Toimintakertomus 1993–1994; Toimintakertomus 1994–1995.)

Lisäksi jaoston erityistoimikunta laati kannanoton psykiatristen sairaanhoitajien koulutuksesta. 25.1.1994 päivätyssä kannanotossa esitettiin vakava huolestuneisuus psykiatristen sairaanhoitajien ammattitaidon puolesta niin sanottu vanhamuotoisen sairaanhoitajien erikoistumiskoulutuksen ollessa päättymässä ja uusimuotoisen koulutuksen saaneiden astuessa työelämään. Kannanotto lähetettiin opetushallituksen vastaaville virkamiehille, alueen psykiatristen laitosten ylihoitajille sekä alan lehtiin. (Kannanotto 1994; Toimintakertomus 1993–1994.)

Huolestuneisuuden taustalla oli muutos työelämäjakson kestossa. Vanhamuotoiseen koulutukseen kuului pitkä työelämäjakso, jolloin opiskelijalla ehti olla vähintään puolen vuoden hoitosuhde. Tämän aikana opiskelijalla oli tilaisuus tutkia myös itseään ja näin kerätä paremmin eväitä ammatilliseen elämään. Uudenmuotoisessa koulutuksessa hoitosuhteet jäivät lyhyemmiksi. Kannanotolla oli vaikutusta, sillä sekä käytäntö että koulutus kehittivät toimintamuotojaan,

opetussuunnitelmia muokattiin ja työelämässä panostettiin entistä enemmän uusien työntekijöiden perehdyttämiseen. (Pukuri 2010.)

Vuonna 1995 puhuttiin hoitajan ja potilaan välisestä suhteesta ja siihen liittyvistä asioista. Tammikuussa terveydenhuollon tohtori Terttu Munnukka puhui ”Hoitajan ja potilaan välisestä yhteistyöstä”. Muita samaan teemaan liittyviä aiheita jaostoilloissa olivat terveydenhuollon kandidaattiopiskelijoiden alustama ”Omahoitajasuhteen arviointi ja sen erityispiirteet” sekä filosofian lisensiaatti Aki Hutusen pitämä ”Dialogisuus- käsitteistä elävään hoitosuhteeseen”. Terveydenhuollon kandidaattiopiskelijat kävivät myös kertomassa ”Hoitotieteellisestä näkökulmasta lasten psykiatrisessa hoitotyössä”. Kansainvälisyyttä vuoteen toi terveydenhuollon kandidaattiopiskelija Raija Liukko-Sipi, joka kertoi jaostoillassa Erasmus-opiskelija olostaan Rooman yliopistossa. Saunailta pidettiin touku- kuussa ja joulukuussa tehtiin virkistysmatka Ikaalisten kylpylään. Uudeksi toimikunnaksi valittiin vuosikokouksessa: puheenjohtaja Varpu Rahikka-Näsi, sihteeri Eeva-Liisa Löytämäki, rahastonhoitaja Päivi Koskinen, Kirsimarja Mattinen, Armi Heikkinen, Eija Kortelainen. (Toimintakertomus 1994–1995; Toimintakertomus 1995–1996.)

Vuosikymmenen puolenvälin jälkeen toiminta hiljeni hieman ja vuoden 1996 keväällä jäseniltoja ei ollut. Toimikunta kuitenkin kokoontui ja järjesteli opintomatkaa Ruotsiin. Jaoston jäsenet osallistuivat myös Tehyn mielenterveysjaoston alueelliseen seminaaripäivään Torpan kurssikeskuksessa Siivikkalassa. Luennoitsijana oli psykiatri Anneli Sorri ja aiheena: ”Akuutti psykoosi ja sen hoito ja nuoret aikuiset verkostoineen”. Sen jälkeen seuraava jaoston tapahtuma oli kauan järjestelty Ruotsin matka. 24 jaoston jäsentä matkasi Ruotsiin 5.-7.9.1996 ja he vierailivat oman valintansa mukaan joko Enskede-Skarpnäckissä tai Embla-klinikalla, joka oli syömishäiriöiden erityishoitopaikka. Yhteisesti kaikki vierailivat Marian huumeambulanssilla. Loppuvuoden jaostoilloissa muisteltiin opintomatkaa, kuultiin kokemuksia kaksivuotisesta yhteisohjoiden koulutuksesta ja Kirsti Pöytäniemi puhui joulukuussa aiheesta ”Enkeleistä elämässämme”. (Toimintakertomus 1995–1996; Toimintakertomus 1996–1997.)

Vuonna 1997 alkuvuoden jaostoilloissa käsiteltiin vanhuuteen liittyviä teemoja. Tarja Pukuri puhui helmikuun jaostoillassa ”Vanhuuden tehtävästä ihmisen

elämänkulussa”. Vuosikokouksen jälkeen sairaanhoitajat Arja Pekkarinen ja Marja Väyrynen alustivat aiheen ”Potilaan ja omahoitajan yhteistyösuhde vanhusten psykiatrisella osastolla” ja sairaanhoitaja Marja Kondratjeff alusti ”Validaatio- avain muistamattoman ihmisen maailmaan”. (Toimintakertomus 1996–1997; Toimintakertomus 1997–1998.)

Loppuvuoden teemoina olivat terveydenhuollon maistereiden Elina Grönlundin ja Aili Huhtisen alustama: ”Kokemuksellisuus oman kuoleamisen mahdollisuudessa – ehjä elämä” ja osastonhoitaja Leena Alangon alustus: ”Kuoleman ainutkertaisuus hoitotyön haasteena”. Näiden vakavien aiheiden lisäksi vuoteen mahtui myös erilaista virkistystoimintaa, saunailta sekä Enkelikurssi Ilkon kurssikeskuksessa. Syyskuussa jaoston toimikunta tarkasteli jaoston toimintaa ja sääntöjä. (Toimintakertomus 1997–1998.)

Vuoden 1998 toiminta alkoi hieman tavallista hiljaisempänä ja alkuvuodesta jaostoiltoja oli vain kolme. Virkistysillat saattoivat olla suositumpia, sillä alkuvuodesta vietettiin saunailtaa Ilkon kurssikeskuksessa ja rentouduttiin Lapinniemen kylpylässä. Toukokuussa Marjatta Grahni alusti aiheesta ”Työystävyys, ammatillisuus, kollegiaalisuus”. Syksyllä jaostoiltojen teemaksi valittiin päihheet. Erikoislääkäri Riitta Alaja kävi kertomassa aiheesta ”TAYS:in päihdepoliklinikka- käytännön päihdepsykiatriaa”. Sairaanhoitaja Outi Saxman tiedotti Huumeepysäkin toiminnasta ja samalla kerralla terveydenhoitaja Kaisa Ruohonen kertoi käyttäjien kokemuksista. Sairaanhoitaja Piia Niska puhui A-klinikan toiminnasta ja sairaanhoitaja Veli Järvenkylä kertoi osastokatkaisusta. Toiminnasta vastasi toimikunta, johon kuului: puheenjohtaja Varpu Rahikka-Näsi, Eeva-Liisa Löytämäki, Päivi Koskinen, rahastonhoitaja, Eija Kortelainen, Arja Hietanen, Tiina Pikkarainen. (Toimintakertomus 1997–1998.)

Vuonna 1999 jaoston toiminta keskittyi lähestyvien 40-vuotisjuhlien suunnitteluun. Vuoden ensimmäinen kokoontuminen pidettiin Lapinniemen kylpylässä vuosikokouksen ja virkistäytymisen merkeissä. Tätä ennen joukko jaoston jäseniä oli osallistunut Suomen sairaanhoitajaliiton Pohjois-Hämeen piiriyhdistys ry:n vuosikokoukseen ja saanut oman edustajansa hallitukseen. Jaoston omassa vuosikokouksessa 13.4.1999 jaoston nimi muuttui nykyiseen muotoonsa Suomen sairaanhoitajaliiton Pohjois-Hämeen piiriyhdistyksen psykiatristen sai-

raanhoitajien jaostoksi. Kesäkuussa pidettiin saunailta ja lokakuussa Tarja Pukuri kertoi kokemuksia psykiatrisesta hoitotyöstä. (Vuosikokouksen pöytäkirja 1999; Kirje Suomen Sairaanhoidajaliiton Pohjois-Hämeen piiriyhdistys ry:n hallitukselle 1999; Toimintakertomus 1998–1999; Toimintakertomus 1999–2000.)

Jaoston 40-vuotisjuhla pidettiin 18.11.1999 ravintola Laternassa. Paikalle saapui lähes 100 psykiatrista sairaanhoitajaa ympäri Suomea, kuitenkin pääosin Pirkanmaan alueelta. Mukana oli niin jaoston toiminnassa ensimmäisinä vuosikymmeninä vaikuttaneita, kuin uudempiakin kasvoja. Paikalla oli perustajajäsen Pirkko Valmari, joka piti illan aikana puheen. Puheita pitivät myös Kirsti Pöytäniemi, joka vaikutti jaoston toiminnassa pitkään ja varsinaisen juhlapuheen piti tohtori Terttu Munnukka. Varpu Rahikka-Näsi kuvaili Sairaanhoidaja-lehdessä (3/2000, 42) juhlan olleen ”onnistunut, arvokas ja lämminhenkinen ammatillisen ystävyyden juhla – – [joka] antaa uskoa jatkoon toiminnan tarpeellisuudesta”. (Rahikka-Näsi, 2000, 43).

5.6 2000-luku, kansainvälistymisen aikaa

Uuden vuosituhannen toiminta alkoi melko hiljaisena, vuonna 2000 jaostoiltoja oli kuusi. Toimikunta oli toimielias ja kokoontui vuoden aika kuusi kertaa, joista yksi oli laajennetun toimikunnan eli niin kutsutun matkatoimikunnan kokoontuminen. Jaostoiltojen aiheet vaihtelivat, kansainvälisyys puhutti kahden jaostoiltilan verran. ”Kansainvälisyydestä ja kulttuurien välisestä hoitamisesta” tulivat puhumaan terveydenhuollon maisteriopiskelija, lehtori Riitta Harju ja sairaanhoidonopettaja lehtori Riitta Heikkinen-Peltonen. Koulutuspäiviä pidettiin kaksi, toinen jaoston itse järjestämä ”Rajansa kaikella, olenko riittävä työntekijänä, työtoverina, itselleni?”. Kouluttajana toimi sairaanhoidonopettaja Annukka Häkämies ja ryhmä Hovinarrit. Toinen koulutuspäivä, johon jäsenistöä aktivoitiin, oli Pohjois-Hämeen piiriyhdistyksen järjestämä teemasta ”Työyhteisön hyvinvointi”. Perinteinen saunailta vietettiin Ilkossa kesäkuussa ja joulukuussa pidettiin glögi-ilta Laternassa. (Toimintakertomus 2000.)

Vuonna 2001 toiminta painottui Tanskan opintomatkan järjestelyyn, toteutukseen ja jälkipuintiin. Opintomatkaa järjestelevä toimikunta kokoontui seitsemän

kertaa, samoin kuin jaoston varsinainen toimikuntakin. Tästä voidaan päätellä, miten paljon työtä opintomatkojen järjestelyt vaativat. Huhtikuussa pidettiin sääntömääräinen vuosikokous ja seuraavat tapahtumat olivat infotilaisuuksia Tanskan matkalle osallistuville. Matka toteutui 30.8–2.9.2001 ja suuntautui Kööpenhaminaan. Kaksi seuraavaa jaostoilta koostui opintomatkaterveisistä, ensin Tanskan matkalaiset kertoivat kokemuksistaan ja sen jälkeen ylihoitaja Anne Lyysaari toi terveiset psykogeriatrisesta konferenssista Nizzasta. Vuoden lopulla pidettiin vielä huumehoitokoulutuspäivä Nokian Eedenissä ja jaostoilta, johon osastonhoitaja Paula Böre saapui alustamaan Psyko-Teamin koulutuspäivien annista. (Toimintakertomus 2001.)

Seuraavaan vuoteen 2002 mahtui monipuolista toimintaa. Jaostoilloissa kävivät alustamassa projektipäällikkö Nina Kilkku, joka kertoi kokemuksiaan kansainvälisistä kongresseista ja erikoissairaanhoidaja Sirpa Behm aiheesta ”Varhainen vuorovaikutus”. Toukokuussa jaosto järjesti naiseusseminaaripäivän Pirkkalan Kivirannassa. Kouluttajana oli erikoissairaanhoidaja Cecilia Innanen Sosiaalipedagogisesta keskukselta. Päivä innoitti osanottajia niin, että perustettiin jaostosta erillinen Naiseus-ryhmä, joka kokoontui syksystä 2002 kevääseen 2003, yhteensä kymmenen kertaa. Vuoden toinen koulutustilaisuus järjestettiin Pirkkalan Kivirannassa, jossa terveydenhuollonmaisteri Aili Huhtinen puhui teemasta ”Kuoleman kohtaaminen”. Tilaisuus oli avoin myös muille kuin psykiatrisille sairanhoidajille. Virkistystoimintaa palvelivat hemmotteluilta Poutalassa, joka oli yhdistetty vuosikokoukseen, kynttilänvalantakurssi Tammelan työkeskuksessa ja joulukuussa osallistuminen piirin joulupuuro- ja glögi-iltaan. Huvin ja hyödyn yhdisti tutustuminen Method Putkistoon ja Pilates-menetelmään, alustajana Armi Lundan, jonka jälkeen saunottiin Kaupinojan saunalla. (Toimintakertomus 2002.)

Vuonna 2003 jaoston toimikunta kokoontui aktiivisesti, kokonaisuudessaan vuoden aikana kymmenen kertaa. Toimikunta keskittyi lähinnä suunnittelemaan toimintaa. Jaostolle valittiin uusi toimikunta kesäkuun vuosikokouksessa. Toimikuntaan kaudelle 2003–2005 valittiin: puheenjohtaja Anne Salonen, sihteeri Riikka Kuivala, rahastonhoitaja Tiina Pikkarainen, Leena Hanhimäki, Minna Sorsa ja Markku Aavaluoma. Jaoston toimintaa pyrittiin tehostamaan. Toimikun-

ta esimerkiksi jakoi tehostetusti tietoa jaoston toiminnasta psykiatrian eri toimipisteissä. (Toimintakertomus 2003.)

Koulutuksia ja ammatillista tietoa lisäävää toimintaa oli vuonna 2003 enemmän kuin virkistystoimintaa. Jaostosta tehtiin tutustumiskäynti TAYS:in psykiatrian tulosalueen psykogeriatrian klinikan toimenpidepoliklinikalle, jossa paneuduttiin sähköhoidon mahdollisuuksiin masennuksen hoidossa. 15–16.5.2003 osallistuttiin International Mental Health Nursing Conference tapahtumaan Tampere-talolla. Osallistujia oli lähes 500 yli 20 maasta. Pirkanmaan alueelta oli 36 esitystä joko suullisena tai poster-esityksenä. Konferenssista puhuttiin myöhemässä jaostoillassa. (Toimintakertomus 2003; Pukuri 2009.)

Syyskuussa jaosto teki yhteistyötä Suomen sairaanhoitajaliiton Pohjois-Hämeen Sairaanhoitajat ry:n kanssa ja järjestettiin koulutusilta teemasta ”Nauru ja huumori jaksamisen apuna”. Koulutus pidettiin Pirkanhovin tiloissa ja kouluttajana oli Vesa Karvinen. Jaosto osallistui myös Suomen sairaanhoitajaliiton Pohjois-Hämeen Sairaanhoitajat ry:n vuosikokoukseen. Jaoston uusi toimikunta kävi yhteistyökeskusteluja Pohjois-Hämeen sairaanhoitajat ry:n hallituksen kanssa lokakuun tapaamisessa piiriyhdistyksen tiloissa. Samoin jaosto osallistui alueyhdistyksen järjestämään puurojuhlaan joulukuussa. Virkistystoimintana tänä vuonna oli neulanhuovutuskurssi Verkarannassa. (Toimintakertomus 2003.)

Vuosi 2004 oli huomattavan hiljainen ja syksyn koulutusteemat jouduttiinkin perumaan osallistujien puutteessa. Alkuvuodesta toimintaa suunnattiinkin juuri uusien jäsenten rekrytointiin ja vanhojen yhdysjäsenten toiminnan aktivointiin. Yhdysjäsenille pidettiin oma ilta ravintola Myllärissä ja paikalle saapui 17 osallistujaa. Virkistystoimintana pidettiin kevätpäivä Poutalassa. Sen sisältönä oli vesivärimaalaus ja rytminen liike luovuusterapeutti Anita Kykkäsen ohjaamana. Jaoston pikkujoulut keräsivät vuoden osallistujamääriin verraten suuren osallistujajoukon Orinoco-intiaaninäyttelyllä ja jouluillallisella ravintola Astorissa. (Toimintakertomus 2004.)

Seuraavakin vuosi oli hiljainen toimikunnan keskittyessä vuonna 2006 järjestettävään opintomatkaan. Toimikunta myös suunnitteli ja teki yhdysjäsenkansiot,

jotka jaettiin yhdysjäsenille. Kansioissa oli tietoa psykiatristen sairaanhoitajien jaostosta ja Suomen sairaanhoitajaliitosta. Vuosikokouksessa valittiin uusi toimikunta vuosille 2005–2007. Valituiksi tulivat: puheenjohtaja Anne Salonen, sihteeri Riikka Kuivala, rahastonhoitaja Tiina Pikkarainen, Leena Hanhimäki, Minna Sorsa ja Markku Aavaluoma. (Toimintakertomus 2005.)

Vuoden 2006 aikana jaoston toimikunta järjesteli pääasiassa Sveitsiin suuntautuvan opintomatkaan liittyviä asioita. Toimintaa järjestettiin myös muille jäsenille jaostoiltojen muodossa. Ennen Sveitsin matkaa järjestettiin virkistytymisiltä Poutalan rantasaunalla, jossa opintomatkalle lähteville tarjoutui tilaisuus keskustella odotuksistaan matkan suhteen. (Toimintakertomus 2006.)

13–17.9.2006 toteutui pitkään järjestelty Sveitsin matka, jolle osallistui 16 psykiatrista sairaanhoitajaa. He vierailivat Fondation de Nant psykiatrisessa sairaalassa ja sen avohoitoyksiköissä Veveyn kaupungissa, Geneven järven rannalla. Oppaana toimi sairaalan työnhajaaja, turkulainen perheterapeutti ja psykiatrinen sairaanhoitaja Florence Schmittille. Opintomatkan pääteemana oli kehollinen psykiatrinen hoito. Siihen syvennyttiin tutustumalla kapalo-hoitoon ja rentouttavaan hierontaan, jotka olivat yleisessä käytössä vierailun kohteena olevassa sairaalassa. (Matkakertomus 2006; LIITE 6.)

Opintomatkalaiset pääsivät itse kokeilemaan kapalohoitoa. He kokivat hoidon miellyttävänä ja kertoivat ajantajun katoavan sen aikana. Kyseessä olevassa sairaalassa kapalohoitoa toteutettiin sekä sarjahoitona että osana psykoterapiaa ja sitä voitiin käyttää kaikenikäisille potilaille. Hoitoa toteuttavat sairaanhoitajat olivat saaneet työpaikkakoulutuksen tähän hoitomuotoon. (Matkakertomus 2006; LIITE 6; Pukuri 2010.)

Päihdehoidon avohoitoyksikössä Veveyn kaupungissa tutustuttiin matalan kynnyksen hoitoon. Yksikkö tarjosi esimerkiksi mahdollisuuden tulla pistämään itse hankittua huumetta valvotussa tilassa ja puhtailla välineillä. Porrastetusti tarjottiin mahdollisuutta hoitosuunnitelman tekoon aina laitospäivöitykseen asti, jos asiakkaalta löytyi motivaatiota. Kokonaisuudessaan matka koettiin anniltaan monipuoliseksi. (Matkakertomus 2006; LIITE 6.) Marraskuussa jaostoillassa

opintomatkalaiset kertoivat kokemuksistaan muille. Vuosi päättyi pikkujoulun viettoon perinteikkäästi ravintola Laternassa. (Toimintakertomus 2006.)

Vuonna 2007 pidetyssä kokouksessa puheenjohtaja Anne Salonen totesi, että jaostoillat ja koulutukselliset tapahtumat iltaisin eivät saa jäsenistöä liikkeelle. Hän totesi tämän olevan haaste uudelle toimikunnalle. Uuteen toimikuntaan valittiin vuosikokouksessa: puheenjohtajaksi Anne Salonen, sihteeriksi Pirjo Juvonen, rahastonhoitajaksi Leena Hanhimäki sekä jäseniksi Nina Kilku, Hanna Huhtanen ja Tarja Ruohomaa. Osallistujia vuosikokouksessa oli 25 ja heille tarjottiin illallinen ja teatteriesitys. Huhtikuussa jaosto osallistui valtakunnallisille psykiatristen ylihoitajien päiville jaoston toimintaa kuvaavalla materiaalilla ja esitteillä. Psykiatristen ylihoitajien päivät järjestettiin Tampereella. Pikkujouluja jaosto vietti 16.11.2007 hohtokeilauksen merkeissä Metro-Areenalla. Pikkujouluihin saapui 12 osallistujaa. Vuoden aikana jaoston toimikunta kokoontui kahdeksan kertaa. (Toiminta- ja talouskertomus 2007; Vuosikokouksen pöytäkirja 2007.)

Vuonna 2008 jaoston toiminta oli suunniteltu pienimuotoiseksi, sillä jaoston toimikunta keskittyi tuleviin 50-vuotisjuhliin, johon haluttiin myös säästää varoja vähentämällä muuta toimintaa. Toimikunta kokoontui vuonna 2008 seitsemän kertaa. Huhtikuulle suunniteltu Feldengraiz-koulutus ei toteutunut vähäisen ilmoittautujia määrän takia. Syyskaudella pidettiin kaksi keilailuiltaa ja pikkujoulut Lapinniemen kylpylässä. Pikkujouluihin osallistui 16 henkeä. (Toiminta- ja talouskertomus 2008.)

Vuonna 2009 jaoston toimikunta kokoontui 11 kertaa. Se keskittyi järjestelmään tulevia 50-vuotisjuhlia. Suunniteltiin neljää keilausiltaa, joista vain puolet toteutui kiinnostuneiden puuttuessa. Kevätkokouksessa valittiin uusi toimikunta: puheenjohtaja Tarja Ruohomaa, sihteeri Raika Hanhisalo, rahastonhoitaja Elina Mannila, Paula Järvinen, Arja Pekkarinen ja Leila Salokaski. (Toiminta- ja talouskertomus 2009.)

Jaoston 50-vuotisjuhlaa vietettiin Pitkäniemen Linnassa 28.8.2009. Paikalle juhlimaan saapui noin 60 henkilöä. Kunniavieraita olivat jaoston vanhat puheenjohtajat ja erityisesti perustajajäsen Pirkko Valmari (Pukuri 2010). Ylihoitaja Tarja

Pukuri piti illan juhlapuheen. Myös yliopettaja Nina Kilkku puhui jaoston historiasta ja psykiatrisen hoitotyön tulevaisuudesta. Illan runoesityksestä vastasi ylihoitaja Liisa Tanni. (Toiminta- ja talouskertomus 2009; Kokousmuistio 25.5.2009). Osanottajan mukaan illan aikana ”nousi innostunut tunnelma ja halu pitää jaoston toiminta hengissä ja hyvissä voimissa” (Sorri 2010).

6. JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

6.1 Johtopäätökset

Tässä osassa tarkastelemme opinnäytetyömme tuloksia vastaavan aikakauden Suomen psykiatrisen hoitotyön historian ja sairaanhoitajien järjestötoiminnan näkökulmista. Kyseisiä aiheita on käsitelty tarkemmin luvussa 3.

Psykiatristen sairaanhoitajien kerhon perustamisen aikaan vuonna 1959 työpaikkakoulutusta ja työnohjausta ei ollut saatavilla (Valmari 1999). Kuitenkin samanaikaisesti psykiatrisen tiedon määrä oli alkanut lisääntyä kiihtyvällä tahdilla. Uusia toimivia lääkkeitä ja muita biologisia hoitomuotoja oli kehitetty (Hyvönen 2008, 65). Myös psykodynamiikkaan perustuvaa terapeutista ajattelua alettiin vähitellen omaksua 1950 – luvun lopun Suomessa (Niemi 2001, 20). Näin ollen sairaanhoitajakoulutuksessa saadut tiedot eivät enää riittäneet ja tarve pysyä ajan tasalla sekä kehittää omaa hoitotyötä antoivat kimmokkeen perustaa psykiatristen sairaanhoitajien kerho (myöhemmin jaosto).

Mielenkiintoinen yksityiskohta oli myös Psykiatrisen kerhon perustajajäsenen Pirkko Valmarin työkokemus Ruotsista edistyksellisestä Långbron psykiatrisesta sairaalasta, jossa oli jo varhain käytössä yhteisöllisyyden, kuntouttamisen ja yksilövastuisen hoitotyön piirteitä (Valmari 1999, Matkakertomus 1965). Tämä taustatekijä ehkä osaltaan auttaa ymmärtämään hänen toimintaansa suomalaisen psykiatrisen hoitotyön kehittäjänä, Psykiatristen sairaanhoitajien kerhon ja Sopimusvuori ry:n perustajana.

1960 - luvun antipsykiatraliikehännästä ei jaoston dokumenteista löydy viittauksia. Varsinaisia lääkekoulutuksiakaan ei jaostoilloissa dokumenttien mukaan pidetty. Tämä saattaa kertoa siitä, että työpaikat antoivat tarvittavan lääketietouden hoitajille. Aikakautta, jolloin psykiatrisissa sairaaloissa hoidettiin myös sinne varsinaisesti kuulumattomia henkilöitä kuten kehitysvammaisia, vanhuksia ja alkoholisteja, kuvaa vuoden 1966 kerhokokous, jossa käsiteltiin kehitysvammaisten hoitoon liittyviä asioita. Vielä vuodelta 1977 löytyy merkintä tutustumiskäynnistä vanhainkotiin ja vuoden 1978 Lontoon opintomatkan yhteydessä vierailtiin myös vajaamielislaitoksessa. Matkakertomusten (1965, 1966 & 1970)

perusteella voidaan myös todeta, että työterapia oli 1960-luvulla ja 1970-luvun alussa vielä yleisesti käytössä useissa Euroopan maissa.

Suurelle osalle psykiatrisen kerhon 1960 – luvun dokumentoidusta opintotoiminnasta on yhteinen nimittäjä kuntoutus. Tästä kertovat muun muassa kerhon opintomatkat kuntoutuskohteisiin sekä ulkomailla että kotimaassa, seminaari ja kerhoillat kuten esimerkiksi vuonna 1966 pidetty esitys B-sairaalan potilaiden kuntouttamisesta. Näissä mielisairaaloissa hoidettiin rauhallisia kroonikkopotilaita usein erittäin pitkillä hoitoajoilla. Kuntoutusteemojen käsittely kerhossa kertoo halusta kehittää hoitotyötä säilyttävästä laitoshoidosta kohti kuntoutumista itsenäisempään elämään.

Jaosto teki opintokäynnin Kansanterveyslaitokselle vuonna 1978, jolloin Suomen ensimmäinen kansanterveyslaki oli vielä suhteellisen tuore. Vuonna 1972 annettu lakihan painotti ehkäisevän mielenterveystyön tärkeyttä. (Hyvönen 2004, 18). Vuonna 1978 astui voimaan myös mielisairaslain uudistus, joka määritteli avohoidon ensisijaiseksi hoidoksi ja päiväsaaralatoiminta alkoi mielenterveystoimistojen yhteydessä (Mielonen 2000, 40, Hyvönen 2008, 113). Nämä uudistukset näkyivät jaoston toiminnassa siten, että jaosto teki opintokäyntejä päiväsaaraloihin, mielenterveystoimistoihin ja muihin avohoidon kohteisiin sekä Suomessa että ulkomailla. (Matkakertomus 1970; Toimintakertomus 1977–1978; Toimintakertomus 1978–1979).

Jaoston aktiivisuus sairaanhoitajien järjestötoiminnan saralla 1970-luvulla näkyi muun muassa yhteistyönä ja aloitteellisuutena psykiatristen sairaanhoitajien valtakunnan jaoston kanssa (Valmari 1999). Kansainvälisistäkin yhteyksistä taas kertoo vuoden 1970 opintomatka Englantiin, joka järjestettiin yhteistyössä Englannin sairaanhoitajaliiton kanssa. Tämän liiton toimintaan myös tutustuttiin kyseisellä matkalla. (Matkakertomus 1970).

1980-luvun kenties isoin muutos järjestötoiminnan suhteen oli Suomen sairaanhoitaja liiton liittyminen Tehyyn (Eloranta 2005a, 63). Jaostolle se merkitsi uudelleen perustamista, aseman virallistamista ja vaikutusvallan kasvua (Pukuri 2010).

Hallittu rakennemuutos laitoshoidosta avohoitoon jatkui 1980-luvun Suomessa (Hyvönen 2008, 19, 217). Jaostossa oli psykiatrisia sairaanhoitajia sekä laitosta avohoidon yksiköistä. Se, että saatettiin vapaa-ajalla ilman työroolin paineita keskustella asioista, avasi näkökulmia ja lisäsi keskinäistä ymmärtämystä. (Pukuri 2010). Näin psykiatriset sairaanhoitajat verkostoituivat ja oppivat tuntemaan toinen toisensa (Sorri 2010). Tämä puolestaan helpotti yhteydenpitoa työasioissa ja sitä kautta lieenee helpottanut myös potilaiden siirtymistä sairaalahoidosta avohoitoon (Sorri 2010; Pukuri 2010).

Vuosina 1981–1987 Suomessa toteutettiin Skitsofrenia-projekti skitsofrenian avohoidon ja kuntoutuksen kehittämiseksi (Mielonen 2000, 40). Tämä näkyi jaoston toiminnassa siten, että 1980-luvulla pidettiin useita skitsofreniaa koskevia tilaisuuksia muun muassa vuonna 1986 seminaari skitsofreniapotilaan psykoterapiasta sairaalassa ja 1987 jaostoilta skitsofreniaa sairastavan potilaan perheen hoitamisesta (Toimintakertomus 1986; toimintakertomus 1987).

1990-luvulla jaoston toiminta oli ajoittain hiljaista. Lamalla oli varmasti osuutensa tähän. Pukuri (2010) kuvaa, että laman aikana osastot olivat jatkuvassa myllerryksessä. Avohoitoon siirtyi paljon potilaita laitoshoidon alasajon kiihtymisen seurauksena. Vastaavasti osastolla olevat potilaat olivat entistä huonokuntoisempia. Jaksaminen ei työn kuormittavuuden takia ehkä riittänyt ammatilliseen toimintaan työajan ulkopuolella. Kuormitusta varmasti lisäsi entisestään se, että palvelujen kasvavaan kysyntään ei ollut mahdollista vastata resurssien puuttuessa. (Pukuri 2010.) Tätä tulkintaa tukee myös huomio, että virkistystapahtumat monesti vetivät enemmän väkeä kuin koulutusillat.

Jaostoilloissa käsiteltiin monipuolisesti suoraan ammattiin liittyviä asioita, mutta myös moniammatillisia aiheita. Esimerkiksi erilaiset terapiat olivat useamman jaostoillan aiheena. Myös hoitotieteen kehittyminen näkyi jaoston toiminnassa esiintyen jaostoiltojen aiheina aika ajoin. Kansainvälistyminen näkyi jaoston toiminnassa siten, että opintomatkojen lisäksi jaostoilloissa oli muun muassa alustajina ulkomailla opiskelleita jaoston jäseniä kertomassa kokemuksistaan. Ajankohtaiset aiheet näkyivät myös 90-luvun lopulla keskusteluna päihdeongelmista, syömishäiriöistä ja vanhusten hoidosta (Jaoston toimintakertomukset 1990–1999).

Sairaanhoitajakoulutus muuttui 1990-luvulla ja se puhututti paljon jaoston jäseniä. Pelättiin, että pitkän hoitosuhteen puuttuminen jättäisi uudenmuotoisen sairaanhoitajakoulutuksen saaneet ammatillisesti heikompaan asemaan kuin entisenlainen koulutus. Jaoston jäsenet laativatkin kannanoton, jonka seurauksena kehitettiin sekä työhön perehdytystä että muutettiin opintosuunnitelmaa. (Pukuri 2010; Toimintakertomus 1993.)

2000-luvulla jaoston toiminta on selvästi hiljentynyt. Jaosto on yrittänyt kompensoida tätä panostamalla uusien jäsenten rekrytointiin ja vanhojen jäsenten aktivoimisella. Myös yhdysjäsenien toimintaa on yritetty tehostaa, muun muassa yhdysjäsenilloilla ja tekemällä yhdysjäsenkansio. (Toimintakertomus 2004, 2005.)

Työssä jaksaminen on myös näkynyt muutaman jaostoillan aiheena. Virkistystoimintaa on järjestetty ahkerasti keilauksen, saunailtojen ynnä muiden toimintojen muodossa. Myös opintomatkat ovat vieneet oman osansa jaoston ajasta suunnittelun, toteutuksen ja jälkipuinnin muodossa. (Toimintakertomukset 2000–2009).

Opintomatkat ovat keränneet innostuneita ihmisiä yhteen. Matkoista on annettu positiivista palautetta sekä ammatillisen kehittymisen, että jaoston jäsenten välien tiivistymisen suhteen. Näillä matkoilla on ollut myös tärkeä tehtävä tuoda uusia hoitomalleja ihmisten tietoisuuteen ja havahduttaa hoitoalan ihmiset pohtimaan, olisiko Suomen hoitokäytännöissä parantamisen varaa. (Pukuri 2010; Matkakertomus 2006; LIITE 6.)

Kansainvälisyyden asettuminen yhä tärkeämpään asemaan työelämässä ja hoitotyössä näkyi varsinkin 2000-luvun alussa jaoston toiminnassa. Jaostoilloissa esimerkiksi kuultiin terveisiä kansainvälisistä konferensseista, alustus kulttuurien välisestä toiminnasta ja saatiin opintomatkaterveisiä. Osallistuttiin myös International Mental Health Nursing Conference – tapahtumaan. Unohtamatta tietenkään kuinka isoa osaa opintomatka Sveitsiin näytteli 2000-vuoden toiminnassa. (Toimintakertomukset 2001–2009).

Lyhyesti sanottuna Pohjois-Hämeen sairaanhoitajat ry:n psykiatristen sairaanhoitajien jaoston on tarjonnut psykiatrisille sairaanhoitajille erinomaisen väylän kehittää ammattitaitoaan sekä luoda yhteyksiä muualla työskenteleviin psykiatriin sairaanhoitajiin ja avartaa näkökulmia hoitotyöstä. Jaosto on tukenut psykiatristen sairaanhoitajien työssä jaksamista järjestämällä yhteisiä virkistystilaisuuksia ja on auttanut psykiatristen sairaanhoitajien ammattiroolin selkiytymisessä sekä ammatti-identiteetin muodostumisessa. Jaosto on tarjonnut myös psykiatrisille sairaanhoitajille mahdollisuuksia kansainvälistymiseen ja uusien kehittyneempien toimintatapojen omaksumiseen järjestämällä tilaisuuksia ulkomaisiin opintomatkoihin sellaisina aikakausina, jolloin matkustelu ei ollut tavanomaista.

6.2 Luotettavuus

Mäkisen (2005, 187) mukaan alkuperäislähteet ovat kaikkein luotettavimpia. Tämän opinnäytetyön luotettavuutta parantaa se, että aineisto koostui suurimmaksi osaksi alkuperäislähteistä kuten esimerkiksi kokouspöytäkirjoista, muisti-oista, vuosi- ja matkakertomuksista. Lähteiden tulkintaa vaikeutti se, että osa vanhemmasta aineistoista oli käsin kirjoitettua ja käsialasta oli toisinaan vaikea saada selvää. Myös päiväykset ja vuosiluvut puuttuivat joistakin dokumenteista. Ratkaisimme asian niin, että rajasimme epäselvän aineiston analyysin ulkopuolelle.

Aineiston puutteena voidaan pitää sitä, että alkuperäisdokumentit vuosilta 1959–1964 ovat kokonaan kadonneet ja vuosilta 1965–1979 olevat dokumentit olivat säilyneet vain osittaisesti.

Toiminnan alkuvuosilta oli sen sijaan käytettävissä joitakin toisen käden lähteitä, kuten esimerkiksi jaoston perustajajäsen Pirkko Valmarin haastattelun muistiinpanot (1999) ja jaoston vuosijuhlia varten laadittuja historiikki. Pidimme näitä lähteitä luotettavina, koska ne olivat sopusoinnussa käytettävissä olevien alkuperäislähteiden kanssa ja tekemiemme asiantuntijahaastattelujen kanssa.

Niemisen (1997, 217) mukaan haastelutilanteessa tapahtuman ja tapahtumasta annettavan kertomuksen välinen aikaviive vaikuttaa haastelututkimuksen luotettavuuteen. Aikaviivettä on lähes mahdotonta poistaa, mutta sen merkitys tulisi huomioida luotettavuutta arvioitaessa. Tekemämme kaksi asiantuntijahaastattelua jaoston toiminnassa aktiivisesti mukana olleille jäsenille paransivat aineiston luotettavuutta siten, että ne vahvistivat ja tarkensivat kirjallisesta aineistosta saamaamme käsitystä. Toisaalta kaikkia haastatteluissa ilmitulleita muistinvärisiä yksityiskohtia ei pystytty luotettavasti sijoittamaan tarkkaan ajankohtaan. Valitsimme haastateltavat henkilöt jaoston toimikunnan suositusten perusteella. Tarkoituksena oli haastatella myös perustajajäsentä Pirkko Valmaria, joka valittavasti menehtyi kesällä 2010, ennen kuin ehdimme ottaa häneen yhteyttä (Niemi 1997, 217).

6.3 Eettiset kysymykset

Jo opinnäytetyön aiheen valinta on eettinen kysymys, jonka yhteydessä tulisi pohtia, miksi ja kenen ehdoilla työhön ryhdytään (Hirsjärvi 2000, 26). Myös opinnäytteen tavoitteen ja tarkoituksen tulee olla selkeästi ilmaistuja sekä yhteneviä työn toteutuksen ja raportoinnin kanssa, eikä opinnäytteen nimisissä saa kerätä tietoa muihin tarkoituksiin. Opinnäytetyöhön on myös hankittava tutkimuslupa tai tehtävä sopimus organisaation johdon kanssa ennen tutkimusprosessin alkua. (Koivula, Suihko & Tyrväinen 2002, 53.)

Aiheemme on lähtöisin työelämätaholta Pohjois-Hämeen sairaanhoitajat ry:n psykiatristen sairaanhoitajien jaostolta. Aiheen valintaamme vaikutti kiinnostus oman alamme ja ammattikuntamme historiaa kohtaan. Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata Pohjois-Hämeen Sairaanhoitajat ry:n psykiatristen sairaanhoitajien jaoston toimintaa vuosina 1959-2009. Tavoitteena oli tuottaa tietoa jaoston historiasta ja saattaa tieto paremmin hyödynnettävissä olevaan muotoon, jotta sitä voitaisiin jaostossa käyttää esimerkiksi uusien jäsenten perehdyttämisessä. Emme ole keränneet tietoa muihin käyttötarkoituksiin. Teimme kirjallisen sopimuksen 24.2.2010 Pohjois-Hämeen sairaanhoitajat ry:n psykiatristen sairaanhoitajien jaoston kanssa. Sopimuksesta ilmenevät opinnäytteen tavoite, tarkoi-

tus sekä tehtävät ja sen on allekirjoituksellaan hyväksynyt jaoston nykyinen puheenjohtaja Tarja Ruohomaa.

Hirsjärven (2009, 27) mukaan epärehellisyyttä on vältettävä tutkimustyön kaikissa vaiheissa. Keskeisten eettisten periaatteiden mukaan toisten tekstiä ei saa plagioida, tuloksia ei saa sepitellä, kaunistella tai kritiikittömästi yleistää, eikä raportointi saa olla harhaanjohtavaa tai puutteellista. Tässä opinnäytetyössä eettisyys näkyy pyrkimyksenä rehellisyyteen. Olemme osoittaneet käyttämämme lähteet asianmukaisesti. Samoin olemme pyrkineet esittämään asiat sellaisena kuin ne aineiston mukaan ovat, jättämään arvailut pois ja etsimään epäselviin tai ristiriitaisiin kohtiin ymmärrystä muualta aineistosta ja asiantuntijahaastattelujen kautta. (Hirsjärvi 2000, 27, 28; Koivula ym. 2002, 53).

Hirsjärven (2009, 26, 27) mukaan on tärkeää, että tutkimuksesta ei koidu haittaa siihen osallistuville. Eettinen vaatimus on, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja osallistujille annetaan riittävästi tietoa tutkimuksesta, jotta he voivat antaa perehtyneesti suostumuksensa. Haastelevien henkilöiden valinta tapahtui yhteistyössä psykiatristen sairaanhoitajien jaoston toimikunnan kanssa niin, että jaosto suositteli kolmea toiminnassa aktiivisesti mukana ollut henkilöä. Osallistuminen perustui vapaaehtoisuutteen ja yksi kolmesta ehdokkaasta kieltäytyikin haastattelusta. Haastateltaville kerrottiin etukäteen puhelimessa, minkälaisesta opinnäytetyöstä on kyse. Kun lupa haastatteluun oli saatu, sovittiin haastattelut haastateltavien haluamaan paikkaan ja ajankohtaan. Ennen haastattelua kysyimme luvan haastattelun nauhoittamiselle, mikä sopi molemmille haastateltaville. Opinnäytetyön historiallisesta luonteesta johtuen haastateltavien henkilöllisyys tulee työstä ilmi. Tämän hieman arvelutti toista haastateltavaa ja sovimme, että hän saa tarkastaa työn ennen sen julkaisemista. Näin toimittiinkin. (Hirsjärvi 2009, 26, 27.).

Tallbergin (1997, 201) mukaan historiantutkija on vastuussa siitä, että hänen käyttämänsä lähteet eivät vaurioidu. Olemme olleet huolellisia aineiston käsitelyssä ja säilyttäneet sitä paikassa, jossa se ei vaurioidu ja johon ulkopuolisilla ei ole pääsyä. Työn valmistuttua palautimme kirjallisen aineiston Pohjois-Hämeen sairaanhoitajat ry:n psykiatristen sairaanhoitajien jaostolle ja tuhosimme opin-

näyteprosessin aikana asiakirjoista ottamamme valokopiot, tiedostot ja haastattelunauhoitukset.

6.4 Jatkotutkimustehtävät

Psykiatrisen hoidon historiasta Suomessa 1950-luvulta lähtien hoitotyön kannalta tarkastettuna löytyy erittäin vähän tutkittua tietoa. Jäljelle jää runsaasti mielenkiintoisia avoimia kysymyksiä niin uusien opinnäytetöiden kuin muidenkin tutkimuksien aiheiksi. Tässä työssä sivuttiin lyhyesti psykiatristen sairaanhoitajien jaostossa käytyä keskustelua psykiatristen sairaanhoitajien identiteetistä ja ammattiroolista. Mielenkiintoinen kysymys uudeksi opinnäytetyön aiheeksi olisi esimerkiksi se, miten psykiatristen sairaanhoitajien jaoston toiminta on vaikuttanut psykiatristen sairaanhoitajien ammatti-identiteetin kehittymiseen. Toinen kiinnostava teema olisi tutkia tarkemmin, miten psykiatriset sairaanhoitajat kokevat järjestötoiminnan työssä jaksamisen kannalta.

LÄHTEET

Elomaa, E. 1995. Insuliinisokkihoito. Suomen Lääkärilehti 12 (50), 1443.

Eloranta, S. 2005a. Alueellisen sairaanhoitajajärjestön toiminnan kehittyminen vuosina 1925–2003. Tampereen Yliopisto. Hoitotieteen laitos. Pro gradu-tutkielma.

Eloranta, S. 2005b. Pohjois-Hämeen sairaanhoitajat ry:n historiikki 1925–2005. Tampere: Vammalan Kirjapaino Oy.

Hirsjärvi, S. 2000. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hyvönen, J. 2008. Suomen psykiatrinen hoitojärjestelmä 1990-luvulla historian jatkumon näkökulmasta. Kuopion yliopisto. Kuopion yliopiston julkaisuja D. lääketiede 440. Väitöskirja.

Hyvönen, S. 2004. Moniulotteista ja moniammatillista yhteistyötä muutosten keskellä. Tutkimus perusterveydenhuollon mielenterveystyöstä. Tampereen yliopisto. Hoitotieteen laitos. Acta Universitatis Tamperensis 1028. Väitöskirja.

Jyrkinen, A-R. 1996. Ylihoitaja Anna Pakale'n hoitotyön vaikuttajana Kellokosken sairaalassa vuosina 1931–1955. Tampereen Yliopisto. Hoitotieteen laitos. Pro gradu – tutkielma.

Koivula, U-M., Suihko K. & Tyrväinen J. MISSION: POSSIBLE Opas opinnäytteen tekijälle. 2001. Pirkanmaan ammattikorkeakoulun julkaisusarja C. Oppimateriaalit. Nro 1. Tampere: Pirkanmaan ammattikorkeakoulu.

Korkeila, J., Töyry, S., Kumpulainen, K., Toivola, J.-M., Räsänen, K., & Kalimo, R. 2003. Burn-out and selfperceived health among Finnish psychiatrists and child psychiatrists: a national survey. Scandinavian Journal of Public Health 31, 85 – 91.

Krause, K. & Kiikkala, I. 1996. Hoitotieteellisen tutkimuksen peruskysymyksiä. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.

Laaksonen, K. 2010. Sairaanhoitajaliitto. Luettu 12.1.2010.
<http://www.sairaanhoitajaliitto.fi/sairaanhoitajaliitto>.

Laitinen-Pesola, J. 2006. Puheenjohtaja Jaana Laitinen-Pesola: Suomi, sinulla on varaa parantaa. Luettu 12.1.2010. www.tehy.fi/?x1536574=12805036.

Lindberg, N. 1995. Sterilointi mielisairauden ehkäisykeinona. Suomen Lääkärilehti 28 (50), 2978.

Lönnqvist, J. 2007. Psykiatria, eilen tänään ja huomenna. Luettu 13.1.2010.
http://www.ktl.fi/attachments/suomi/osastot/mao/psykiatria_eilen__tanaan_ja_huomenna2.ppt#12.

Mielenterveysasetus 1247/1990.

Mielenterveyslaki 1116/1990.

Mielisairaslaki 187/1952.

Mielonen, M-L. 2000. Psykiatrinen hoito: Mistä ja mihin suuntaa? Oulun yliopistollisen klinikan historia ja sen arviointi. Oulun yliopisto. Acta Universitatis Ouluensis D Medica 618. Väitöskirja.

Mäkinen, O. 2005. Tieteellisen kirjoittamisen ABC. Helsinki: Tammi.

Niemi, I. 2001. Psykiatrisen avohoidon historiaa. Huoltotoimistotyön alku Suomessa ja erityisesti Salon seudulla. Tampereen Yliopisto. Hoitotieteen laitos. Pro gradu – tutkielma.

Nieminen, H. 1997. Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuus. Teoksessa (toim.) Paunonen, M. & Vehviläinen-Julkunen K. Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. WSOY: Juva.

Ojanen, M., Kulju, A., Salmijärvi L., Jokinen, R., Leppänen, L., Valmari, P. 1995. Sopimusvuoren kaksi vuosikymmentä. Tampere: Kirjatoimi.

Salokangas, R. 2004. Psychiatric specialist care in Finland—achievements and challenges. Journal of Mental Health 13 (1), 47 – 54.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2009. Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma. Mieli 2009 – työryhmän ehdotukset mielenterveys- ja päihdetyön kehittämiseksi vuoteen 2015. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 3.

Tallberg, M. 1994. Sairaanhoidajien koulutussäätiön historiallinen katsaus. 1944–1994. Helsinki: Sairaanhoidajien koulutussäätiö.

Tallberg, M. 1997. Historiantutkimusmenetelmä. Teoksessa (toim.) Paunonen, M. & Vehviläinen-Julkunen K. Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. WSOY: Juva.

Tuomi, J. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Vataja, R. 1995a. Lobotomia. Suomen Lääkärilehti 11 (50), 1328.

Vataja, R. 1995b. Sähköshokkihoidon historia. Suomen Lääkärilehti 15 (50), 1794.

Historiikki. 2003. Tekijä tuntematon.

Kannanotto. 1994. Tehyn Pohjois-Hämeen Mielenterveysalan jaosto. Tampere.

Kirje Suomen Sairaanhoidajaliiton Pohjois-Hämeen piiriyhdistys ry:n hallitukselle. 1999. Pohjois-Hämeen piiriyhdistyksen psykiatristen sairaanhoidajien jaosto.

Kokousmuistio. 10.3.1983. Tehyn Pohjois-Hämeen Mielenterveysalan jaosto. Tampere.

Kokousmuistio. 25.5.2009. Pohjois-Hämeen piiriyhdistyksen psykiatristen sairaanhoidajien jaosto.

Matkakertomus Englanti. 1970. Psykiatristen sairaanhoidajien erikoisalan jaosto.

Matkakertomus Norja ja Tanska. 1966. Tampereen seudun psykiatristen sairaanhoidajien kerho.

Matkakertomus Ruotsi. 1965. Tampereen seudun psykiatristen sairaanhoidajien kerho.

Matkakertomus Sveitsi. 2006.

Pukuri, T. 2009. Psykiatristen sairaanhoidajien jaosto 50 – vuotisjuhlapuhe. Pitkäniemen sairaala. Nokia.

Pukuri, T. 2010. Asiantuntijahaastattelu 14.9.2010. Haastattelija Ahola, M. Nokia.

Rahikka-Näsi, V. 2000. Sairanhoidaja 3 (73), 42.

Sorri, E. 2010. Asiantuntijahaastattelu 10.9.2010. Haastattelijat Ahola, M. & Harju, K. Tampere.

Säännöt. 1999. Pohjois-Hämeen piiriyhdistyksen psykiatristen sairaanhoidajien jaosto.

Toiminta- ja talouskertomus. 2007. Suomen Sairaanhoidajaliiton Pohjois-Hämeen sairaanhoidajat ry.

Toiminta- ja talouskertomus. 2008. Suomen Sairaanhoidajaliiton Pohjois-Hämeen sairaanhoidajat ry.

Toiminta- ja talouskertomus. 2009. Suomen Sairaanhoidajaliiton Pohjois-Hämeen sairaanhoidajat ry.

Toimintakertomus. 1966–1967. Tampereen seudun psykiatristen sairaanhoidajien kerho.

Toimintakertomus. 1967–1968. Tampereen seudun psykiatristen sairaanhoidajien kerho.

Toimintakertomus. 1969. Tampereen seudun psykiatristen sairaanhoidajien kerho.

Toimintakertomus. 1977–1978. Psykiatristen sairaanhoidajien erikoisalan jaosto.

Toimintakertomus. 1978–1979. Psykiatristen sairaanhoidajien erikoisalan jaosto.

Toimintakertomus. 1979–1980. Psykiatristen sairaanhoitajien erikoisalan jaosto.

Toimintakertomus. 1979–1980. Psykiatristen sairaanhoitajien erikoisalan jaosto.

Toimintakertomus. 1982. Psykiatristen sairaanhoitajien erikoisalan jaosto.

Toimintakertomus. 1984. Tehyn Pohjois-Hämeen mielenterveysalan jaosto.

Toimintakertomus. 1985–1986. Tehyn Pohjois-Hämeen mielenterveysalan jaosto.

Toimintakertomus. 1986–1987. Tehyn Pohjois-Hämeen mielenterveysalan jaosto.

Toimintakertomus. 1987–1988. Tehyn Pohjois-Hämeen mielenterveysalan jaosto.

Toimintakertomus. 1988–1989. Tehyn Pohjois-Hämeen mielenterveysalan jaosto.

Toimintakertomus 1990–1991. Tehyn Pohjois-Hämeen mielenterveysalan jaosto.

Toimintakertomus. 1991–1992. Tehyn Pohjois-Hämeen mielenterveysalan jaosto.

Toimintakertomus. 1992–1993. Tehyn Pohjois-Hämeen mielenterveysalan jaosto.

Toimintakertomus. 1993. Tehyn Pohjois-Hämeen mielenterveysalan jaosto.

Toimintakertomus. 1993–1994. Tehyn Pohjois-Hämeen mielenterveysalan jaosto.

Toimintakertomus. 1994–1995. Tehyn Pohjois-Hämeen mielenterveysalan jaosto.

Toimintakertomus. 1995–1996. Tehyn Pohjois-Hämeen mielenterveysalan jaosto.

Toimintakertomus. 1996–1997. Tehyn Pohjois-Hämeen mielenterveysalan jaosto.

Toimintakertomus. 1997–1998. Tehyn Pohjois-Hämeen mielenterveysalan jaosto.

Toimintakertomus. 1998–1999. Pohjois-Hämeen piiriyhdistyksen psykiatristen sairaanhoitajien jaosto.

Toimintakertomus. 1999–2000. Pohjois-Hämeen piiriyhdistyksen psykiatristen sairaanhoitajien jaosto.

Toimintakertomus. 2000. Pohjois-Hämeen piiriyhdistyksen psykiatristen sairaanhoitajien jaosto.

Toimintakertomus. 2001. Pohjois-Hämeen piiriyhdistyksen psykiatristen sairaanhoitajien jaosto.

Toimintakertomus. 2002. Suomen Sairaanhoitajaliiton Pohjois-Hämeen Sairaanhoitajat ry:n psykiatristen sairaanhoitajien jaosto.

Toimintakertomus. 2004. Pohjois-Hämeen Sairaanhoitajat ry:n psykiatristen sairaanhoitajien jaosto.

Toimintakertomus. 2005. Pohjois-Hämeen Sairaanhoidajat ry:n psykiatristen sairaanhoidajien jaosto.

Toimintakertomus. 2006. Pohjois-Hämeen Sairaanhoidajat ry:n psykiatristen sairaanhoidajien jaosto.

Valmari, P. 1999. Haastattelun muistiinpanot. Haastatteliija tuntematon.

Vuosikokouksen pöytäkirja. 1982. Psykiatristen sairaanhoidajien erikoisalan jaosto.

Vuosikokouksen pöytäkirja. 1984. Tehyn Pohjois-Hämeen mielenterveysalan jaosto.

Vuosikokouksen pöytäkirja. 1987. Tehyn Pohjois-Hämeen mielenterveysalan jaosto.

Vuosikokouksen pöytäkirja. 1993. Tehyn Pohjois-Hämeen mielenterveysalan jaosto.

Vuosikokouksen pöytäkirja. 1999. Pohjois-Hämeen piiriyhdistyksen psykiatristen sairaanhoidajien jaosto.

Vuosikokouksen pöytäkirja. 2007. Pohjois-Hämeen Sairaanhoidajat ry:n psykiatristen sairaanhoidajien jaosto.

1966

Syyskuun 20–29.1966 tehtiin opintomatka Norjaan ja Tanskaan, tutustuttiin Psykiatriseen kuntouttamiseen ja psykiatriin hoitolaitoksiin.

Syyskauden aikana kerholla oli kaksi suurempaa kokousta, joihin osallistui 20–40 jäsentä. Ensimmäisessä kokouksessa Ylilääkäri Jaurola piti esityksen B-sairaalan potilaiden kuntouttamisesta. Toinen kokous oli pikkujoulun juhlintaa ja johtaja Liisa Hallikka, maisteri Arja Jussila ja lääketieteen lisensiaatti. Tarmo Kivimäki esittelivät kehitysvammaisten hoitoon liittyviä asioita.

1967

Maaliskuussa 1967 pidettiin kerhon kokous, jossa oli opintomatkalaisten yhteinen esitys Norjassa ja Tanskassa nähdystä ja kuullusta.

11.4.1967 Kokoonnuttiin Tampereen sairaanhoitajakoululle kuntoutusaiheen merkeissä, aiheen alustajana oli Turusta sairaskuutuksen kuntoutussihteeri.

10.5.1967 Tehtiin kevätmatka Kellokosken Ohkolan sairaalaan ja Helsingissä tutustuttiin Haagan kuntouttamislaitoksen työmuotoihin.

26.10.1967 Seminaari: Psykiatrisesta sairaalasta kotiutettujen potilaiden jatkohoito Pohjois-Hämeen alueella. Alustajina Keijärven, Hatanpään, Pirkanmaan, Pitkänien ja Pohjois-Hämeen mielenterveystoimistojen sosiaalihoitajat ja – huoltajat ja Pitkänien kotisairaanhoidajat.

12.12.1967 Kerhoilta: Oppimisteoriaan perustuva ryhmäterapia (amerikkalainen menetelmä). Luennoitsijoina oli maisteri Kauko Vuorinen ja osastonhoitaja Annikki Hynninen.

1968

Seminaari Pirkanmaan sairaanhoito-oppilaitoksessa 10.–11.3.1968. Aiheina oli: ”Potilaan auttaminen uskonnollisissa kysymyksissä”, ohjaajana Eila Korhonen. ja ”Rytmiikan käyttö hoitomenetelmänä psykiatrisella osastolla”, ohjaajana johtaja Kirsti Pihlmaa.

23.4.1968 Keijärven sairaala, ylilääkäri Leppäsen esitelmä sairaalasta ja potilaista sekä tutustuminen eri osastoihin.

8.5.1968 Professori Marshall McLuhanin uudet teoriat, puhujana maisteri Kauko Vuorinen.

1969:

Tammi- ja maaliskuussa pidettiin kerhoillat. Maaliskuun kerhoillan aiheena oli: ”Jälkipuintia psykiatrisen alan opintopäiviltä Helsingistä”.

Huhtikuussa pidettiin seminaari terveydenhuoltoväelle, aiheina olivat hoitosuhde työvälineenä, satuvoimistelu ja potilaiden omaisten ryhmät hoitovälineenä ja pienryhmätyöskentelyä.

Sairaanhoitajien psykiatrisen kerhon opintomatka tehtiin 6.9.1969 Järvenpään sosiaalisairaalaan ja Pitäjänmäen työklinalle.

1977

Kausi syyskuu 1977- toukokuu 1978. Kaudella järjestettiin yhdet kirpputorimyyjäiset ja myytiin lippuja kahteen teatterinäytökseen.

Syyskuu: Toimikunnan kokous. Keskusteltiin Piiriyhdistykselle lahjoitetusta testamentista.

Lokakuu: Jaostoilta pidettiin Päivähoitokodilla. Kartoitettiin toivomuksia tulevasta toiminnasta. Keskusteltiin ulkomaan matkan järjestämisestä ensi vuonna mahdollisesti Englantiin.

Marraskuu: Tehtiin vierailu Kansanterveystieteen laitokselle. Tutustuttiin professori Erik Anttisen johdolla WHO:n tutkimusprojektiin terveydenhuoltopalvelujen käytöstä. Myös erikoissairaanhoitaja Arja Koivunen kertoi opetushoitajan työstä kansanterveyslaitoksella.

Joulukuu: Vierailtiin vanhainkoti Koivupirtissä ja tutustuttiin sen toimintaan. Mukana myös entinen kansanedustaja Anni Flinck, joka kertoi eduskuntatyöstä ja työstään Pohjois-Hämeen terveydenhuoltopalvelujen parantamiseksi.

1978

Tammikuu: Seminaari pidettiin Suomalaisella Klubilla aiheesta ”Yhteistyö ja vastuu hoitotapah- tumassa”. Luennoitsijana oli etiikan dosentti Martti Lindqvist. Osanottajia 30.

Helmikuu: Vierailtiin Kansallis-Osake-Pankissa, tarjolla kahvikutsujen ohella pankkitietoutta.

Maaliskuu: Tehtiin opintomatka Lontooseen. Matkalla 13 jäsentä tutustuivat sairaanhoitajaliit- toon, kahteen psykiatriseen sairaalaan, vajaamielislaitokseen ja päiväsairaalaan.

Huhtikuu: Tehtiin tutustumiskäynti Tampereen keskussairaalan psykiatrian yksikköön. Samana iltana muisteltiin myös Englannin matkaa.

Toukokuu: Tehtiin tutustumisvierailu Tampereen mielenterveysasemalle.

Syyskuu: Vuosikokous. Valittiin Puheenjohtajaksi Huiku Marja-Leena, varapuheenjohtajaksi Ritva Hakala, sihteeriksi Marja-Terttu Hellsten ja rahaston hoitajaksi Marita Sillman. Muut halli- tuksen/toimikunnan jäsenet: Arvola Ulla, Anttila Marjatta, Mettälä Helmi, Valkama Eero, sekä varajäsenet Valmari Pirkko ja Virtanen Eila.

Lokakuu: Jaostoilta Keijärven sairaalassa. Maija Väljä esitteli uutta terapiahallia. Läsneä 15 hen- keä.

Marraskuu: Pidettiin jaostoilta päivähoitokodilla. Sairaanhoitaja Eeva-Riitta Heinänen ohjasi illan luovuusterapian merkeissä. Ohjelmassa oli runsaasti käytännön harjoituksia. Mukana 8 henkilöä.

Joulukuu: Pidettiin jaostoilta Sopimusvuoren hoito- ja kuntoutuskodilla Kaarilassa. Suunniteltiin kevät kauden toimintaa. Mukana 6 osallistujaa.

1979

Tammikuu 24.–25.1. Seminaari Kangasalan Ilkossa teemasta ”Toimiva hoitotiimi”. Seminaarin ohjaajana on sairaanhoidonopettaja Leena Ahlfors. Osallistujia 33.

Helmikuu: Jaostoilta oli Tampereen Ammatillisessa kurssikeskuksessa. Sairaanhoitaja Kuukkula kertoi keskuksen toiminnasta. Samalla nautittiin kokki- ja tarjoilijaopiskelijoiden tarjoaman aterian. Mukana oli 12 henkeä.

Maaliskuu: Kokoontuminen pidettiin Kirkon perheasiain neuvottelukeskuksessa. Pastori Lasse Klemola kertoi sen toiminnasta ja perheterapiasta.

Huhtikuu: Jaoston ostama Tampereen Teatterin pikkunäyttämön esitys ”Talo puiden siimekessä”.

Toukokuu: Tehtiin opintoretki Turkuun. Tutustuttiin Kupittaa sairaalaan, TYKS:n psykiatrian klinikkaan ja Vankimielisairaalaan. Matkalla oli mukana 26.

Syyskuu: 25.9.1979 Vuosikokous: Valittiin toimikunta seuraavalle kaudelle. Puheenjohtaja Peninkilampi Marjatta, varapuheenjohtaja Mettälä Helmi, sihteeri Hellsten Marja-Terttu, rahastonhoitaja Sillman Marita, Ahonen Tarja, Hakala Ritva, Leponiemi Asta (varajäsen), Pynnönen Anitta, Tuomenoja Tuula ja Eero Valkama (varajäsen). Jaoston toimintakaudeksi sovittiin kalenterivuosi. (Tähän asti kausi oli syksy-kevät). Tämä toimintakausi oli siirtymä kautena puolentoista vuoden pituinen.

1980

Tammikuu: Kaksipäiväinen seminaari Kangasalan Ilkossa. Aiheena oli ”Transferenssi ja vasta-transferenssi-ilmiöitä hoitoyhteisössä”. Seminaarin vetäjänä toimi sairaanhoidon opettaja Leena Ahlfors. Osallistujia 44.

Helmikuu: Jaostoilta oli päivähoitokodilla. Suunniteltiin ulkomaan matkaa. Kohteeksi valittiin Tukholma. Osallistujia 14.

Maaliskuu: Jaoston ostama teatteriesitys ”Ballerina” Tampereen Teatterin pikku näyttämöllä.

5.3.1980 Toimikunnan kokous, käsiteltiin Tukholman matkaan liittyviä asioita.

Huhtikuu: Jaostoilta päivähoitokodilla, pohdittiin Ruotsin matkaan liittyviä asioita. Osallistujia 13.

Toukokuu: Saunailta Keijärven rantasaunalla. Mukana 12 henkilöä.

Syyskuu: Jaostoilta pidettiin päivähoitokodilla. Käytiin läpi Tukholman matkaan liittyviä asioita. Läsnä 15 henkilöä.

Lokakuu: Tehtiin opintomatka Tukholmaan. Mukana oli 12 hengen ryhmä. Tutustuttiin suomalaisten siirtolaisten mielenterveyspalvelujen järjestämiseen Huddingen sairaalassa. Toisena päivänä tutustuttiin paikalliseen sairaanhoitajaliittoon. Ryhmälle kerrottiin myös vastaavasta jaostotoiminnasta ja psykiatrinen potilaiden avohoidon järjestelyistä.

19.11.1980. Vuosikokous Sopimusvuori ry:n Päivähoitokodilla. Läsnä oli 15 henkilöä. Toimikuntaan valittiin seuraavalle kalenterivuodelle, puheenjohtaja Marjatta Penninkilampi, sihteeri Terttu Hellsten, rahastonhoitaja Marita Sillman. Muut toimikunnan jäsenet: Jokinen Seija, Leponiemi Asta (varajäsen), Mettälä Helmi, Märkjärvi Riitta, Pihlava (varajäsen), Pynnönen Anitta ja Sorri Elsa.

1981

Jaostoillat pidettiin kuukauden kolmas torstai Sopimusvuoren päivähoitokodilla, ellei toisin mainita.

Tammikuu: Jaostoilta. Aiheena oli edellinen vuoden toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen läpikäyminen. Osallistujia 20.

Helmikuu: Seminaari pidettiin Kaupungin hotellin vihreässä kabinetissa. Aiheena oli ”Terapeuttinen yhteisö”. Seminaaria johti psykiatri Anneli Sorri Oulusta. Osallistujia oli 50 henkilöä.

Maaliskuu: Jaostoillan ohjelmassa oli keskustelua ja palautetta helmikuun seminaarista ja muista ajankohtaisista asioista kuten Tehyn jäsenyydestä. Osallistujia oli 13 henkilöä.

Huhtikuu: Jaostoilta pidettiin Sopimusvuoren työsalilla. Psykiatri Pentti Sorri kertoi ”Työyhteisön ihmissuhteista”. Läsnä 22 hoitajaa.

Toukokuu: Tehtiin opintoretkeä Veikkolan parantolaan Kirkkonummelle ja Jorvin sairaalan psykiatriselle osastolle. Matkalle osallistui 20 sairaanhoitajaa.

Syys-, loka- ja marraskuu: Jaostoiltoina sairaanhoidonopettaja Kirsti Pöytäniemen johdolla käytiin läpi työnohjaukseen liittyviä asioita käytännön tilanteiden pohjalta.

Joulukuu: 2.12.1981 Vuosikokous. Sopimusvuoren päivähoitokoti. Läsnä 16 henkilöä. Valittiin seuraavaksi kalenterivuodeksi hallituksen jäsenet: Hellsten Marja-Terttu, Jokinen Seija, Mikko Aila, Mäenalusta Liisa (puheenjohtaja), Penninkilampi Marjatta, Sillman Marita (rahastonhoitaja), Sorri Elsa (sihteeri) ja Suominen Maila. Varajäseniksi valittiin Murtonen Heikki ja Rönkkö Pirkko.

1982

Jaostoillat olivat kuukauden kolmas torstai Sopimusvuoren päivähoitokodissa, Rautatienkadulla, ellei toisin mainita.

Tammikuu: Jaostoillassa käsiteltiin tilinpäätös ja toimintakertomus vuodelta 1981. Suomen Sairaanhoidajaliiton piiriyhdistykseltä oli Maija Väljä kertomassa Tehyn toiminnasta. Osallistujia oli 12 henkilöä.

Helmikuu: Jaostoilta pidettiin aiheesta ”Henkinen työsuojelu”, alustajana erikoissairaanhoitaja Erkki Kalmanlehto. Osallistujia 16.

Maaliskuu: Jaostoilta, erikoissairaanhoitaja Riitta Rasimus Turusta oli alustajana aiheesta ”Psykiatrisen potilaanhoitosuhde”. Osallistujia 22.

Huhtikuu: Jaosto järjesti psykiatristen sairaanhoitajien valtakunnalliset opintopäivät 28.–27.4.1982 Hotelli Rosendahlissa. Aiheena oli ”Psykiatrisen sairaanhoitajan työnkuvasta ja identiteetistä”. Osallistujia 340.

Toukokuu: Pidettiin saunailta Pirkanmaan sairaalan rantasaunalla. Osallistujia 16.

5.5.1982 Toimikunnankokous.

23.8.1982 Toimikunnankokous.

Syyskuu: Opinto- ja virkistysmatka OYKS psykiatrian klinikalla. Osallistujia 18.

15.9.1982 Toimikunnan kokouksen aiheen oli: ”Tehyn perustaminen vaikuttaa jaoston toimintaan” Kokouksessa tehtiin ehdotus mielenterveystyössä toimivien jaoston perustamiseksi.

Lokakuu: Jaostoillan aiheena oli ”Skitsofrenia potilaan kieli” luennoitsijana oli sairaanhoidon opettaja Kirsti Pöytäniemi. Osallistujia 18.

Marraskuu: Seminaari 10–11.11.1982 pidettiin Suomalaisella Klubilla aiheesta ”Suuryrhmädynamiikasta”. Seminaarin vetäjänä psykiatri Anneli Sorri Oulusta.

15.11.1982. Toimikunnankokous.

Joulukuu: 9.12.1982 Vuosikokous. Sopimusvuoren työsalin. Läsne 16 henkilöä. Valittiin hallituksen jäsenet: Hellsten Marja-Terttu, Jokinen Seija, Mikkola Aila, Mäenalusta Liisa (puheenjohtaja), Oksa Lea, Penninkilampi Marjatta, Sillman Marita (rahastonhoitaja) ja Sorri Elsa (sihteeri). Varajäseneksi valittiin Murtonen Heikki. Piiriyhdistyksen puheenjohtaja Irja Tulonen selosti Tehyn perustamisen vaikutusta jaoston toimintaan.

1983

20.1.1983 Toimikunnankokous ja jaostoilta. Palaute opintopäiviltä. Suunniteltiin Tehyn jaoston perustamista.

22.2.1983 Toimikunnankokous ja jaostoilta. Käsiteltiin jaoston perustamista ja anomuksen laatimista. Piirikokous hyväksyy anomuksen 21.4.1983 kokouksessaan.

10.3.1983 Kokous jaoston perustamiseksi. Laadittiin anomus Tehyn Pohjois-Hämeen piiriyhdistyksen hallitukselle mielenterveysjaoston perustamiseksi ”yhdistämään ammattiosastojen jäsenet ja kehittämään heidän ammattitietojaan ja – taitojaan ja edistämään alueellista mielenterveystyötä”. Läsnä oli 10 henkilöä.

13.4.1983 Toimikunnankokous, rahojen anominen säätiöltä Leningradin matkaan ja luontopalkkioihin.

26.5.1983 Saunailta Pirkanmaan sairaalan rantasaunalla.

27.–29.9.1993 Opintomatka Leningradiin, tutustumiskäynti paikalliseen sairaalaan.

1984

Helmikuu: ”Lapsuusiän psyykkisistä ongelmista aikuisiän sairastamisessa”, Psykiatri Päivi Rantanen. Osallistujia 18.

Maaliskuu: Psykiatri Pentti Sorri, ”Psykosomatiikasta”, osallistujia 20.

Huhtikuu: Erikoissairaanhoitaja Cecilia Innanen, ”Myytit”, osallistujia 20.

Toukokuu: Opintomatka Sastamalan sairaalaan ja Vammalan mielenterveystoimistoon. Osallistujia 20.

Lokakuu: Pidettiin seminaari ”Kuoleman kohtaamisesta”, sairaanhoidonopettaja Kirsti Pöytäniemen johdolla, osallistujia 9.

Marraskuu: ”Saduista” puhui rehtori Kaisa Virkkunen. Osallistujia 12.

1985

Tammikuu: Jaostoillassa aiheena ”Unet”, Kaisu Virkkunen 23 osallistujaa.

Maaliskuu: Jaostoillan aiheena oli ”Seksuaalisuus hoitotyössä”, Pentti Soramäki. 24 osallistujaa.

Toukokuu: Ohjelmassa oli opinto- ja virkistysmatka Ahvenanmaalle, käynnit Maarianhaminan mielenterveystoimistossa ja Grelsbyn sairaalassa. 30 osallistujaa.

Syyskuu: Jaostoillassa aiheena oli ”Eläytymisharjoitukset hoitosuhteen ymmärtämiseksi”, Kirsti Pöytäniemi. 20 Osallistujaa.

Lokakuu: Teatteriesitys Moreeni.

Marraskuu: Seminaarin teemana ”Logoterapiasta”, Lauri Hirvonen ja Esa Fabrin, 18 osallistujaa.

1986

Tammikuu: Jaostoillassa aiheena ”Loppuun palaminen”, alustaja oli Anja Salmi, 23 osallistujaa.

Helmikuu: Jaostoillassa aiheena ”Magna Mater”, alustajana oli Cecilia Innanen, 23 osallistujaa.

Maaliskuu: Jaostoillassa aiheena ”Seksuaalisuus hoitotyössä”, alustajana oli Marjatta Penninkilampi, 13 osallistujaa.

Toukokuu: Virkistysmatka Frantsilan yrittäjille.

Lokakuu: Kahden illan mittainen seminaari ”Skitsofreniapotilaan terapiasta sairaalassa”, lääketieteen lisensiaatti Anneli Sorri, 40 osallistujaa.

Syksyn teemana oli ”Skitsofrenian hoitaminen”.

Syyskuu: Sairaanhoidonopettaja Kirsti Pöytäniemi puhui ”Skitsofrenian terapiasta”, 26 osallistujaa.

Marraskuu: Seminaari ”Skitsofreniapotilaan psykoterapiasta sairaalahoidossa”, Anneli Sorri.

1987

15.1.1987 ”Skitsofreniaa sairastavan potilaan perheen hoitamisesta”, erikoissairaanhoitajat Ulla Toivanen ja Maija-Liisa Repka. 15 osallistujaa.

19.2.1987 ”Terveen nuoren kehitys”, erikoissairaanhoitaja Kaarina Leinonen.

26.3.1987 Vuosikokous ja jaostoilta: ”Pitkäaikaispotilaan kuntoutus”, osastonhoitaja Eero Val-kama työtovereineen. 22 osallistujaa.

15.4.1987 Toimikunnan järjestäytymiskokous.

22.–26.4.1987 Opintomatka Osloon, tutustuminen muun muassa Gaustadin psykiatriseen sairaalaan, 30 osallistujaa.

15.9.1987 ”Elekielestä” puhui Sairaanhoidonopettaja Kirsti Pöytäniemi, 33 osallistujaa.

20.10.1987 ”Uskonnollisesta kielestä” puhui sairaalateologi Esa Fabrin, 25 osallistujaa.

17.11.1987 ”Yksinäisyydestä” puhui erikoissairaanhoitaja Riitta Heinonen, osallistujia 29.

Joulukuussa teatteri-ilta.

Toimikunta valittiin 26.3.1987: Puheenjohtaja Ulla Toivanen, varapuheenjohtaja Cecilia Innanen, sihteeri Maj-Gret Ala-Rantala, rahastonhoitaja Anja Smolander, Lea Oksa, Elsa Sorri, Kirsti Vuolle ja Heikki Murtonen.

1988

Kevään teemoina jaostoilloissa olivat luovat terapiat.

19.1.1988 ”Taideterapiasta” puhui taideterapeutti Tuula Tuomisto. Mukana 19 osallistujaa.

16.2.1988 Seminaari Ilkon kurssi keskuksessa. Aiheena ”*Tyhjästä on paha nyhjästä- mistä voimavarat hoitotyöhön?*”, liikuntaterapeutti Maila Seppä, osallistujia 25.

15.3.1989 Vuosikokous ja seminaarin purkutilaisuus, vetäjänä erikoissairaanhoitaja Kaarina Leivonen. Osallistujia 11.

19.4.1988 Musiikkiterapeutti Risto Vuorensola puhuu ”Musiikkiterapiasta”.

24.5.1988 Retki Frantsilan yrttitilalle, 36 osallistujaa. Virkistäytymistä ja luento shiatsusta.

20.9.1988 ”Sosiaaliset kerhot ja toiminnalliset ryhmät” Alustajana toimi askartelunohjaaja Liisa Lindfors Nikkilän sairaalasta, 17 osallistujaa.

18.10.1988 Liisa Martikainen Pohjois-Hämeen Mielenterveyskeskuksesta puhui ryhmäterapi-
oista, 19 osallistujaa.

15.11.1988 Erikoissairaanhoitaja Cecilia Innanen kertoi ”Uniterapioista”, 24 osallistujaa. Mielenterveyskeskuksen luentosali.

25.11.1988 Satubaletti ”Tuhkimo” Frenckelissä.

Toimikuntaan on kuulunut Ulla Toivanen (puheenjohtaja), Maj-Gret Ala-Rantala (sihteeri) Anja Smolander (rahastonhoitaja), Lea Oksa, Cecilia Innanen, Elsa Sorri, Kirsti Vuolle ja Heikki Murtonen.

1989

17.1.1989 Keskustelua valtakunnallisista opintopäivistä ja ideointia opintomatkast. 13 osallistujaa.

9.-10.2.1989 Psykiatristen sairaanhoitajien valtakunnalliset opintopäivät hotelli Ilveksessä. Teemana oli ”Kateus – este vai voimavara hoitotyössä”. Palautelomakkeen jätti 198 osallistujaa (yhteensä 340).

21.3.1989 Vuosikokous. Valittiin toimikunnan jäsenet ja yhdysjäsenet. Lisäksi jaettiin opintopäivien palautetta ja kokemuksista. Läsä 15 henkilöä.

18.4.1989 Kirjailija-lääkäri Helinä Siikala alustaa aiheesta ”Omakohkaisia kokemuksia luovuudesta kirjoittamisen kautta”.

Syksyn 1989 teema ”Itsehoito- itsensä ilmaisemista”.

19.9.1989 Toimikunnan ja matkatoimikunnan kokous. Tai Chistä kertoi Voitto Harju.

17.10.1989 "Rentoutumisterapiasta" puhui erikoissairaanhoitaja Anna-Liisa Aho. Toimikunnan kokous.

Toimikunta: Puheenjohtaja Ulla-Maija Toivanen, Kirsti Vuolle, varapuheenjohtaja, sihteeri Maj-Gret Ala-Rantala, Leila Niemi rahastonhoitaja, Kirsimarja Mattinen, Arja Katajisto, Tiina Hyvärinen, Sirkku Juntunen (Jäsenet 1989–1991).

1990

Kevään jaostoilloissa jatkui teema "Itsehoito – itsensä ilmaiseminen".

20.2.1990 "Vyöhyketerapia", vyöhyketerapeutti Kirsti Kajanne.

20.3.1990 Vuosikokous, opettaja Pirkko Ojala Frantsilasta puhuu Polariaterapiasta.

24.4.1990 "Kajava-terapia", luontaisterapeutti Liisa Puronen.

15.5.1990 Saunailta Kristillassa Kaukajärvellä.

13–20.9.1990 Opintomatka Brysseliin.

25.9.1990 "Uusimuotoinen sairaanhoitajakoulutus", sairaanhoidon opettaja Pirjo Linnainmaa.

16.10.1990 Palautetta Brysselin matkasta.

20.11.1990 "Uuden sairaanhoitajakoulutuksen saaneet työtovereina" mukana opiskelijoita sekä Tampereen että Pirkanmaan terveydenhuolto-oppilaitoksesta.

Puheenjohtaja Ulla-Maija Toivanen, Kirsti Vuolle, varapuheenjohtaja., sihteeri Maj-Gret Ala-Rantala, Leila Niemi rahastonhoitaja, Kirsimarja Mattinen, Arja Katajisto, Tiina Hyvärinen, Sirkku Juntunen (toimikunnan jäsenet 1989–1991).

1991

16.1.1991 "Psykiatrinen sairaanhoitaja sairaanhoitopiirissä", terveydenhuollon tohtori Kaija Nojonen.

19.2.1991 Psykiatrisen sairaanhoitajan yhteistyösuhde perusterveydenhuoltoon ja erikoissairaanhoitoon. Puheenvuoroja eri alojen edustajilta, paneeli.

19.3.1991 Sääntömääräinen vuosikokous, toimihenkilöiden valinta.

9.4.1991 Toimikunnan järjestäytymiskokous.

23.4.1991 Sairaanhoidonopettaja Pirjo Linnainmaa: "Uusimuotoisen Sairaanhoidajakoulutuksen saaneen sairaanhoitajan identiteetti".

21.5.1991 Saunailta Pitkänien linnassa, erikoissairaanhoidaja Kaarina Leinosen ohjaamana Pyhiä tansseja.

17.9.1991 Hatanpään puistosairaalan uusiin tiloihin tutustuminen. Sairaanhoidajaopettaja Kirsi Pöytäniemi puhui: "Psykiatrisen hoitajan ammatti-identiteetistä".

15.10.1991 Osastonhoitaja Ulla Jutila ja mielisairaanhoidaja Pasi Ojaniemi: "Kriisihoidosta sekä osaston että poliklinikan näkökulmasta".

19.11.1991 Ylilääkäri Pentti Sorri: "Kriisi ja perhe".

27.12.1991 Teatteri-ilta: Musikaali "Myrskyluodon Maija" Tampereen Työväen Teatterissa, ostettiin ¼ näytäntöä, joka saatiin myytyä. Tulot menivät jaoston matkatilille.

Toiminta on painottunut jaostoiltoihin, joissa on ollut keskimäärin 15 osallistujaa. Paikkana oli Mielenterveyskeskus Rautatienkadulla.

Toimikuntaan kuuluivat (valittu 19.3.1993): puheenjohtaja Kirsimarja Mattinen, sihteeri Eija Kortelainen, rahastonhoitaja Päivi Koskinen, Varpu Rahikka, Sirkku Juntunen, Arja Inha, Leila Niemi.

1992:

17.1.1992 "Ikäkausikriisit", Ilkon kurssikeskuksessa, vetäjänä erikoissairaanhoidaja, terapeutti Raili Oksman.

3.3.1992 "Läheisriippuvuudesta" alusti Psykologi Kalervo Aromäki, Päiväsairaala II:ssa.

17.3.1992 Vuosikokous Tehyn aluetoimistolla ja Erikoissairaanhoidaja Hannele Schielken alustus teemasta "Naisnäkökulma riippuvuuteen". Läsnä 15 henkilöä.

19.5.1992 Kangasalalla Ilkon kurssikeskuksessa, käyty läpi opintomatkakyselyn vastauksia.

Syksyn 1992 teemana olivat syömishäiriöt.

15.9.1992 "Anorexia nervosa" alustivat erikoissairaanhoidaja Varpu Rahikka ja erikoissairaanhoidaja Heli Viskari.

9.-10.10.1992 Opintomatka Kuopioon. Vierailtiin KYS:ssa ja Julkulan sairaalassa. Iltaohjelmaa. 21 osallistujaa.

17.11.1992 "Bulimiasta" alusti psykologi Marja-Leena Sassi.

12.12.1992 Teatteri-ilta ”Kaunotar ja hirviö” Tampereen Työväen Teatterissa, johon jäsenet myivät lippuja matkatilin kartuttamiseksi.

Jaostoilloissa on ollut keskimäärin 15 osallistujaa ja kokoontumispaikkana on ollut useimmiten Tehyn aluetoimisto.

Toiminnasta on vastannut toimikunta, johon kuuluvat: Kirsimarja Mattinen puheenjohtajana, Varpu Rahikka varapuheenjohtajana, Eija Kortelainen sihteerinä, Päivi Koskinen rahastonhoitajana sekä Armi Heikkinen ja Eeva-Liisa Löytämäki.

1993:

19.1.1993 ”Anorexia nervosa – potilaan hoitosuhteen tapauselostuksen” esitti erikoissairaanhoitaja Kaarina Leinonen.

16.2.1993 ”Myönteisten ajatusten illan” ohjasi Hannele Schielke.

16.3.1993 Vuosikokous, uuden toimikunnan valitseminen. Lisäksi Kirsti Pöytäniemi luennoi aiheesta ”Ajatuksen voima”.

20.4.1993 Retki taiteilija Virpi Kinnusen kotiateljeehen Kangasalle, jossa taiteilija kertoi muun muassa värien voimasta.

24.9.- 25.9.1993 ”Mandala- ja unityöskentely”, Kangasalan Ilkossa, ohjaajana Cecilia Innanen.

28.9.1993 Kirsti Pöytäniemi, ”Ajatuksen voima” (jatkui). Jaosto luovutti Pöytäniemelle ikonin kiitoksena tärkeästä työstä. Pitkäniemen kahvikolo.

14.10.1993 ”Johdatus taideterapiaan”, taideterapeutti Anneli Laine.

16.11.1993 Tarinateatteri esitteli tarinateatterin terapeuttisia mahdollisuuksia.

14.12.1993 Saunailta Pitkäniemen linnassa ja keskustelua opintomatkastasta.

Jaostoilloissa oli 2-40 osanottajaa, keskimäärin 20. Toiminnasta vastasi toimikunta, johon kuuluivat: Kirsimarja Mattinen puheenjohtajana, Varpu Rahikka varapuheenjohtajana, Eija Kortelainen sihteerinä, Päivi Koskinen rahastonhoitajana, Armi Heikkinen ja Eeva-Liisa Löytämäki.

Lisäksi jaoston erityistoimikunta laati kannanoton psykiatristen sairaanhoitajien koulutuksesta. Kannanotossa esitettiin vakava huolestuneisuus ammattikunnan ammattitaidon puolesta niin sanotun vanhamuotoisen sairaanhoitajien erikoistumiskoulutuksen ollessa päättymässä ja uusimuotoisen koulutuksen saaneiden astuessa työelämään. Kannanotto lähetettiin opetushallituksen vastaaville virkamiehille, alueen psykiatristen laitosten ylihoitajille sekä alan lehtiin.

1994

25.1.1994 "Kannanotto psykiatrisen sairaanhoitajan koulutukseen" keskustelua jaoston erityistoimikunnan laatimasta mietinnöstä.

22.2.1994. Terveystenhuollon kandidaatti Arja Pesonen alusti aiheesta "Eräs näkökulma hoitajan ja potilaan välittömästä kohtaamisesta".

15.3.1994 Vuosikokous, sairaanhoitajaopettaja Aili Huhtinen alusti aiheesta "Filosofinen näkemys hoitotyön arvoihin".

19.4.1994 Terveystenhuollon kandidaatti Riitta Harju: "Arvot hoitotyössä, kokemuksellinen näkökulma".

24.5.1994 Jaoston vieraina osastonhoitajat Kim Wrigley ja Liz Hybell hoitotyöjohtoisesta psykiatrisesta sairaalasta Manchesterista. Kaivannon rantasaunalla oli ohjelmassa myös saunomista ja syömistä.

16.9.1994 Jaoston toimikunta vieraili toimintaansa aloittelevan Porin mielenterveysalan jaoston luona kertomassa historiastaan ja toiminnastaan.

27.9.1994 Sairaanhoitajaopettaja Riitta Heikkinen kertoi opintomatkaansa Manchesteriin. (jatkoa edelliselle jaostoillalle).

18.10.1994 Ylihoitaja Tarja Pukuri kertoi matkaterveisiä hoitotieteen symposiumista Virossa, Norjasta ja Riikasta.

22.10.1994 "Positiivinen ajattelu – apu kiireeseen ja väsymykseen", koulutuspäivä järjestettiin yhdessä Sairaanhoitajaliitto piiriyhdistyksen kanssa.

10.11.1994 Teatteriohjaaja Marja-Leena Haapanen: "Kehon kieli vuorovaikutustilanteissa".

13.12.1994 Virkistäytymisiltä Lapinniemen kylpylässä.

Toiminnasta on vastannut toimikunta, johon kuuluvat: Kirsimarja Mattinen puheenjohtajana, Varpu Rahikka varapuheenjohtajana, Eija Kortelainen sihteerinä, Päivi Koskinen rahastonhoitajana, Armi Heikkinen ja Eeva-Liisa Löytämäki. Jaostoilloissa on ollut 5-22 osallistujaa.

1995

24.1.1995 Terveystenhuollon tohtori Terttu Munnukka: "Hoitajan ja potilaan välinen yhteistyö".

14.2.1995 Päivi Karjalainen: "Parsen teorian sovelluksia käytännön hoito- ja kuntoutustyössä".

14.3.1995 Vuosikokous. Sen jälkeen terveystenhuollon kandidaattiopiskelijat Maarit Selander ja Anita Purho puhuivat teemasta: "Omahoitajasuhteen arviointi ja sen erityispiirteet".

24.4.1995 Filosofian lisensiaatti Aki Huhtinen: ”Dialogisuus- käsitteistä elävään hoitosuhteeseen”.

16.5.1995 Saunailta Kaivannon rantasaunalla.

10.10.1995 Terveystieteiden kandidaattiopiskelija Raija Liukko-Sipi kertoi Erasmus-opiskelijana olostaan Rooman yliopistossa.

7.11.1995 Terveystieteiden kandidaattiopiskelijat Anita Purho ja Maarit Selander lasten psykiatriselta klinikalta: ”Hoitotieteellinen näkökulma lasten psykiatrisessa hoitotyössä”.

15.–16.12.1995 Virkistysmatka Ikaalisten kylpylään.

Toiminnasta vastasi toimikunta, johon kuuluivat puheenjohtaja Varpu Rahikka-Näsi, sihteeri Eeva-Liisa Löytämäki, Päivi Koskinen rahastonhoitajana, Kirsimarja Mattinen, Armi Heikkinen ja Eija Kortelainen.

1996

Keväällä ei jäseniltoja ollut. Toimikunta kokoontui tarvittaessa ja järjesteli matkaa.

27.5.1996 Jaosto järjesti alueellisen seminaaripäivän Torpan kurssikeskuksessa Siivikkalassa. Psykiatri Anneli Sorrin päivän aiheena oli: ”Akuutti psykoosi ja sen hoito ja nuoret aikuiset verkostoihin”.

Opintomatka Ruotsiin 5.-7-9.1996. 1) Tutustuminen Enskede-Skarpnäckin psykiatriseen toimintaan ja Verona-malliin, jossa sosiaalipsykiatrisen suunnan mukaisesti tarjotaan mielekästä työtä, asumista ja siedettävää taloutta potilaalle. TAI 2) Embla-klinikka: syömishäiriöiden erityishoitopaikka. Yhteisesti vierailtiin huumeambulanssilla. 24 Osallistujaa.

8.10.1996 Palautetta ja matkamuistelu opintomatkast.

12.11.1996 Erikoissairaanhoitaja Kirsimarja Mattinen ja erikoissairaanhoitaja Katariina Ruut kertoivat kokemuksiaan kaksivuotisesta yhteisohjon koulutuksesta.

10.12.1996 Sairaanhoitajaopettaja Kirsti Pöytäniemi kertoi aiheesta: ”Enkeleistä elämässämme”.

Toiminnasta vastasi toimikunta, johon kuuluvat Varpu Rahikka-Näsi puheenjohtajana, Eeva-Liisa Löytämäki sihteerinä, Päivi Koskinen rahastonhoitajana, Kirsimarja Mattinen, Arja Hieta-nen ja Eija Kortelainen.

1997

6.2.1997 Sairaanhoitaja Tarja Pukuri: ”Vanhuuden tehtävä ihmisen elämänsä aikana”.

11.3.1997 Vuosikokous, jonka jälkeen sairaanhoitajat Arja Pekkarinen ja Marja Väyrynen alus-
tivat aiheen ”Potilaan ja omahoitajan yhteistyösuhde vanhusten psykiatrisella osastolla”.

8.4.1997 Sairaanhoitaja Marja Kondratjeff ja osaston väki: ”Validaatio- avain muistamattoman
ihmisen maailmaan”.

20.5.1997 Saunailta Varalassa.

16.9.1997 Jaoston sääntöjen ja toiminnan tarkastelua.

14.10.1997 Terveystenhuollon maisterit Elina Grönlund ja Aili Huhtinen: ”Kokemuksellisuus
oman kuoleamisen mahdollisuudessa – ehjä elämä”.

11.11.1997 Osastonhoitaja Leena Alanko: ”Kuoleman ainutkertaisuus hoitotyön haasteena”.

28.–29.11.1997 Enkelikurssi Ilkon kurssikeskuksessa Kangasalla, vetäjänä Matti Kuusela.

1998

25.3.1998 Vuosikokous ja virkistäytyminen Lapinniemen kylpylässä.

7.5.1998 Marjatta Grahn sosiaalipedagogikeskuksesta puhui aiheesta: ”työystävyys, ammatilli-
suus, kollegiaalisuus”.

9.6.1998 Saunailta Ilkon kurssikeskuksessa.

Syksyn jaostoiltojen teemana olivat päihteet.

15.9.1998 TAYS:in päihdepoliklinikka: ”Käytännön päihdepsykiatriaa” erikoislääkäri Riitta Alaja.

13.10.1998 Huumeypysäkin toiminnasta kertoi sairaanhoitaja Outi Saxman ja käyttäjien koke-
muksista terveydenhoitaja Kaisa Ruohonen.

10.11.1998 ”A-klinikan toiminta”, sairaanhoitaja Piia Niska. ”Osastokatkaisu”, sairaanhoitaja
Veli Järvenkylä.

Toiminnasta vastasi toimikunta, johon kuuluivat puheenjohtaja, Varpu Rahikka-Näsi, Eeva-Liisa
Löytämäki, Päivi Koskinen, rahastonhoitaja, Eija Kortelainen, Arja Hietanen ja Tiina Pikkarainen.

1999

13.4.1999 Vuosikokous ja virkistäytyminen Lapinniemen kylpylässä.

23.3.1999 Suuri joukko jaostosta osallistui Suomen sairaanhoitajaliiton Pohjois-Hämeen pii-
riyhdistys ry:n vuosikokoukseen ja saivat oman edustajan hallitukseen.

1.6.1999 Saunailta Ilkossa.

5.10.1999 Ylihoitaja Tarja Pukuri ”Kokemuksia psykiatrisesta hoitotyöstä”.

18.11.1999 Jaoston 40-vuotisjuhla ravintola Laternassa. Syksyn aikana hallitus kokoontui useaan otteeseen juhlien järjestelyn merkeissä.

Puheenjohtaja Varpu Rahikka-Näsi, Eeva-Liisa Löytämäki, Päivi Koskinen, rahastonhoitaja.

2000

Jaoston toimikunta kokoontui kuusi kertaa, joista yksi oli laajennetun matkatoimikunnan kokous.

6.4.2000 Jaoston vuosikokous ja virkistäytyminen kylpylä Edenissä.

16.5.2000 ”Kansainvälisyys ja kulttuurien välinen hoitaminen”, Terveystieteiden maisteriopiskelija, lehtori Riitta Harju, sairaanhoitajaopettaja, lehtori Riitta Heikkinen-Peltonen.

6.6.2000 Saunailta Ilkossa.

16.9.2000 Jaoston jäseniä osallistui Pohjois-Hämeen piiriyhdistys järjestämään koulutuspäivän, jonka aiheena oli ”Työyhteisön hyvinvointi”.

17.10.2000 Jäsenilta piiriyhdistyksen tiloissa, Riitta Harju jatkoi aiheesta ”Kansainvälisyys ja kulttuurien välinen hoitaminen”.

21.11.2000 Jaoston järjestämä koulutuspäivä aiheesta ”Rajansa kaikella; olenko riittävä työntekijänä, työtoverina, itselleni?” Kouluttajina olivat sairaanhoitajaopettaja Annukka Häkämies ja ryhmä Hovinarrit. Tilaisuus oli avoin myös muille Pohjois-Hämeen sairaanhoitajille, 26 osallistujaa.

5.12.2000 Glögi-ilta Laternassa.

2001

Jaoston toimikunta kokoontui kevätkaudella kolme kertaa ja syyskaudella neljä kertaa. Tanskan opintomatkaa järjestävä matkatoimikunta kokoontui seitsemän kertaa.

10.4.2001 Vuosikokous.

7.6 ja 15.8.2001 Infotilaisuudet Tanskan matkalle lähtijöille.

30.8–2.9.2001 Opintomatka Kööpenhaminaan, 22 osallistujaa.

18.9.2001 Jaostoilta, opintomatkaterveiset, piiriyhdistyksen tiloissa.

9.10.2001 Jaostoilta, ”Opintomatkaterveiset psykogeriatrisesta konferenssista Nizzasta”, ylihoitaja Anne Lyysaari.

26.10.2001 Huumehoitoa käsittelevä koulutuspäivä Nokian Eedenissä, osallistujia 31.

13.11.2001 Jaostoilta, alustus syksyn Psyko-Teamin koulutuspäivien annista, osastonhoitaja Paula Böre.

2002

19.2.2002 Terveystieteiden maisteri Nina Kilku kertoi ”Tuulahduksia käymistään kansainvälisestä kongressista”, piiriyhdistyksen tiloissa.

26.3.2002 Erikoissairaanhoitaja Sirpa Behm alusta aiheesta ”Varhainen vuorovaikutus”, piiriyhdistyksen tiloissa.

26.4.2002 Jaoston vuosikokous ja hemmotteluilta Pitkäniemen Poutalassa, saunomista sekä kosmetologin ja kampaajaopiskelijoiden palveluita.

13.5.2002 Osallistuminen kansainvälisen sairaanhoitajapäivän iltaohjelmaan.

18.5.2002 Naiseusseminaaripäivä Pirkkalan Kivirannassa, kouluttajana erikoissairaanhoitaja Cecilia Innanen sosiaalipedagogisesta keskuksista. Päivän koulutuksen pohjalta perustettiin Naiseus-ryhmä, joka kokoontuu syksystä 2002 kevääseen 2003 10 kertaa irrallisena jaoston toiminnasta.

18.10.2002 Jaosto järjesti kaikille sairaanhoitajille avoimen koulutustilaisuuden Pirkkalan Kivirannassa. Teemana oli ”Kuoleman kohtaaminen” ja kouluttajana Terveystieteiden maisteri Aili Huhtinen.

20.11.2002 Tutustuminen Method Putkistoon ja Pilates -menetelmään, alustana Armi Lundan, lisäksi saunomista Kaupinon saunalla.

2.12.2002 Kynntilänvalantakurssi Tammelan käsityökeskuksessa.

10.12.2002 Osallistuminen piirin joulupuuro/glögi-iltaan.

Jaoston puheenjohtaja toimi Varpu Rahikka-Näsi ja jaoston rahastonhoitaja Päivi Koskinen.

2003

Psykiatristen sairaanhoitajien jaoston toimikunta kokoontui 10 kertaa.

16.1.2003 Toimikunnan suunnitteluilta.

13.2.2003 ”Virtaa sähköstä” tutustumiskäynti TAYS psykiatrian tulosalueen psykogeriatrian klinikan toimenpidepoliklinikalle. Siellä tutustuttiin psykiatrisen sähköhoidon (ETC) tuomiin mahdollisuuksiin masennuksen hoitomuotona.

30.3.2003 Jäsenistölle tarjottiin mahdollisuutta osallistua Tarina-teatterin esitykseen. Jaosto osallistui pääsylippujen kustannukseen noin puolella sen hinnasta.

4/2003 Jaoston toimikunnan jäsenet jakoivat tehostetusti tietoa toiminnasta eri psykiatrian toimipisteissä.

29.4.2003 Osallistuminen Pohjois-Hämeen Sairaanhoidajat ry:n vuosikokoukseen.

15-16.5.2003 International Mental Health Nursing Conference Tampere-talolla.

3.6 2003. Vuosikokous Lapinniemen kylpylässä, osallistujia 12. Valittiin toimikunta vuosille 2003–2005: Puheenjohtaja Anne Salonen, sihteeri Riikka Kuivala, rahastonhoitaja Tiina Pikkarainen, muut jäsenet: Markku Aavaluoma, Leena Hanhimäki ja Minna Sorsa. Käytiin läpi jaoston yhdysjäsenet.

30.9.2003 Yhteistyössä Suomen sairaanhoitajaliiton Pohjois-Hämeen Sairaanhoidajat Ry:n kanssa järjestettiin koulutusilta: ”Nauru ja huumori jaksamisen apuna”. Tilaisuus järjestettiin Pirkanhovin tiloissa ja kouluttajana toimi Vesa Karvinen. Osallistui 42 sairaanhoitajaa.

2.10.2003 Toimikunnan kokous, osallistujia 5. Keskusteltiin syksyn toiminnasta. Päätettiin järjestää opintomatka Skotlantiin vuonna 2006.

14.10.2003 Piiriyhdistyksen tiloissa järjestettiin Mental Health Nursing Conference kokemuksellinen palauteilta.

15.10.2003 Psykiatristen sairaanhoitajien jaoston uuden toimikunnan ja Suomen sairaanhoitajaliiton Pohjois-Hämeen sairaanhoidajat ry:n hallituksen tapaaminen alueyhdistyksen tiloissa. Tappamisen aikana käytiin yhteistyökeskusteluja ja tutustuttiin molempien osapuolten suunnitelmiin ja toimintatapoihin.

13.11.2003 Toimikunnan kokous, osallistujia 6. Päätettiin järjestää kolme teemailtaa vuonna 2004. Aiheiksi sovittiin päihdeteemat, Tampereella järjestettävien valtakunnallisten päihdepäivien mukaisesti.

24.11.2003 Käsi- ja taideteollisuuskeskus Verkarannassa järjestettiin jäsenistölle neulanhuovutuskurssi.

4.12.2003 Toimikunnan kokous, osallistujia 3. Keskusteltu jaoston toiminnasta kertojan esitteen laatimisesta alan opiskelijoille. Päätettiin yhdysjäsenluettelon ajantasaistamisesta.

9.12.2003 Osallistuttiin Suomen sairaanhoitajaliiton Pohjois-Hämeen Sairaanhoidajat ry:n järjestämään puurojuhlaan.

2004

Psykiatristen sairaanhoitajien jaoston toiminta vuonna 2004 oli suunnattu uusien yhdysjäsenien rekrytointiin ja vanhojen yhdysjäsenien toiminnan aktivointiin.

Toimikunta vuosille 2003–2005: Puheenjohtaja Anne Salonen, sihteeri Riikka Kuivala, rahastonhoitaja Tiina Pikkarainen, Leena Hanhimäki, Minna Sorsa ja Markku Aavaluoma.

13.1.2004 Toimikunnan kokous, suunnitteluilta. Osallistujia 5. Käsiteltiin Tyyne Ylösen rahaston sääntömuutosasiaa. Päätettiin toiminnan vastuualueista koskien ystävänpäivänäyttelyä, yhdysjäsen iltaa ja teemapäivää.

14.2.2004 Toimikunta järjesti jäsenille mahdollisuuden osallistua Tampereen Mystiikkanäyttelyyn pienellä omakustanneosuudella.

19.3.2004. Yhdysjäsenilta, 17 osallistujaa. Paikkana oli ravintola Mylläri.

Toukokuu: Toimikunnan kokous, osallistujia 5. Suunniteltiin ja päätettiin toukokuun jaostoillasta Poutalassa. Keskusteltiin syksyn toimintasuunnitelmasta.

15.5.2004 Kevätpäivä Poutalassa, sisältönä vesivärimaalaus ja rytminen liike luovuusterapeutti Anita Kykkäsen ohjastamana. 9 osallistujaa.

Syksyn koulutusteemat päihdehoidon tiimoilta peruuntuivat osanottajien vähäisyyden vuoksi.

10.8.2004 Toimikunnan kokous, osallistujia 5. Sovittiin talousarvion päivittämisestä ja säästöistä vuoden 2006 opintomatkaa varten. Suunniteltiin syksyn jaostoiltojen teemoja. Päätettiin pitäytyä päihdeteemoissa. Tehtiin alustava suunnitelma vuoden 2006 opintomatka Skotlanttiin.

3.12.2004 Jaoston pikkujoulut. Ilta aloitettiin Orinoco-näyttelyllä ja jatkui jouluillallisella ravintola Astorissa. 28 osallistujaa.

Joulukuussa 2004 uusien sairaanhoitajien merkkienjakotilaisuudessa oli mukana myös jaoston sihteeri Riikka Kuivala.

2005

Toimikunta kokoontui vuoden 2005 aikana kahdeksan kertaa. Toimikunta keskittyi toiminnassaan vuoden 2006 aikana tehtävään opintomatkkaan, joten toiminta muilta osin oli hiljaista. Suunniteltu yhdysjäsenkansio työllisti toimikuntaa ja 28.9.2005 jaoston yhdysjäsenille jaettiin yhdysjäsenkansiot Pohjois-Hämeen sairaanhoitajat ry:n tiloissa pidetyssä yhdysjäsenillassa. Kansioissa oli tietoa psykiatristen sairaanhoitajien jaostosta ja Suomen sairaanhoitajaliitosta.

20.5.2005 Vuosikokous. Kokouksessa valittiin seuraavalle kaksivuotiskaudelle psykiatristen sairaanhoitajien jaostolle uusi toimikunta vuosille 2005–2007: puheenjohtaja Anne Salonen, sihteeri Riikka Kuivala, rahastonhoitaja Tiina Pikkarainen, Leena Hanhimäki, Minna Sorsa ja Markku Aavaluoma.

2006

Jaoston toimikunta kokoontui yhdeksän kertaa ja matkatoimikunta kokoontui neljä kertaa. Toimikunnan jäsenet: Aavaluoma Markku, Hanhimäki Leena, Kuivala Riikka, sihteeri, Pikkarainen Tiina, rahastonhoitaja, Salonen Anne, puheenjohtaja ja Sorsa Minna.

Matkatoimi-kunnan jäsenet: Norling Nina, Juvonen Pirjo, Koskinen Päivi, Hanhimäki Leena ja Järventausta Kristiina.

Vuoden 2006 aikana jaoston toimikunnan pääasiallinen toiminta oli keskitetty Sveitsiin tehdyn opintomatkan järjestelyihin. Opintomatkalle osallistui 16 psykiatrisen sairaanhoitajien jaoston jäsentä. Vuoden aikana toimintaa järjestettiin myös niille jäsenille, jotka eivät osallistuneet opintomatkalle.

14.2.2006 Ystävänpäivänäyttely järjestettiin Sara Hildenin taidemuseossa ja siihen osallistui viisi henkilöä.

19.5.2006 Yhteinen illanvietto Poutalan rantasaunalla oli järjestetty kaikille jaoston jäsenille. Opintomatkalle lähtijöille oli samalla tilaisuus yhteiseen kokoontumiseen ja ajatusten vaihtoon matkan tiimoilta. Osanottajia oli yhteensä 16 henkilöä.

13–17.9.2006 Opintomatka Sveitsiin, Veveyn kaupunkiin.

10.10.2006 Jaostoilta Pohjois-Hämeen sairaanhoitajat ry:n tiloissa, aiheena Sveitsin opintomatkan terveiset. Matkaterveisä ja kokemuksia ovat kertomassa Sairaanhoitaja Hanna Huuh-tanen ja Sairaanhoitaja Tuula Piiparinen. Jaostoiltaan osallistui 16 henkilöä.

24.11.2006 Pikkujoulua vietettiin Ravintola Laternassa. Mukana oli 16 jaoston jäsentä.

2007

13.4.2007 Pidettiin vuosikokous, jossa valittiin uusi toimikunta. Osallistujia oli 25. Osallistujille tarjottiin illallinen ja teatteriesitys.

Toimikunnan jäsenet 13.4.2007 saakka: Anne Salonen (puheenjohtaja), Riikka Kuivala (sihtee-ri), Tiina Pikkarainen (rahastonhoitaja), Markku Avaluoma, Leena Hanhimäki ja Minna Sorsa.

Toimikunnan jäsenet 13.4.2007- 2009 alkaen: Anne Salonen (puheenjohtaja), Pirjo Juvonen (sihteer), Leena Hanhimäki (rahastonhoitaja), Hanna Huuhtanen, Nina Kilku ja Tarja Ruoho-maa.

8-9.4.2007 Valtakunnallisille Psykiatristen ylihoitajien päiville osallistuminen omaa toimintaa kuvaavalla kirjallisella materiaalilla ja esitteillä.

9.6.2007 Uuden toimikunnan järjestäytymiskokous ja toiminnan suunnittelupäivä.

16.11.2007 Vietettiin pikkujouluja hohtokeilauksen merkeissä. Osallistujia 12.

Toimikunta kokoontui vuoden aikana 8 kertaa.

2008

Jaoston toiminta oli suunniteltu pienimuotoiseksi vuonna 2008, jotta varoja säästyisi jaoston 50-vuotisjuhliin. Jaoston toimikunta kokoontui kuusi kertaa, pääasiassa juhlan järjestämisen tiimoilta.

18.4.2008 Suunniteltu Feldengraiz- koulutus ei toteutunut pienen ilmoittautumismäärän vuok-si.

Syyskaudella jäsenistölle oli kaksi keilailuiltaa. Pikkujouluja vietettiin Lapinniemen kylpylässä, osallistujia oli 16.

2009

Jaoston toimikunta kokoontui vuoden 2009 aikana 11 kertaa. Toiminta keskittyi elokuussa järjestettyihin 50-vuotisjuhliin.

Kevätkaudella järjestettiin neljä keilausiltaa, joista kaksi toteutui ja kaksi jouduttiin perumaan olemattoman kiinnostuksen vuoksi.

21.4.2009 Pidettiin kevätkokous, jossa valittiin uusi toimikunta. Toimikunnan jäsenet: Tarja Ruohomaa, puheenjohtaja, Raika Hanhisalo, sihteeri, Elina Mannila, rahastonhoitaja, Paula Järvinen, Arja Pekkarinen ja Leila Salokaski.

28.8.2009 Vietettiin Psykiatristen sairaanhoitajien jaoston 50-vuotisjuhlaa Pitkäniemen Linnassa. Illallisen ja viihteellisen ohjelman sisältäneeseen juhlaan osallistui noin 60 henkilöä.

Tampereen seudun sairaanhoitajien psykiatrisen kerhon opintomatka Ruotsiin 20–27.9.1965

LÅNGBRON SAIRAALAN JA LINGKÖPINGIN PSYKIATRISEN KLINIKAN KUNTOUTTAMISMENETELMÄT

Matkakertomuksessa on kerrottu tarkemmin kahden eri sairaalan toiminnasta: Långbron ja Linköpingin psykiatrisista klinikoista. Matkalla käytiin tutustumassa myös muutamaa muuhun paikkaan.

Långbron sairaalan päiväosaston toiminta pohjautui työryhmä- ja ryhmätyöskentelyn periaatteisiin. Potilaat oli jaettu neljään eri ryhmään, joita kutakin ohjasi mielisairaanhoitaja tai mielisairaanhoitajaopiskelija. Ryhmälle laadittiin viikoittain lukujärjestys, joka määritteli työpaikat ja kuka huolehtii siivouksesta ja taloustöistä. Työterapiaa käytettiin tällä osastolla. Työskentelyn vaatimustasoa vaikeutettiin potilaan suorituskapasiteetin lisääntymisen mukaan. Osastolla annettiin aamulääkkeitä aamulla ja iltalääkkeitä potilas sai kotiin mukaan osaston mennessä kiinni kello 17.00.

Toinen osasto, johon Långbron sairaalassa tutustuttiin, oli osaviikko-osasto. Siellä oli 28 paikkaa ja myös se oli avo-osasto. Toiminta muodot olivat samanlaisia kuin päiväosastollakin. Osasto toimi viisi vuorokautta viikossa.

Kolmantena tutustuttiin Långbron sairaalan kuntouttamisosastoon. Toiminnan periaatteena pidettiin osastonhoitajan luomaa ohjenuoraa viedä potilaat ”ulos elämään”. Työterapia muodosti suuren osan terapeuttisesta työskentelystä. Toisena osana pidettiin harjoittelua itsenäiseen elämään sairaalan ulkopuolella eli matkoja teatteriin, museoihin tai vaikkapa hotelliin toisella paikkakunnalla, joita potilaille pyrittiin järjestämään 3-4 hengen ryhmissä. Ryhmiä, jotka toimivat osastolla olivat muun muassa keskustelu-, laulu- ja eri taideryhmät. Potilaita kävi osastolla noin 30 päivässä.

Linköpingin psykiatrisen klinikan päivähoitotoimintaan tutustuttiin myös. Potilaita, jotka olivat päivähoidossa, oli noin 38. Toimintaohjelma muistutti hyvin pitkälti Långbron päiväosaston käyttämää. Erityisesti klinikalla pyrittiin yksilölliseen hoitoon ja yritettiin kaikin tavoin kehittää potilaan omatoimisuutta ja vastuuta. Kotoisaa ja vapaata ilmapiiriä pidettiin tärkeänä sekä yhdessä työskentelyn oppimista. Vaikeammin sairaille potilaille oli järjestetty osastolla yksi-tyishoitaja. Näillä hoitajilla ei useinkaan ollut hoitoalan koulutusta, vaan he saivat tehtävään työpaikkakoulutuksen. He eivät saaneet jättää potilasta yksin hetkeksikään.

Linköpingin psykiatrisella sairaalalla oli myös kuntoutuskoti. Se oli tarkoitettu potilaille, jotka eivät tarvinneet päivittäistä kontaktia lääkäriin, mutta olivat laitoshoidon tarpeessa. Se sijaitsi 15 km päässä sairaalasta, maaseutuympeiristössä. Keskimääräinen hoitoaika oli 2-3 kk. Henkilökuntaa kuntoutuskodissa oli vain kuusi ihmistä ja yövalvojaa ei ollut laisinkaan. Ohjelma oli melko samankaltainen kuin klinikan osastoilla. Osa potilaista kävi töissä kaupungilla ja kaikille pyrittiin järjestämään jonkinlaiset työpaikat. Kuntoutuskodin eduiksi katsottiin hospitaloitumisen vähentyminen sekä hoitoympäristön terapeuttisuus ja hoitokodin ideaali sijainti lähellä sairaalaa.

Tampereen seudun sairaanhoitajien psykiatrisen kerhon opintomatka Norjaan Ja Tanskaan
20.9.–29.9.1966

MUUTAMIEN NORJAN JA TANSKAN PSYKIATRISTEN LAITOSTEN KUNTOUTTAMISMENETELMISTÄ

Ensiksi vierailtiin Dikemarkin sairaalassa, joka kuului Oslon kuntaan ja oli Norjan suurin psykiatrisen sairaala. Sairaala oli jaettu kolmeen osastoryhmään, joihin jokaiseen kuului lisäksi Oslossa sijaitseva jälkihoitotoimisto. Sairaalalla oli myös laaja perhe- ja kotihoito sekä eri puolilla maata sijaitsevia jälkihoitokoteja. Sairaala hoiti yli 3000 potilaan asioita, luvussa oli mukana perhe- ja kotisairaanhoidon sekä jälkihoitotoimiston asiakkaat.

Pitkäaikaispotilaita pyrittiin kuntouttamaan muun muassa työterapialla. Pitkäaikaisten potilaiden klinikan yhteydessä sijaitsi tehdasosasto, jossa potilaat valmistivat erilaisia artikkeleita (muun muassa puutöitä ja sidetarvikkeita). Potilaat tekivät vaihtelevia tehtäviä siirtyen työtätävänsä vaiheesta toiseen. He saivat työstään palkkaa, joskin palkan täytyi olla niin pieni, että potilas ei menettänyt sairaskassakorvauksia.

Osastoilla toimi erilaisia ryhmiä. Useimpia ryhmistä ohjasi joku hoitohenkilökunnasta, mutta osastolla oli myös potilaiden ohjaamia ryhmiä. Henkilökuntaa oli kaikissa ryhmissä mukana. Lauantaisin pidettiin puolen tunnin neuvottelu, johon osallistuivat potilaat ja koko hoitohenkilökunta. Silloin keskusteltiin osaston ajankohtaisista asioista.

Lien'in klinikkaosastolla hoidettiin 16–25-vuotiaita naispotilaita, jotka sairastivat akuuttia skitsofreniaa tai rajatilapsykoosia. Hoitoaika oli keskimäärin 5-7 kk. Tavoitteiksi ja hoitoperiaatteiksi klinikka kertoi terapeuttisen ilmapiirin, joka oli turvallinen ja suvaitsevainen sekä kunnioitti yksilön oikeuksia. Korostettiin myös hoitohenkilökunnan persoonallista suhtautumista potilaisiin ja pyrittiin luomaan mahdollisimman paljon kontaktitilanteita sekä potilaiden kesken, että potilaiden ja henkilökunnan kesken. Järjestämällä paljon toimintaa pyrittiin torjumaan laitostumista. Vastuuta pyrittiin antamaan mahdollisimman paljon potilaalle itselleen, tietenkin terveydentila huomioon. Klinikalla käytettiin samalla lailla hyväksi ryhmiä ja työterapiaa kuin pitkäaikaispotilaiden kuntoutuksessakin. Klinikka tarjosi myös yksilö- ja ryhmäterapiaa.

Kuntouttamisklinikalla potilaat viipyivät 2-3 kuukaudesta 2-3 vuoteen, toiset lopun ikänsä. Osaston yhteydessä oli tehdassali ja potilaat tekivät jaksamisensa ja tilansa mukaan töitä siellä. Ohjaajia oli 4-5 enemmän kuin tavallisessa tehtaassa. Pyrkimyksenä oli valmistaa potilasta työmarkkinoille ja sosiaaliin kontakteihin. Jälkihoitotoimisto sijaitsi Oslossa, kullakin Dikemarkin klinikalla oli siellä oma osastonsa. Jälkitoimistossa toimivat lääkärin ja sosiaalihoitajien vastaanotot sekä erilaisia ryhmiä.

Seuraava kohde oli Ringshospitalin psykiatrisen klinikka, joka toimi yliopistollisen sairaalan yhteydessä Kööpenhaminassa. Klinikalla oli 110 potilaspaikkaa, jotka olivat tarkoitettu ainoastaan akuutteja sairaustiloja sairastaville. Hoitoaika oli korkeintaan 2 kuukautta. Klinikalla arvostettiin ennen kaikkea yksilöllistä hoitoa. Potilailla oli mahdollisuus päästä psykoanalyttiseen hoitoon. Klinikalla annettiin LSD- ja sähköhoitoa.

Tämän jälkeen suunnattiin Glostrupin sairaalaan, joka oli yksi Tanskan valtion yhdeksästä mielisairaalasta. Sairaalassa oli potilaspaikkoja 430. Hoitomuotoina sairaalassa käytettiin sähkö- ja

sairaalassa. Myös askarteluterapiaa oli tarjolla, samoin kuin muita koulutettujen ohjaajien vetämiä terapioiden lisäksi insuliinihoitoja sekä lääkehoitoa. Sähköhoitoa annettiin paljon, insuliinihoitoa 1-2 kertaa vuodessa. Lääkehoito oli keskeinen hoitomuoto. Työ- tai tehdasterapiaa käytettiin myös tässä

Seuraavana vuorossa oli Sct. Hans Hospital, joka oli Kööpenhaminan ja koko Pohjolan vanhin ja suurin psykiatrinen sairaala. Siellä oli noin 2000 potilaspaikkaa. Osastoryhmien ja työkeskusten lisäksi sairaalaan kuului useita erikokoisia hoitokoteja. Työterapiaa toteutettaessa potilas siirtyi vähitellen vaativampiin tehtäviin ja tutustui kaikkiin työn vaiheisiin. Työterapiaa annettiin tehdasosastolla, jossa tehdastyötä opetettiin myös sellaisille potilaille, jotka eivät olleet tehtaassa töissä. Sairaalassa oli myös konttoritehtävien opetuskeskus, jossa saattoi opetella muun muassa konekirjoitusta ja koulukeittiö, jossa ruuanlaittoa opetti talousopettaja. Löytyi myös kirjapaino ja keramiikkaosasto, sekä musiikki-, laulu- ja voimisteluryhmät.

Viimeisenä vierailtiin kuntoutuskodissa nimeltä ”Det Lille Hjem”, joka sijaitsi Sct. Hansin sairaalassa. Siellä oli kerrallaan 4-6 naispotilasta. Kuntoutettavaksi sinne otettiin vain potilaita, jotka olivat olleet sairaalassa yli kymmenen vuotta. Kuntoutusaika oli muutamasta kuukaudesta vuoteen. Ainoa hoitohenkilökuntaan kuuluva työntekijä oli osastonhoitaja, joka oli päivisin paikalla. Potilaat hoitivat taloutta yhdessä ohjatusti, ruuanlaiton, siivouksen ym. kodin askareet.

Tampereen seudun psykiatristen sairaanhoitajien kerhon opintomatka Englantiin 27.3.–5.4-1970

Opintomatka kesti yhdeksän päivää ja suuntautui Englantiin. Sen aikana tehtiin useita tutustumiskäyntejä Englantilaisiin sairaaloihin. Matka suunniteltiin ja järjestettiin yhteistyössä Englannin sairaanhoitajajärjestön kanssa.

Ensimmäinen opintokäynti suuntautui Clayburyn sairaalaan, jossa potilaspaikkoja oli yhteensä 1600. Osastoja sairaalassa oli 50 ja ne olivat lähes kaikki avo-osastoja. Ajalle kenties epätyypillisesti osastot olivat sekaosastoja, eli miehet ja naiset olivat samassa. Tällä katsottiin olevan positiivinen vaikutus hoitoon. Sairaalan toimintapolitiikkaa kehitettiin tuohon aikaan yhä yhteisöllisemmäksi. Sitä ennen psykiatrisissa sairaaloissa Englannissa vallitsi jäykkä ja autoritaarinen ote, altistaen potilaat laitostumiselle. Vuorovaikutusta pyrittiin muuttamaan hoidollisemmaksi ja vapaammaksi myös hoitajien ja potilaiden välillä. Tätä ennen hoidoksi katsottiin vain hoitajan tekemät, lääkärin määräämät toimenpiteet.

Osastoilla käytettiin hoitomuotoina muun muassa pienryhmiä ja työterapiaa. Lisäksi potilaat olivat vastuussa oman huoneensa siivouksesta ja saivat valita päiväohjelman laajasta tarjonnasta, sisältäen esimerkiksi taideterapiaa, posliininmaalausta ynnä muuta sellaista. Pidettiin myös hoitoneuvotteluita henkilökunnan kesken ja henkilökunnan ja potilaan kesken. Hoitomuodot vaihtelivat hieman osastoittain. Joillain osastoilla oli myös keskusteluryhmiä, sekä osaston kesken että pienemmissä, hoitajan vetämissä ryhmissä.

Toinen kohde oli Marlboroughin päiväsairaala. Se oli länsimaiden vanhin päiväsairaala ja se oli perustettu vuonna 1946. Sairaalassa oli 30 potilaspaikkaa, mutta yleensä potilaita oli sairaalassa noin 40. Potilaita oli lapsista vanhuksiin ja sairaudet vaihtelivat psykosomaattisista ongelmista skitsofreniaan ja depressioon.

Hoitomuodoista keskeisimmässä asemassa olivat ryhmäterapiat. Ryhmiä oli muun muassa psykoterapiaryhmä, keskusteluryhmä ja omaistenryhmä. Oli myös nuorisoklubi, jonne kuului sairaalassa olevien nuorten lisäksi ympäristön nuoria ja henkilökunnan lapsia sekä terapeutin kerho, jonne saattoi liittyä jo ennen sairaalaan tuloa ja jonne sai osallistua jo sairaalasta päästyään. Sosiodraama oli paljon käytetty hoitomuoto, samoin oli tarjolla yksilöterapiaa ja askartelu- sekä työterapiaa. Lääkehoitona käytettiin pääasiassa vitamiineja, mutta myös jonkin verran psykofarmakoita (esimerkiksi pitkävaikutteiset injektiot skitsofrenian hoitamiseen).

Kolmas kohde oli St. Bernardin sairaala, se oli iältään noin 140 vuotta ja Englannin ensimmäisiä psykiatrisia sairaaloita. Sairaalassa oli noin 2500 sairaalansijaa ja 56 osastoa. Hoitomuotona käytettiin myös siellä teollisuusterapiaa (työterapia). Painotettiin kuitenkin mahdollisuutta potilaan itse valita työnsä ja työn vaikeuden ja työajan suhteuttamista potilaan psyykkiseen kuntoon. Tärkeintä oli, että potilas teki jotain, ei välttämättä työn laatu. Erilaisia terapioita oli tarjolla, taideterapiaa, musiikkiterapiaa ja liikuntaterapiaa.

Neljäntenä jaoston jäsenet vierailivat Maudleyn sairaalassa, joka oli ensimmäinen psykiatrian opetussairaala Englannissa. Potilaspaikkoja siellä oli yhteensä noin 250, kaikki osastot olivat sekä avo-osastoja että sekaosastoja. Hoitomuotoina oli samoin kuin edellisissä sairaaloissa, työterapia, ryhmä- ja yksilöterapia sekä lääkehoito.

Viides käynti suuntautui Bethlem Royal sairaalaan. Sairaala oli perustettu jo vuonna 1257 luostarin yhteyteen. Sairaalalla oli yhteinen hallinto-organisaatio Maudsleyn sairaalan kanssa. Bethlehemien sairaalaan oli keskitetty nuorten ja vanhusten psykiatriset osastot ja Maudsleyn

LIITE 5: 2 (2)

sairaalaan lastenosastot sekä tavalliset psykiatriset osastot. Paikkoja sairaalassa oli noin 250 potilaalle. Sairaalassa oli erikseen toimintaterapiaosasto, jonne tuli päivittäin noin 200 potilasta eri osastoilta. Siellä opetettiin muun muassa pika- ja konekirjoitusta, kotitaloutta, puu- ja metallitöitä sekä pukuompelua.

Opintomatalla käytiin myös Queen Maryn lastensairaalassa ja tutustuttiin Englannin sairaanhoitajaliiton toimintaan.

Opintomatka Sveitsiin 13–17.9.2006

Opintomatalla oli kuusitoista sairaanhoitajaa mielenterveyden hoidon eri toimialueilta. Vierailu suuntautui Fondation de Nant psykiatriseen sairaalaan ja sen avohoitoyksiköihin Veveyn kaupungissa Geneven järven rannalla. Sairaala on aikoinaan ollut luostari. Oppaana toimi turkulainen perheterapeutti, psykiatrinen sairaanhoitaja Florence Schmittille, jolle sairaala oli entuudestaan tuttu, sillä hän toimii siellä työnohjaajana. Vastaanotto vierailulla oli erittäin lämmin ja vieraanvarainen.

Pääteemana opintomatalla oli kehollinen psykiatrinen hoito. Vierailulla saatiin tutustua kapalo eli Pack-hoitoon, rentouttavaan hierontaan ja päihdehoitoon. Sairaalassa nämä hoidot ovat tavallisia, hoitosuunnitelmaan rakentuvia hoitomuotoja.

Kehollinen psykiatrinen hoito

Kapalo- eli Pack -hoitoon sairaalassa on haettu psykodynaamiseen näkemykseen nojaava teoreettinen pohja. Erityisesti sairaalassa on tutkittu ihon merkitystä ihmiselle, ihollisuutta. Iho rajaa henkilön minuutta osana kokonaispersoonallisuutta. Se toimii containerina, säiliönä, elämäkokemuksillemme. Iholla kommunikoimme tietoisesti ja tiedostamattamme, meillä on kehollinen muisti. Iho suojaa ärsykkeiltä ja antaa erillisyyden tunteen muista ihmisistä ja ympäristöstä. Pack-hoito antaa kokemuksen omasta keholisuudesta, ja vahvistaa psyykkistä erillisyyttä, minuutta. Se voi aktivoida henkilön tiedostamattomaan painuneita traumoja ja kipuja.

Pack -hoitoa annetaan sarjahoitona tai osana psykoterapiaa kapaloituna oloaika lisäten. Nant'n sairaalassa Pack hoitoa tarjotaan kaikille potilasryhmille, nuorille, työikäisille ja vanhuk- sille. Hoitoa toteuttavat hoitoihin toimipaikkakoulutetut sairaanhoitajat.

Opintomatkalaiset saivat kokea kapalohoidon itse. Aluksi paketissa tuntuu melko kylmältä, mutta olo lämpenee nopeasti, lopulta jääkylmässä paketissa oli suorastaan kuuma. Pakettihoi- to rentouttaa mukavasti, välillä on lähes unenomainen tila. Ajantaju hämärtyi niin, että Pack - hoidon jälkeen ei pystynyt lainkaan arvioimaan, kauanko kääreessä oli ollut. Merkittävältä tun- tui myös se, millaisin ottein hoitajat työnsä tekivät. Varmat, tukevat otteet tuntuivat hyvältä. Keskusteluissa nousi esille suomalaisten sauna- ja avantouinnin samanlaisuus ja kylpylöiden tarjoamat palvelujen hoidollisuus.

Rentouttava hieronta

Terapeuttinen hieronta on Nant'n sairaalan toinen niin sanotun keholisen psykiatrisen hoidon menetelmä. Myös sitä tarjotaan hoitosuunnitelman mukaisesti. Rentouttava hieronta on mah- dollinen hoitomuoto kaikille potilasryhmille, mutta erityisesti nuorten hoidossa sen hyöty pun- nitaan tarkkaan. Rentouttava hieronta mahdollistaa kontaktin, luottamuksen ja turvallisuuden tunteen kokemuksen. Hieronnan alue on yläselkä vyötäröön saakka, esimerkiksi kylkiin ei kos- keta. Rentouttavaa hierontaa käyttävät kaikki ammattiryhmät, siihenkin henkilökunta toimi- paikkakoulutetaan.

Päihdehoito

Nant'n sairaalan päihdetyön poliklinikka sijaitsee idyllisen Montreux'n pikkukaupungin vilkkaalla kadulla katutasossa. Ensivaikutelma poliklinikasta oli välitön ja kodikas. Poliklinikalla toimii vuonna 1998 aloittanut matalan kynnyksen poliklinikka ja korvaushoitopoliklinikka. Kanttonin päihdepolitiikkaa on voimakkaasti uudistettu ja nykyisen päihdetyön tavoitteena on ennen kaikkea ennaltaehkäisevä työ. Ennaltaehkäisevää päihdetyötä on muun muassa kovien huumeiden käytön haittojen, rikollisuuden, hiv- ja hepatiittitartuntojen, prostituution ja syrjäytymisen minimointi. Klinikalla on useita työryhmiä, joilla on omat erikoisvastuualueensa, muun muassa hiv – ja hepatiittitartunnan saaneet, maahanmuuttajat, somaattisesti sairaat päihdeongelmaiset, äitiys ja päihteet, prostituutio ja naisrikollisuus. Jokaiseen näistä työryhmistä kuuluu 1-2 sairaanhoitajaa, psykologi sekä konsultoitava psykiatri.

Päihdepoliklinikan työryhmä kertoi porrasteisesta päihdetyön toimintamallistaan. Alimmalla tasolla oli katutyö eli osa työntekijöistä liikkui kadulla, tavoitteena luoda kontakti päihteiden käyttäjiin ja sen myötä informoida matalan kynnyksen paikasta. Matalan kynnyksen tarjoama tuki tarkoitti muun muassa asiakkaan mahdollisuutta pistää itse hankkimiaan suonensisäisiä huumeita puhtailla välineillä ja valvotussa tilassa. Poliklinikalle voi tulla milloin vain, hoitosuunnitelmaa ei aluksi tehdä eikä ehdoteta. Tarjotaan luontevaa, välittävää ilmapiiriä ja keskustelumahdollisuutta ammattihenkilön kanssa. Asiakkaan ei tarvitse sitoutua mihinkään, hänen ei tarvitse ansaita hoitoaan eikä hänen tarvitse antaa näyttöä päihteettömyydestään.

Niille päihteiden käyttäjille, jotka motivoituvat elämäntapansa korjaamiseen, poliklinikalla tehdään hoito- ja kuntoutussuunnitelma, jolloin voidaan tarjota psykososiaalisen tuen lisäksi myös kapalo hoitoa ja rentouttavaa hierontaa. Portaittaisesti poliklinikka tarjoaa korvaushoitoa sellaisille kovien huumeiden käyttäjille, jotka haluavat saada hallitsemattoman aineenkäyttönsä hallintaan esimerkiksi Subutex – korvaushoidon avulla.

Kun asiakas osoittaa selkeää halua päihteettömyyteen, hänellä on mahdollisuus päästä vieroitukseen, joka tapahtuu pääsääntöisesti laitoksessa. Nant'n sairaalan alueella porrasteinen päihdetyö on tuottanut tulosta; AIDS, hepatiitti ja rikollisuus ovat vähentyneet.

Sveitsin opintomatkan anti oli monipuolinen. Kehollisuuden merkitystä psykiatrisessa hoidossa voisi Suomessakin korostaa ja nivoa se selkeämmin sauna ja avantouintiperinteisiimme. Myös päihdehoidon salliva ja realistinen ote antoi ajattelemisen aihetta. Sairaalalla on oma viinitila, tutustuminen siihen maistiaisineen tarjosi pohjaa hoitotyön kulttuuriselle vertailulle ja verkostoitumiselle.